296'ncı kayıp: Hasan Ocak

SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

▼ Daha önce faşist Latin Amerika ülkelerinde uygulanan "gözaltında kaybetme" yöntemi, 198O'den sonra Türkiye'de de yaygın şekilde görülmeye başlandı. Gözaltında kayıplar 9O'lı yıllarda da artarak sürdü. Sadece 1994 yılının bilançosu 296 kayıp. Daha da kötüsü, kamuoyu "kayıplara" alışmaya başladı.

■ Haberi 4 ve 5. sayfalarda

'Köyleri PKK yakıyor'!

▼ İçişleri Bakanı Menteşe'nin verdiği rakamlara göre, bölgede 2115 köy "güvenlik gerekçesi" ile boşaltıldı. Yaklaşık 2 milyon insan göç ettirildi. İlk dönemde köylüleri koruculuğa zorlamak amacıyla girişilen köy boşaltmalar, giderek devletin "güvenlik politikası" haline geldi.

▼ Devlete göre bu köyleri "PKK yakıyor". Geçen çarşamba günü, Ankara'da yapılan gizli duruşmada Avrupa İnsan Hakları Komisyonu üyelerine ifade veren devlet yetkilileri, köyleri "PKK'nın yaktığı" görüşünü tekrarladı. Bu arada, şiddetli çatışmaların yaşandığı Tunceli'de köy boşaltma işleminin bütün hızıyla sürdüğü öğrenildi.

■ **Haberi 12 ve 13. sayfalarda**

Köy yakma talimnamesi

▼ Tunceli Valiliği'nin 1937 yılında bastırdığı "Tunceli bölgesinde yapılan eşkiya takibi ve silah toplama işleri hakkında kılavuz" başlıklı kitapçıkta köy evlerinin nasıl yakılacağı ayrıntılı bir şekilde anlatılıyor.

■ **Haberi 12 ve 13. sayfalarda**

Memed de yanıyor!

Meclis Araştırma Komisyonu Üyesi Sevigen:

Öldürmek için ateş açmışlar

■ HABERİ 7. SAYFADA

Şili demokrasinin neresinde?

Allende'nin kızı Isabel Allende yazdı

■ YAZISI 9. SAYFADA

Ödül ödüle baka baka kararır

Tiyatroda 'oyun' oynanıyor

■ HABERİ 16. SAYFADA

● TARİH: 15 NİSAN 1995 ● SAYI:9 (1.Baskı) ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

'Çiftetelli'nin küçük patronu M. Ali Ilıcak'ın yeniden doğuş öyküsü

Medyanın küçük baronu

Haber Merkezi-Mehmet Ali Ilıcak 25 yaşında milyarder bir "velet". En büyük tutkusu da para. Bu aralar medya işiyle uğraşıyor; dergi/gazete ve televizyon. Daha önce gazino işletmeciliği de yapardı, arada bir de şarkı patlatırdı. (Bir ara Adnan Hocacılar'a da bulaşmıştı da Nazlı Hanım biricik erkek evladını "kurtarmak" için neler çekmişti)

Lise mezunu. Tercüman gazetesinin sahibi olan babası Kemal Ilıcak, bir ara dil okulu ve ardından da üniversite kurma hayaline kapılıp da Richmond College ile işbirliğine gidince Mehmet Ali'ye (arkadaşları Mali der) yüksek eğitim yolları görünmüştü. İngiltere'de Richmond College'nin hazırlık sınıfında iki yıl üstüste çakınca "gavura" baba "torpili"nin sökmediğini farketti. Türkiye'ye "kırık bir İngilizce" ve New York'tan getirdiği son model bir Mustang ile döndü.

Kemal Ilıcak, İLKSAN skandalı nedeniyle beyin kanamasından ölünce Yeniköy'deki yalıya kızkardeşi Aslı'yla birlikte adeta el koydu. Yalıyı sattılar, parayı bölüştüler. (15 milyon doları paylaştıkları ileri sürülüyor) Nazlı Ilıcak, çocukları tarafından adeta kapı önüne konmuştu. Mehmet Ali yayıncılığa soyundu. Aslı da Fransa'ya okumaya gitti.

Para pornodan

Haftalık sosyete dergisi Alem ile işe başladı. Eşzamanlı olarak Alem Radyo'yu da kurdu. Medya dünyasına yeniden adım atmıştı, ama hala pek fazla ciddiye alınmıyordu. Zaten biraz daha nakit paraya gereksinimi vardı. Porno dünyasına atıldı; birbiri ardına Maço, Emanuel, Sadrazam ve Erotika adlı dergileri çıkarmaya başladı. (Tabii başka bir yayınevi adına ve künyesine adını koymadan) İyi para kazanmaya başlamıştı; hiç kaçırmadığı cuma namazlarında Allah'a daha yürekten iman ediyordu. (Hala oğlu Erdal Aydın ise, Kemal Ilıcak'ın borçları yüzünden Saray Cezaevi'nde yatıyordu.)

Haftalık dergiler Genç Dünya (batınca Genç Alem), PM ve Takip'i yayınladı.

Yayın merkezi Feriköy'de olan Alem grubu küçük bir "Çiftetelli Baronu" olmuştu; artık günlük bir gazete yayınlayabilirdi. Demirbank'ın Demir Leasing adlı kuruluşu aracılığıyla bilgisayar sistemi ve renk ayrımı birimleri alınmasına girişti.

Bu arada Mehmet Ali, Akşam gazetesinin gizli kalması gereken projesini Sabah gazetesinin sahibi Dinç Bilgin ağabeyine gösteriyor ve ondan akıl fikir alıyordu! Dinç ağabeyi de, Kemal Ilıcak'tan kendisine "yadigar" kalan bu çocuğun sırtını sıvazlıyor, elinden gelen yardımı yapacağını söylüyordu!

Dinç ağabeyi sayesinde Cen Ajans, Akşam'ın reklamlarını neredeyse bedava yapıyordu.

Ferikköy'de Şe–Tat Han'ın 6. katındaki toplantı salonunda Kur–an okunduktan sonra gazete, 14 Eylül 1994'de çıktı. Mehmet Ali, ne hikmetse son gece gazetenin Sabah'ta basılmasından vazgeçmiş ve Milliyet'te karar kılmıştı.

Akşam, bir patron gazetesi olacaktı; gazeteciler ise onun dediklerini sorgusuz sualsiz yerine getiren kapıkulları!..

Nereye vuracağını şaşırmıştı Mehmet Ali. Birgün "Yahu bu gazetede neden Tansu Çiller'in fotoğrafı yok" diye gürlüyor bir başka gün ise, "Bu kadına yüklenelim, Başbakanlık konutuna havuz yaptırıyormuş" diye emirler yağdırıyordu. Civan skandalında gazetenin Ankara bürosuna telefon açıyor ve Semra Özal'ı hala niye gözaltına aldıramadıkları için gazetecilere fırçasını geçiyordu.

Akşam'ın ilk bir ayında kuruluşunda emeği geçen gazeteciler ya ayrıldılar, ya kovuldular. Promosyon yapmayacağım diyen Mehmet Ali, kupon karşılığı incik boncuk dağıtmaya başladı. Birşeyler verince yükselen tiraj, vermeyince düşüyordu.

Zaten bu gazeteciler hiçbir işe yaramıyorlardı. Havaalanı muhabirini THY'nin Ankara seferini geciktiremediği için işten atmıştı. Gazete patronluğu rahatça yurtdışına çıkmasına yetmemişti; bir kez vergi borcu nedeniyle havaalanında gözaltına bile alınmıştı. Zor sıyırmıştı o işten.

Yine Dinç ağabeyine döndü Mehmet Ali. Akşam'ın yüzde 35 hissesini Dinç ağabeyine satmıştı. Akşam, Sabah grubunda basılmaya başlandı ve Gün/Takvim/Akşam reklam ortaklığı gerçekleştirildi. Milliyet'e 2 milyar 900 milyon TL kağıt borcu takılmıştı!

Figüran Ali

Ya Kanal 6 ?.. Babasını batıran Turgut Özal'a düşmandı, ama o ölmüştü. Gözaltına alınmasını istediği Semra Özal'ın da prestiji sıfırdı artık. Efe Özal ile eski bir hukuku vardı , ufak tefek ortak işler yapmışlardı; Ahmet Özal'ı da sever, beğenirdi! Ahmet ağabeyin kapısına dayandı; güçbirliği yapalım, dedi. "Fifty fifty" ortak oldular. "Ahmet için yolun sonu gözüktü; babam nasıl Tercüman'ı kaptıysa ben de Kanal 6'yı kaparım" diye hesap yaptığı söyleniyordu. Ayrıca bu işte de Dinç ağabeyi arkasındaydı.

Taze para lazımdı. Ahmet ağabeyiyle birkaç kez Başbakanlık'ın merdivenlerinden çıktı indi. İşin birden Özer Çiller'de bittiğini farketti. Özer ağabeyi de severdi zaten. Sevgisini, saygısını, bağlılığını iletti Özer ağabeyine; Ziraat Bankası'ndan 2.5 milyon dolar (100 milyar TL) kredi alabilecekti artık. Tansu Çiller'in annesi ölünce manşeti çektirdi gazetesine: "Başın sağolsun!"

Bu arada, bazı münafıklar, Mehmet Ali'nin bu boyutlu bir iş için parasının olmadığını ve Kanal 6'ya ortaklığının aslında Ahmet Özal'ın yurtdışından getireceği paraların aklama operasyonunda köprü görevi görmeye yönelik olduğunu ileri sürüyordu.

Ziraat Bankası'ndan kötü haberler geliyordu. Bankanın istihbarat uzmanları Aslı Yayıncılık'ın mali bünyesinin bozuk ve nakit durumunun zayıf olduğunu belirten raporlar yazmışlardı. Olsun Özer ağabey hallederdi.

Namussuzlar istihbarat raporlarını Emin Çölaşan'a uçurmuşlardı. Çölaşan'ın "kuşları" çalışmaya başlamıştı bile. Doğrusu patronunun çıkarlarını korumasını biliyordu!

Bir yanda Milliyet'e 2 milyar 900 milyon TL borç, diğer yanda uçup giden 100 milyar TL kredi hayali. Zaten Emin Çölaşan kimin adamıydı, Hürriyet'te yazıyordu, Hürriyet kimindi, Aydın Doğan'ın. Anlamıştı kumpası!

Dinç ağabey yetişti yardımına; Aydın Doğan hakkında bilgileri akıtmaya başladı yadigarına; Dışbank'ı alışı, İş Bankası ilişkileri, Borsa oyunları…

Mehmet Ali de açtı savaşı Aydın Doğan'a. Savaşı başlatmıştı ama, sanki bu başkalarının savaşı gibiydi.

Ancak hiç ummadığı bir darbe daha yedi. Akşam'ın üst kadrosu bir protesto metniyle bir gece ansızın gazeteyi terketti. Üstelik "ilkeli ve dürüst gazetecilik" adına kendisini suçlamışlardı. Halbuki Arda Akdiş, Ufuk Büyükçelebi, Ercüment Akın, Uğur Sönmezel ne iyi çocuklardı; tam aradığı gazeteci tipiydiler; söz dinlerlerdi. Üstelik sağ kolu haline gelen eski solcu Günaydın–Tan ekolünden Can Aksın'ın ekibiydi. Ne olmuştu aniden? Olan şuydu; Aydın Doğan, arka kapıdan dolaşmış ve büyük maaşlarla bunları transfer etmişti! İddialara göre Arda Akdiş 1 milyar, Ufuk Büyükçelebi 500 milyon diğerleri de 200'er milyon götürmüşlerdi.

Küçük medya baronu, büyüklerin kavgasında sadece bir figürandı.

AKŞAM
TÜRKİYE'Yİ ÇOK SEVİYORUZ — 12 NİSAN 1995 ÇARŞAMBA — FİYATI: 10.000 TL

MARKASI, MODELİ, KİLOMETRESİ NE OLURSA OLSUN OTOMOBİLİNİZİ "0 KM." BİR RENAULT İLE TAKAS EDİN.
FIRSAT RENAULT SİSTEMİ — TÜRKİYE'NİN İLK TAKAS SİSTEMİ

Borsa korsanlığı

Aydın Doğan'ın, Doğan Holding hisseleri borsada prim yapsın diye, Hürriyet Gazetesi hakkında gerçeği yansıtmayan bilgiler vermek yüzünden yargılanması devam ediyor

AKŞAM'ı susturabilmek için kadroyu satın aldılar

İş Bankası: Dışbank en iyi fiyata satıldı

Akşam'ın künyesi gazeteyi terketti

'Dışbank'ın satışı kurallara uygun'

Yüzleri de kızarmıyor

Büyük gazetecilik ayıbı

Milliyet'e müşteri arıyor

Kuşu minik Emin' yine karıştırdı!

Bu vebali taşıyamazsınız

İş Bankası Yönetim Kurulu üyeleri ve Hazine temsilcileri; Cumhuriyet tarihinin bu en büyük vurgununa "dur" dememenin bedelini gelecekte ödeyebilecek misiniz?

M. Ali Ilıcak. O, büyüklerin kavgasında sadece bir figürandı.

'Biz yerliler'

Geçen sayımızın "Söz Meydanı" sayfasında yayımlanan "Biz Mülteciler" başlıklı yazı, yurtdışındaki bazı arkadaşlarımızdan sert tepki aldı.

Tepkileri nasıl karşılamalıyız ve dergimizin bu yazıyla ilişkisi nedir? Söz dergisi genel olarak sosyalist bir okur kitlesine sahip olduğuna göre, yukardaki soruları salt gazetecilik kavramlarına dayanarak yanıtlamak yararsız bir formalizm ve sorumsuzluk olacak...

Soruna gazetecilik mesleği açısından bakıldığı zaman, bu ve benzer yazıların yayınlanmasına itiraz edilemez. Bir de "tarafsızlık" sığınağına girilirse, "muhatapların" yanıt haklarına "saygı" gösterileceği gerekçesiyle, tepkiler haksız ve önemsiz sayılabilir.

Söz dergisi için durum böyle değildir elbette. Yurtiçinde ya da yurtdışında Söz okuru, bir alıcılar topluluğu değil, dergiyi kuran ve –eğer amaçlarına uygun yayınlanıyorsa– onu sahiplenecek olan doğal ortaklarıdır.

"Biz mülteciler" yazısı karşısında duyulan tepkiyi anlamamak mümkün değildir. Ülkesinden filen sürülmüş devrimcinin "mülteci" kavramı altında olumsuz bir tip olarak çizilmesi, yazıyı bir kere daha okuyunca anlıyorum ki, özeleştiri sınırını aşıyor, politik göçmen topluluklarına özgü eleştirilmesi gereken olumsuzlukların ötesinde haksız bir genellemeye dönüşüyor.

Yurtdışına, çoğunlukla da örgütsel kararlarla çıkmış devrimci, 1980 darbesinden bu yana ülkedeki devrimciyle dayanışma için, maddi ve manevi gücünün ötesinde –en verimli yıllarını, kendine zaman ayırmadan, dayanışma kampanyalarına adayarak– bu yaptıklarından pişman olanlara bakılırsa, "boşa" harcadı.

Ama "mülteci"nin yurduna dönüşü için, şimdi yasal partilerde çalışan, yasal dergilerde yazılar yazan "biz yerliler" ne yaptık dersiniz?

Sözkonusu yazıyı, bir tek sayfayı yurtdışına ayırmayı hala başaramayan bir Yayın Kurulu olarak yayınladığımız ve yazıyı –ne yazık ki yurtdışını düşünmeden bastığımız zaman, ciddi bir yanlış yaptığımızı kabul etmek zorunda kalıyoruz. İyi bir başlangıç olmalı.

Bu arada tepki gösteren dostlarımıza, bu dergide imzalı olarak yayınlanan yazıların, yazanı bağladığını hatırlatmak belki gereksiz. Ama dergi sayfalarımızın herkese açık olduğunu, sözkonusu yazının sahibine de açık olmaya devam edeceğini belirtmek istiyoruz.

Yazıyı yayınlamanın –makalelerden sorumlu yayın kurulu üyesi olarak– sorumluluğu herkesten önce bana ait olduğu için, Türk siyasi rejiminin anti–demokratik içyüzünü, hergün, her saat varlıklarıyla kanıtlayan yurtdışındaki devrimciden özür dilemek bana düşüyor.

Bu arada yazının yazarına karşı sorumluluğumuz var. Gereken özeni gösterseydik, onu, sanırız hiç de istemediği –böyle bir tartışmanın öznesi haline getirmemiş olurduk.

Eğer bu tartışma, Söz dergisinde yurtdışı gerçekliğini olumlu ve olumsuz yanlarıyla ele almaya yol açarsa, bir işe yaramış olacak.

Veysi SARISÖZEN

Barış, özgürlük ve demokrasi için

1 Mayıs'ta alanlara...

Ayla ÖNDER

İşçi sınıfının uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma günü1 Mayıs'a iki hafta kaldı. Geçen yıl Çiller hükümeti 1 Mayıs'tan kısa bir süre önce 5 Nisan Ekonomik İstikrar Paketi'ni açıklamıştı. Birinci yılını dolduran paketin faturası oldukça ağır... Ülke ekonomisi büzülür, çalışan kitleler mutlak bir yoksullaşmaya uğrarken örgütlü işçilere, sendikalara "sıfır zam" önerileri yapılıyor. Ve1995 1 Mayıs'ı bu koşullarda kutlanacak. Bunun için bütün demokratik kitle örgütleri, sendikalar, sol partiler, sivil toplum örgütleri "kitlesel" kutlamanın yollarını tartışıyor, koordinasyon oluşturmaya çalışıyorlar.

DİSK ve Türk-İş'in de içinde yer aldığı çok sayıda kitle örgütü ve sendika tarafından oluşturulan Demokrasi Platformu ilk adımı attı ve 1 Mayıs'a bir içerik yükledi: "Ülkemizin içinde bulunduğu koşulların değerlendirilmesi sonucu1 Mayıs'ın bu yılki içeriği bağımsızlık, barış ve demokrasi için birlik, mücadele ve dayanışma olarak benimsenmiştir."

Demokrasi Platformu'nun 1 Mayıs programını benimseyen oluşumlar kendi aralarında bu programı daha da "netleştirmenin" formüllerini tartışıyor. Bu oluşumlardan biri de İstanbul Sendika Şubeleri Platformu. Demokrasi Platformu 1 Mayıs Tertip Komitesi, bir yer belirleyerek İstanbul Valiliği'ne izin başvurusunda bulunacak. Büyük bir olasılıkla Kadıköy Meydanı olarak düşünülüyor.

Geçen yıl İstanbul'da yapılan 1 Mayıs gösterisine 30 binden fazla kişi katılmıştı

1 Mayıs işgünü

Bu arada l Mayıs işgününe denk geliyor. Bunu "avantaj" olarak görenler de var, "dezavantaj" olarak görenler de... "Alanlarda kutlanmalıdır" diyen sosyalistlerin kuşkusu "işyerlerinde bildiri okuma kolaylığına" kaçılması. Ancak "işgünü" olmasının avantajlarından sözedenler "O gün fabrikalardan daha büyük katılım olur" düşüncesini benimsiyor.

11 Nisan'da İstanbul Sendika Şubeleri Platformu'nun toplantısına katılan bölge temsilcilerinin büyük çoğunluğu "tek alan olsun" diyordu. "Tek alan" Taksim de olabilirdi, bütün emekçilerin toplandığı başka bir alan da. "1 Mayıs Alanı bellidir, Taksim Alanı'dır" görüşünü savunanlar ve "Hangi alanda gücümüzü toplarsak, orada olalım" diyenler, bu toplantıda ortak bir program yapma uğraşı içine girdiler.

Sosyalistlerin bir bölümü, Demokrasi Platformu'yla 1 Mayıs'ı birlikte kutlama girişimine sıcak bakıyorlar. Ancak "şüpheler" her zamanki gibi var...

Türk-İş'in1 Mayıs'ı, tatil olması nedeniyle 30 Nisan Pazar günü kutlamak isteyebileceği tahmininde bulunanlar sol sendikaları "uyanık" olmaya çağırıyor. Bir başka duyum da yine Türk-İş'in İzmir'de başvuru yapacağı şeklinde. Bu tutum "sınıfın gücünü bölmek" olarak niteleniyor.

Üretimden gelen gücün kullanılması

12 Nisan günü İstanbul Şubeler Platformu ile KÇSP bir toplantı yaptı. Bu toplantıda 1 Mayıs'ta birlikte hareket etme kararı aldılar. Bildirilerin ortak hazırlanmasında da hemfikir oldular.

Ayrıca Demokrasi Platformu'nun 1 Mayıs bildirisinde "1 Mayıs'ta üretimden gelen gücün kullanılması" ibaresinin eksikliği noktasında da aynı görüşteler. Bu konuda da Platform ile görüşülecek.

Harekata karşı imza kampanyası

Önceki hafta içinde hazırlık çalışmaları başlatılmış olan "Kuzey Irak'tan Çekil Kampanyası"nın ilk etkinliği, "Türk ordusunun Kuzey Irak'taki Kürt bölgelerinden bütünüyle, koşulsuz ve derhal geri çekilmesini talep ediyoruz" şeklindeki metinle imza toplamaya başlamak oldu. 13 Nisan'da BİLAR'da düzenlenen basın toplantısıyla duyurusu yapılan kampanyanın katılımcıları arasında birçok siyasi parti ve kitle örgütleri yöneticilerinin yanısıra çok sayıda sendikacı ve aydın da yer alıyor. 8 Mart Platformu'ndan Nilgün Sipahi ve Birleşik Sosyalist Parti-MYK Üyesi M. Emin Sert'in yönetiminde gerçekleşen toplantıda, katılımcılar tarafından çeşitli konuşmalar yapıldı. HADEP Genel Sekreter Yardımcısı Kemal Bilget ülkenin bir savaş içinde olduğunu ve 'cephe gerisine' de saldırılabileceğine dikkat çekerken, BSP Genel Başkan Yardımcısı Masis Kürkçügil de kampanyayı uluslararası bir niteliğe büründürmeyi ve bir genel af ve ateşkes kampanyasıyla bütünleştirmeyi önerdi.

Ayşe Zarakolu yine DGM'de

Belge Yayınları yöneticisi Ayşe Nur Zarakolu, DGM koridorlarını aşındırmaya devam ediyor. Daha önce de yayımladığı bir kitap nedeniyle hapis yatan Zarakolu, bu sefer Mehdi Zana'nın "Evine Dile Min" isimli şiir kitabını yayımladığı için yargılandı.13 Nisan'da İstanbul 5 No'lu DGM'de görülen davada yayın özgürlüğünün günümüzde en temel haklardan biri olduğunu belirten Zarakolu, Zana'nın Kürtçe şiirlerini yayımlayarak anadilini kullanma hakkına da sahip çıktığını ifade etti. Yazarın açık kimliğinin bildirilmemesini gerekçe gösteren DGM savcısının Zarakolu'nu yazar kabul ederek, iki yıl ağır hapis cezası isteminde bulunması ise oldukça ilginçti.

BSP seçim barajını aştı

Haber Merkezi - Birleşik Sosyalist Parti geçtiğimiz mart ayı sonu itibariyle "örgütlenme barajı"nı aşarak ekim ayında yapılacak bir seçime katılma hakkını kazandı. Mevcut siyasal partiler yasasına göre, bir siyasi partinin seçimlere katılabilmesi için seçimlerden altı ay önce tüm illerin yarısında, bu illerin ilçelerinin üçte birinde ve ilçelere bağlı beldelerin yarısında örgütlenmesini tamamlamış olması gerekiyor.

BSP Merkez Yürütme Kurulu'ndan ve Örgütlenme Komisyonu'ndan alınan bilgiye göre, mart ayı sonu itibariyle 41 ilde, 190 ilçede ve 205 beldede örgütlenmesini tamamlayan BSP böylece önümüzdeki ekim ayından itibaren yapılacak seçimlere katılma hakkını da elde etmiş bulunuyor. Bu illerin 39'unda siyasal partiler ve seçim yasalarında öngörülen gerekli bütün koşulların yerine getirildiğini belirten BSP Örgütlenme Komisyonu, Sivas ve Manisa'da da il örgütlerinin ve merkez ilçe örgütlerinin kurulduğunu bildirdi.

Toplam 1500'ün üzerinde parti üyesinin il, ilçe, belde örgütlenmelerinde kurucu olarak görev aldığını belirten Komisyon ayrıca Çorum, Afyon, Kırklareli, Edirne, Konya, Kayseri, Burdur, Aksaray illerinde örgütlenme çalışmalarının devam ettiğini bildirdi. BSP, Genel Yönetim Kurulu kararları doğrultusunda Urfa, Diyarbakır, Mardin, Şırnak, Batman, Siirt, Muş, Elazığ, Erzurum, Erzincan, Tunceli, Bitlis, Bingöl, Hakkari, Ağrı, Van ve Iğdır illerinde örgütlenmiyor.

8 Haziran 1994 tarihinde resmi başvurusunu yaparak kurulan BSP'nin seçim barajını daha kısa zamanda aşması beklenirken yaklaşık on ay gibi uzun bir süreyi almasının nedenlerini ise komisyon şöyle açıkladı: "Herşeyden önce böylesi bir 'örgütlenme barajı'nın getirilmesinin anti-demokratik bir özellik taşıdığını, özellikle de sol ve muhalif güçlerin siyasal olarak kendilerini ifade etmelerinin önüne engeller koyma amacını taşıdığını unutmamak gerekir. Sosyalist bir parti olarak BSP de bu engellerle boğuşmak zorunda kaldı. Öğrencilerin, öğretim elemanlarının, kamu çalışanlarının da aralarında yer aldığı geniş bir kesim siyasal partilere üye olamıyor. Ayrıca sosyalistler açısından en önemli sorunlardan biri de, 12 Eylül'den sonra onbinlerce insanın 'kamu haklarından yasaklı' duruma getirilerek, siyasal partilerde resmen görev almaları engellenmiş durumda. Dolayısıyla öncelikle taşrada, nispeten küçük kent ve kasabalarda bu anti-demokratik yasanın gerektirdiği bütün koşulları taşıyan uygun kişilere ulaşmak düşündüğümüzden daha uzun bir zamanı aldı. Ayrıca bazı illerde çok çeşitli keyfi uygulamalarla uğraşmak zorunda kaldık. Elden kabul edilmeyen belgeleri posta kanalıyla göndermek gibi yöntemleri kullanarak bazı keyfilikleri aşabildik."

BSP'nin örgütlenme çalışmalarını tamamladığı 39 il şunlar:

Adana, Amasya, Ankara, Artvin, Aydın, Antalya, Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kars, Kocaeli, Kütahya, Muğla, Nevşehir, Ordu, Rize, Sakarya, Samsun, Sinop, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Uşak, Zonguldak, Karaman, Kırıkkale, Bartın, Ardahan ve Bayburt.

İşkencede masaj yapan 'nazik' polisler de varmış!

Haber Merkezi- Geçtiğimiz hafta İstanbul 4 No'lu Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen bir davada, işkence suçlamasıyla sanık sandalyesine oturan polisler, oldukça ilginç bir savunma yaptılar. Şükrü Töre ve Ali Akkurt'a işkence yaptıkları gerekçesiyle haklarında dava açılan polisler, 11 Nisan günkü duruşmada "İşkence değil masaj yaptık" diyerek 'suçsuz' olduklarını ispatlamaya çalıştılar. 1994'ün Şubat ayında Türkiye Komünist Emek Partisi'ne düzenlenen operasyonda gözaltına alınanlar arasında yer alan Akkurt ve Töre'ye 'çok iyi baktıklarını' söyleyen polislerin bu ilginç savunmasına yanıt veren Akkurt ise, kendisine masaj yapıldığını, ancak bu masajın, elektrikli işkence sonucunda kilitlenen vücudunun açılması için gerçekleştirildiğini bildirdi. Polisler ise bu yanıta karşılık vermemeyi tercih ettiler.

Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar'ın Polis Haftası nedeniyle "Halkın bağrından çıkan polislerin, işkence yaptığını söylemek iftiradır" şeklindeki demeçlerinin tüm medyayı kapladığı günde gerçekleşen duruşmada, Akkurt vücudunun çeşitli yerlerinden elektrik verildiğini, Filistin askısına alındığını, tazyikli su ve falakalı işkence seanslarından geçirildiğini söyledi.

9-24 Şubat 1994 tarihleri arasında Siyasi Şube'de gözaltında kalan Töre ve Akkurt'un duruşmada yaptıkları konuşmalarda, polislerin 15 günün sonrasında alınması talep edilen rapor için Akkurt ve Töre'yi Polis Hastanesi'ne götürdükleri ortaya çıktı. Akkurt, gözaltından sonra çıkarıldıkları DGM Savcısı'nın rapor istemesinin ardından kasıtlı olarak Polis Hastanesi'ne götürüldüklerini öne sürerek, burada da heyetin toplantıda olduğunun söylendiğini ve tekrar DGM'ye geri götürüldüğünü dile getirdi. Polislerin, davacı iki kişinin de 'sağlam' raporu aldıklarını söylemesine karşın, hakimin dava dosyasında böyle bir rapora rastlayamadığı görüldü.

Akkurt, Mayıs 94'te Çapa Tıp Fakültesi'nde çekilmiş bel tomografisi ve Haseki Devlet Hastanesi'nde çekilmiş EMG raporlarıyla işkencelerin tesbit edildiğini belirterek Eyüp Adli Tabipliği'nden aldığı 15 günlük raporu da mahkemeye sundu.

Bir yılda 'kaybolanların' sayısı 296 kişiye ulaştı

'Hiç olmazsa mezarını ziyaret edebilsek...'

Haber Merkezi – "Tamam almışlar, işkence yapmışlar elektriği biraz fazla kaçırmışlar. Öldürüp, bir çuvala koymuşlar, bir çukura atmışlar. Ben senin oğlunu nereden bulayım? Gidin oğlunuzu Hz. Ali kurtarsın"

24 Aralık 1994 tarihinde gözaltına alındıktan sonra bir daha kendisinden haber alınamayan İsmail Bahçeci'nin annesine insan haklarından sorumlu devlet eski bakanı Azimet Köylüoğlu böyle diyordu.

İsmail Bahçeci'nin kardeşi Metin Bahçeci, ağabeyinin Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde, DAL (Derin Araştırma Laboratuarı)'da görüldüğünü söylüyordu, ama kimse bunun üzerinde durmadı.

Aynı Köylüoğlu 12 Eylül 1994 tarihinde gözaltına alındıktan sonra kaybolan Kenan Bilgin'in kardeşi İrfan Bilgin'e de şunları söylüyordu:

"Polis yok diyorsa, yoktur. Almış olabilir, ama yok diyorsa biz bir şey yapamayız. Nasıl bir ülkenin içişlerine karışılmıyorsa, biz de polisin işine karışamayız." Oysa Kenan Bilgin'i de Ankara'da DAL'da gören 9 kişi vardı ve bu kişiler tanıklıklarının yazılı ve sözlü olarak açıkladılar, ancak yine her hangi bir sonuç alınamadı. Kenan Bilgin, İsmail Bahçeci ve daha yüzlerce kayıp yakının uzun ve acılı çabalar sonucunda geldikleri nokta "Hiç olmazsa mezarını bulsak, ziyaret edebilsek..." demeye kadar varabiliyor.

Türkiye'de gözaltında kayıp olayları özellikle 90'lı yıllardan sonra çok arttı. *(Fotoğraf: Hacer Yıldırım)*

Latin Amerika'da 90 bin kayıp

1960'lı ve 70'li yıllarda Latin Amerika ülkelerinde uygulanmaya başlayan bir kontrgerilla yöntemi olan "gözaltında kaybetme" olgusu 80'li yıllardan sonra Türkiye'de de görülmeye başlandı. 1970-83 yılları arasında Arjantin'de 8960 kişi "kaybolurken", 1970-75 arasında Guatemala'da 9075 kişi, 1973-83 arasında Şili'de 2500 kişi, 1973-84 arasında da Uruguay'da 26 kişi için aynı sözler söylendi; "gözaltında kayboldu." 60'lı yıllardan günümüze kadar tüm Latin Amerika ülkelerinde gözaltında kaybolduğu ileri sürülülenlerin sayısı 90 bini buluyor.

Türkiye'de önceleri oldukça seyrek olarak başvurulan bu yöntem 90'lı yıllarda giderek arttı ve nihayet 1994 yılında gözaltında kaybolduğu ileri sürülen kişi sayısı 296'ya ulaştı.

Türkiye'de bu sorunla en ciddi bir şekilde uğraşan örgütlerin başında İnsan Hakları Derneği (İHD) ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) geliyor. Gözaltında kaybolanların yakınları İHD ve TİHV aracılığıyla yetkililere ulaşmaya ve haber almaya çalışıyorlar. Gerçi ulaştıkları bakan düzeyindeki yetkililerden de aldıkları yanıtların örnekleri yukarıda verildi. Ancak bu kontrgerilla yönteminin en kötü yanının habersizlik, bilgisizlik olduğu dikkate alınacak olursa, bir resmi yetkiliye ulaşmanın ve ondan bazı laflar duymanın önemi de anlaşılabilir. O laflar hiç bir şey anlatmasa bile...

"Gözaltında kayıpların ve faili meçhul cinayetlerin önlenmesi"ne ilişkin İHD Ankara Şubesi tarafından hazırlanan bir raporda, diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'deki olayların da devlet içinde örgütlenmiş kontrgerilla veya benzeri bir "illegal örgüt" tarafından gerçekleştirildiği vurgulanıyor. "Özel Harp Dairesi" adı altında bir kontrgerilla örgütünün varlığı resmen de açıklandığına ve 25 Mayıs1965 günü ve ÖPS1705-74-64 mr.Ta.Krl. sayılı KKK emriyle uygulamaya konulan ST-31-15 KK Sahra Talimatnamesi'nin 91:MD'si ile bu örgütün faaliyetlerinin düzenlendiğine dikkat çekilen raporda bu örgütün faaliyetlerinin "silahlı soygun, adam öldürme, bombalama, işkence, kötürüm hale getirme, adam kaçırma yoluyla tehdit ve olayları tahrik, misilleme ve rehinlerin alıkonulması, kundakçılık, sabotaj, propaganda ve yalan haber yayma, zorbalık, şantaj yapmak" olduğu vurgulanıyor.

Ayrıca kentrgerillanın işleyişi hakkında verilen önergeler ve basında çıkan bilgilere ışığında bu birimin MİT, bürokratlar, emniyet mensupları ve siviller içinde de örgütlenerek 'devlet içinde devlet' haline geldiği belirtiliyor.

Uluslararası Af Örgütü'nün önerileri

Uluslararası düzeyde ise sorunla en yakından ilgilenen Uluslararası Af Örgütü'nünden başkası değil. "Kaybolmaların önlenmesi için program önerisi" adı altında devlet ve hükümet yetkililerine çağrıda bulunan Af Örgütü şöyle diyor:

"Hükümetler, tutsakların yalnızca kamuoyunca bilinen tutukevleri ve nezarethanelerde tutulmasını güvence altına almalıdır. Gözaltına alma ve tutuklama yalnızca yasayla yetkilendirilmiş görevlilerce yapılmalıdır. Görevliler, tutuklama anında çevredekilere ve tutuklanana kendini tanıtmalıdır. Tüm tutsaklar tutuklanmadan sonra gecikmesiz bir şekilde adli mercilere çıkarılmalıdır. Tüm tutukevlerine düzenli, bağımsız, habersiz ve sınırlamasız teftiş ziyaretleri yapılabilmelidir. Hükümetler, 'kaybolma' konusunda sorumlu olan kişilerin yargılanmalarını ve cezalandırılmalarını sağlamalıdır."

Hasan Ocak nerede?

Haber Merkezi - Gazi olaylarından sonra gözaltına alınan ancak kendisinden bir haber alınamayan Hasan Ocak'ın "gözaltında kaybedilmesinden" endişe ediliyor.Ocak'ın polisin elinde olduğuna ilişkin iddialar da gün geçtikçe güçleniyor. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube'den çıkanların Hasan Ocak'ı gördüklerine dair açıklamaları, ayrıca ağabeyinin evinin geçtiğimiz hafta içerisinde polisler tarafından basılması, Ocak'ın polisin elinde olduğunun kanıtları olarak gösteriliyor.

Ocak'ın babası ile kızkardeşi de, İnsan Hakları Derneği ve Çağdaş Hukukçular Derneği yetkilileri ile birlikte 12 Nisan Çarşamba günü İstanbul Vali Yardımcısı Osman Demir ile görüştüler. Görüşmede Ocak'ın polisin elinde olduğuna ilişkin kanıtları içeren bir dosya Demir'e verildi.

13 Nisan Perşembe günü ise 20 kişilik bir grup olarak Ankara'ya giden ve aralarında Hasan Ocak'ın, İbrahim Toraman'ın ve İsmail Bahçeci'nin annelerinin de bulunduğu kayıp yakınları Yüksel Caddesi'nde bir basın açıklaması yaptılar. Tüm kayıpların bulunmasını isteyen aileler slogan atıp, pankart açmaya kalkışınca polis tarafından dağıtıldı. Açlık grevini İHD Ankara Şubesi'nde sürdürmeye karar veren kayıp yakınları, Mehmet Moğultay ve Aydın Güven Gürkan'la da görüşerek, kayıplar konusunun meclis gündemine götürüleceği yönünde bakanlardan söz aldıklarını açıkladılar.

21 Mart 1995 gününden beri kayıp olan Hasan Ocak'ın bulunması için 3 Nisan'da başlatılan açlık grevinin ise sonuç alınana kadar sürdürüleceği belirtildi. Ankara'ya giden heyet dışında açlık grevlerini CHP İstanbul il binasında sürdüren kayıp yakınları, Ayşe Nur Şimşek'in de 28 Ocak'tan beri kayıp olduğunu hatırlatarak "Kayıpların peşini bırakmayacağız" dediler.

Acı ve örseleyici bir arayış...

Psikolog Aylin ÇEVİK

Böylesi baskı ve şiddet yöntemleriyle toplumu sindirmeye ve egemenliğini sürdürmeye çalışan siyasi iktidarlar gerçekte topluma çok büyük bir kötülük yapmaktadırlar. "Gözaltında kaybetme" yöntemi diğer baskı ve şiddet yöntemleriyle karşılaştırıldığında en acı verici, en örseleyici ve en ciddi piskolojik sorunlara yol açan yöntemlerin başında gelmektedir. Bitmek tükenmek bilmeyen bir arayışın sonucunda artık sadece bir "mezar bulmaya" kadar sürüklenen, "ziyaret edeceğimiz bir mezarı olsa bari" demek zorunda kalan insanların trajedisini düşünebiliyor musunuz?

Toplumun en küçük yapı taşı bireyden başlayan örseleme ve sosyal yoketme bireyin yakın çevresine yayılmakta, buradan diğer çevrelere ulaşmakta ve sonunda bu zincir tüm toplumu sarmaktadır. Toplum ise kendisini çevreleyen bu yapay güç ve tehdit örtüsünü örgütlenerek kaldırabilir. Medya ile ortak iktidar güçleri insanları çok kolay pasifleştirip sindirmektedir. Yaşanan bu durum zaman zaman amaçsız ve örgütsüz patlamalar biçiminde ortaya çıkmaktadır. Ama asıl önemli olan amaçlı ve örgütlü bir biçimde hareket etmektir. Tek tek bireylerin sindirilmesi ve kişiliklerin yokedilmesi, kişiliksiz bir topluma yol açar ve bu da toplumun çok daha çabuk yokolmasına sebep olur.

Gözaltına alınan kişilerin yakınları 'kaybolma' olayının ardından hemen resmi kurumlara başvurarak uzunca bir süreci kapsayacak bu korkunç olayı yaşamaya başlarlar. Aile çocuklarının, kadın eşinin, erkek karısının nerede olduğunu, yaşayıp yaşamadığını öğrenebilmek için yıllarca süren acı ve örseleyici bir arayışa girer. Belli bir süre sonra bu arayışlar periyodikleşir. Bitip tükenmez bir arayış haline dönüşür. Hükümet dolaylı yoldan kayıp kişinin öldüğünü söylese bile aile bu sefer, cesedin nerede ve nasıl olduğunu öğrenmeye çalışacaktır. Aile gözüyle görüp, dokunmadıkça gözaltında kayıp olan kişi 'kayıp' sıfatını taşımaya devam edecektir. Bu koşullarda ailenin büyük çocuğu ev ve kardeşlerinin sorumluluğunu üstlenmek durumda kalır. Her şey kaybolan kişinin bulunmasına göre şekillendiğinden bu çocukların geleceğe ve yaşamlarına yönelik planları, umutları ve rüyaları yokolup gider. Ergenlik dönemindeki çocuk için ailesinden birinin yada birilerinin kayıp olması, yalnızlık, sürekli bilinmeyen bir korkuyla çocuğun başbaşa kalmasına neden olur. Evde yaşanan sürekli umutsuzluk ve endişe çocukta her an patlamaya hazır bir öfkeye dönüşür.

Şili'de ailesinde kayıp ve politik tutuklu olan 12 yaşın altında 203 çocuk üzerinde yapılan psikolojik gelişim aşama incelemesinde çocukların % 78'inde sosyal izolasyon septomlarına, % 70'inde depresyon tanılarına, %78'inde yerleşmiş bir korku durumuna, % 80'inde özel çevresel uyarıcılara karşı (siren sesi, üniformalı yetişkin, geceleyin motorlu araç sesi gibi) genelleştirilmiş bir korku durumuna rastlanmıştır. Bu çocukların yarısında kilo kaybı, iştahsızlık, uyku problemi, bastırılmışlık ve okulda başarısızlık görülmüştür. Bu çocukların yarısının annesi kayıptır. Yapılan araştırmada bize göstermektedir ki, kayıp olgusunun ötesinde çocuklar anne veya babalarından ya da her ikisinden de yoksun, sevgisiz büyümektedirler. En yakınlarına ne olduğunu bilememek, öldüyse bile gidip ziyaret edebilecek bir mezarı bulamamak onları çok derinden etkilemektedir.

Arjantin'deki kayıp anneleri cunta önderleri, Videla, Viola ve Galtieri'nin yargılanmasını ve cezalandırılmasını sağladılar

Plaza De Mayo Anaları

Arjantin'de çocukları kaybolmuş 14 anne, 13 Nisan 1977 günü Buenos Aires'in merkezindeki Plaza de Mayo Alanı'nda, cunta merkezine sadece 100 metre uzaklıkta ilk kez bir yürüyüş düzenlediler. Cunta tarafından çok sıkı korunan bu meydanda, kadınlar beyaz başörtülerini takarak, her perşembe günü banka memurlarının çıkış saati olan 15.30'da toplanmaya, ikişer ikişer meydandaki piramidin etrafında tur atmaya başladılar. Sayıları ikinci kez buluştuklarında 20'ye, Aralık 1977'de ise 300'e ulaştı.

Anne, büyükanne, eş, kızkardeş ve çocuklardan oluşan Plaza De Mayo Anaları (MADRES) bu meydanda üç ay boyunca gösteriler yaptılar, yabancı gazetecilerle, başta ABD olmak üzere çeşitli ülkelerin yetkilileriyle görüştüler. Arjantin yetkililerinin tepkisi ise bu kadınların "kaçık" olduğu yönündeydi.

15 Ekim 1977'de kayıplar konusunda soruşturma açılmasını isteyen 24 bin imzalı bir dilekçeyi sunmak üzere başkanlık sarayı önünde toplanan 300 anne, federal polis tarafından gözyaşı bombası ile dağıtılıp tutuklandı. Sorgulamalarından sonra serbest bırakıldı.

Kamuoyu desteğini de arkalarına alan annelerin mücadeleleri tüm baskılara karşın gelişerek devam etti. 1980'de yine başka bir dilekçe için Plaza'da toplandıklarında sayıları 2 bini bulmuştu. Bir açıklama yapmak zorunda kalan cuntanın şefi General Videla şöyle diyordu: "Ölüler ve kayıplar, Arjantinliler'in barış, onur ve özgürlük içinde yaşayabilmesi için ödenmesi gereken bedellerdirler. Kötülüğün güç odaklarını yok ettiğimiz için övünüyoruz."

Tüm bu zorlu ve mücadele dolu yılların ardından 29 Ekim1983'te Arjantin'de seçimler yapıldı. 10 Aralık'ta Başkan Alfonsin'in sivil hükümeti göreve başladı ancak Plaza De Mayo Anneleri gerçeğin ve suçluların ortaya çıkmasını sağlamak için mücadelelerine devam ettiler.

Aralık 1986'da Başkan Alfonsin geçirdiği bir yasayla1976-1983 yılları arasında silahlı kuvvetler, polis ve tutukevi yetkililerinin işlediği suçlar için yapılacak soruşturmayı, yasanın yayınlandığı tarihten başlayarak 60 güne sınırladı. Bu bir af yasası anlamına geliyordu.

Ocak 1987'de Buenos Aires'te bir basın toplantısı düzenleyen anneler düşüncelerini şöyle açıkladılar: "Bu yasa ile adalet kavramı tümüyle ayaklar altına alınmıştır. Soruşturmanın zamanlamasını sınırlamak, kaybolanların başına neler geldiğinin asla öğrenilmemesi demektir."

Kayıp dökümü

İnsan Hakları Derneği Genel Merkezi'nin aylık raporlarından, İHD'ye yapılan başvurulardan ve İnsan Hakları Vakfı raporlarından derlenen bilgiler sonucunda Türkiye'deki "kayıplarla" ilgili olarak şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır:

1980–1990 Gözaltında Kayıplar	13 Kişi
1991 Gözaltında Kayıplar	4 Kişi
1992 Gözaltında Kayıplar	8 Kişi
1993 Gözaltında Kayıplar	23 Kişi
1994 Gözaltında Kayıplar	9 Kişi
1994 Gözaltında Kayıp İddiaları	236 Kişi

'Olağanüstü Hal Bölgesi'nde İHD ve diğer heyetlere araştırma izni verilmediği için 1994 yılında kesin olan 9 kayıp dışında 236 kişi için de "kaybolduğu" iddiaları vardır. Ancak bunların bir çoğu araştırılıp, kesinleştirilemediği için 'iddia' olarak durmaya devam etmektedir.

Yitik ülkelerin yitik çocukları

Ragıp ZARAKOLU

"Kayıplar" sorunu, işgaller ve askeri döktatörlüklerin baskıları altında yiten ülkelerin sorunudur. Her savaş ve her darbe ardından "yitik", "sırlara karışmış" insanların silik izlerini bırakır. Bir insanın sevdiklerini, yakınlarını kaybetmesi, başına ne geldiğinin tam anlamıyla bilinmemesi, belki de işkencelerin en korkuncudur. Aileler, sevgililer için bu sürekli kapanmayan ve kapanması mümkün olmayan bir yaradır. Belki ölümden daha korkunç, daha sinsice, soğukkanlı, ince hesaplarla öngörülmüş bir cezalandırmadır. Aileler ve sevgililer sanki mitolojik çağlardaki gibi, Hades'in karanlıklarından sevdiklerinin çıkıp gelebileceğinin korkunç umut işkencesi ile bu yükü kendi ölümlerine kadar taşırlar.

"Kayıplar" insanlığa karşı işlenmiş en ağır suçlardan biridir.

Balkanlar, Anadolu ve Kafkasya'nın en azından son yüz yıllık tarihi, aynı zamanda bir "kayıplar" tarihidir.

1915 yılında askerlik hizmeti yapmakta olan Mitsuri, Tarih Vakfı tarafından yayınlanan ve iki kez basılan "İstanbul Anılarında" tipik bir kayıp olayının en korkunç trajik boyutlarını, hiç bir duygu abartısına yer bırakmadan, olağanüstü bir sadelik içinde, ama insanı okurken kahrederek aktarır. 1915 Nisan'ında Haydarpaşa'da "vatani görevini" yapmakta olan bir Osmanlı yurttaşı, deliler gibi Sivas'taki köyüne telgraflar çekmektedir. Yanıt yok. Yanıt yok. Sonunda cevaplı telgrafına gelen kısa bir yanıttır: "Köyden ayrıldılar." Köyden ayrılıp, yitiklere ebediyen karışanlar, dile kolay üç kuşaktır. Mitsuri'nin çocukları, karısı, annesi, babası geçmiş ve geleceği tüm... Bugün bu korkunç olay Bosna'da yaşanıyor. Çeçenya'da yaşanıyor. Bir anne, çocuğunun kemiklerine olsun sarılmak ister. Bunu yapamamak, onu adeta sonsuz bir işkencenin pençelerine bıkarır. Bosna olayları sırasında, etnik çatışmalar girdabında kaybolan yitik oğlunun sonunda bulduğu kurukafasına haykırarak sarılan, kara başörtülü annenin, artık Sırp, Hırvat ya da Müslüman olması neyi değiştirir?

> 12 Eylül döneminin "kayıpları" unutuldu bile. Bu konuyu ele alan yazarlar tehdit edildi, kimileri ülkeyi terketmek zorunda kaldı. Şimdi ise olay kangrenleşerek devam ediyor.

Devletlerin sistematik olarak "kayıplar" olayını uygulamasına karşı, uluslararası kurumsal tepki, esas olarak 2. Dünya Savaşı'nda Nazilerin yenilenmesinden sonra gelişti. Bugün Birleşmiş Milletler bünyesi içinde çalışan, bir Kayıplar Komisyonu da var.

Halen bu komisyonun bünyesinde iki olay inceleniyor: Urfa İHD Şubesi kurucularından Kemal Kılıç olayı ile Özgür Gündem gazetesinin Bitlis muhabiri Ferhat Tepe'nin dosyası. Ne yazık ki, ülke içinde gelişen "kayıplar" olayına karşı yapılan hukuki girişimlere, iletilen bilgi ve belgelere karşı kulaklar sağır. Ferhat Tepe'nin babasının Adalet Bakanlığı'na bu konuya ilşkin verdiği dilekçelere hiç bir yanıt gelmedi. Konuya ilişkin tek "hukuki tepki" ise gazeteci yazar A.Kadir Konuk'un dosyası tüm bulgular ve basın küpürleri ile ele alıdığı, "Bizim Ferhat" adlı belgesel kitabını "klasik" gerekçelerle yasaklamak oldu. Ama Kılıç ile Tepe ailesi hiç olmazsa oğullarının cesetlerini teslim alacak kadar "şanslı" idiler.

12 Eylül döneminin "kayıpları" unutuldu bile. Bu konuyu ele alan yazarlar tehdit edildi, kimileri ülkeyi terketmek zorunda kaldı. Şimdi ise olay kangrenleşerek devam ediyor. 1966 sonrası Guatemala'da, 1973 sonrası Şili'de, 1976 sonrası Arjantin'de "Milli Güvenlik Doktrini" çerçevesinde darbe yapan cuntalar, bu yöntemi kitlesel boyutta uyguladılar. Arjantin'deki sayı 30–40 bin olarak tahmin ediliyor. Geçtiğimiz günlerde emekli bir amiral, tutsakları helikopterlerden okyanusun derinliklerine attıklarını ilk kez birinci elden açıkladı. "Vicdanı" sonunda isyan etmişti herhalde.

1988 yılında Saddam, Irak Kürdistan'ında ünlü "Anfal" operasyonunu başlattı. Kayıpların sayısı bugün 182 bin olarak tahmin ediliyor. Olayın had saflada olduğu örneklerden biri de Filipinler.

Evet, bir zamanlar Hitler, Fransız direnişçilerine karşı idamdan başka bir yöntem bulunmasını istemiş "kahramanlar yaratmayalım" demişti. Bunun için Mareşal Keitel işgal altındaki topraklarda ünlü "Nacht und Nebel" emirnamesini uygulamaya koymuştu 1941 yılında... Yani "Gece ve Sis Talimatı"...

Bu "Sis"in sonsuzluğa kadar silinmesi dileğiyle... Ve Hasan Ocak'ın, açlık grevine yatan ailesine "YANIT" verilerek, "SESSİZLİK DUVARININ YIKILMASI" istemi ile...

200'e 2 kala bir 'fikir gerillası'

Figen SOLMAZ

Ankara - Tamı tamına 198 yıl, 5 ay. 200'e 2 kalmış... İsmail Beşikçi, insan bedeninin yaşayamayacağı bu iki asrı zindanlarda geçirmeye mahkum edildi. Aslında mahkum edilen resmi ideolojiye karşı çıkan tüm düşünce insanlarıydı. Türkiye'de bilimin "kayıtsız" ve "şartsız" gerçeği aramak olduğunu düşünen ve düşünecek olan herkesin gerçeği iki asırlık zindanda.

Aslında 84 yıl 5 aydı cezası Beşikçi'nin. Kendisine verilen 6 milyar 900 milyon lira para cezasını ödemeyi kabul etseydi 84.5 yılla "kurtarabilecek"ti.

Ayrıca cezası kesinleştikten sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurabilirdi. Bunu da reddetti. Çünkü bilimadamı kimliğiyle yazdığı yazılarında Alman tanklarının kullanıldığı savaşlardan sözediyor, bunun üzerine Almanlar'ın da içinde bulunduğu bir mahkemede "hak arama"yı doğru bulmuyordu. Sonuçta, onun için uygun bulunan cezayı çekecekti.

İsmail Beşikçi, 2 asra mahkum edilirken Türkiye, Gümrük Birliği'ne girmek için Avrupa'da kulis üzerine kulis yürütüyordu. Kuzey Irak'a giren 35 bin Türk askerinin "haklı" gerekçelerle orada bulunduğunu Batı'ya anlatmak için dünya turuna çıkılıyordu. Zamanı gelince çıkacaklardı Kuzey Irak'tan. Ve hükümetin gündeminin birinci sırasında "demokratikleşme" paketi vardı.

Düşünce suçluları hapisten çıkacak, düşünce suç olmaktan azat edilecekti. Ancak yazdığı onlarca makale ve 30 kitapla ve "bilimadamı" kimliğiyle Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde yatan Beşikci bu kapsamda değildi. Çünkü düşünce suçluları sadece basın yoluyla suç işlemekteydi.

Bu arada üniversiteler resmi ideoloji üretmeye, üniversite öğrencileri de polis copu ile jandarma dipçiği yemeye devam ediyordu. Üniversite hocaları "az para kazanıyoruz, bize yetmiyor" diyor, ama "bilimsel özerklik" ve "özgür düşünce" adına tek bir sözcük çıkmıyordu o muhterem ağızlardan ve kalemlerden. Çıkması da doğaldı. Çünkü "Kürt" sözcüğünü ağzına aldığı için üniversiteden atılmasına neden olan "ihbarcı" da onun kürsü arkadaşıydı. Türk üniversiteleri Türk Beşikçi'nin "Kürt" sevgisini asla affetmedi.

1968'de bir ihbar üzerine üniversitede ders vermesi yasaklandı. 1969'da yayınlanan "Doğu Anadolu'nun Düzeni/Sosyo–Ekonomik ve Etnik Temeller" ise mimlendi. 1970'te görevine son verildi. Danıştay'ın yürütmeyi durdurma kararı bile açamadı üniversite kapısını. Başka bir üniversiteye geçti, ama sicili peşini bırakır mı Hoca'nın, bırakmadı... 12 Mart'ta da tutuklanarak cezaevine kondu. Genel af ile devletçe "affedildiğinde" yıl 1974'tü. Ancak devletin affettiğini, devletin üniversitesi affetmedi ve üniversite yaşamı sona erdirildi.

Ama o bir bilimadamıydı ve bilimsel gerçeklik adına yazdı, yazdı. Her yazısı soruşturmaya uğradı. Her kitabı mahkum edildi. Böylece onun ağzından ders dinlemek ve dinletmek istemeyenler kendi çocuklarını, çocuklarının çocuklarını ve onların torunlarını da korumuş oldular Beşikçi'den. Adı anılmazsa, tanınmaz, böylece de "zararlı" kitapları okunmazdı.

30 kitaba imzasını atan Beşikçi'ye tam 70 dava açtılar. 42 dava Yargıtay'ca onanarak kesinleşti ve para cezalarıyla birlikte 2 asırlık hapse dönüştü. Ancak bitmedi. Halihazırda devam eden tam 20 dava daha var. Bu 20 davanın içinde de diğerleriyle birleştirilmiş 8 dava daha bulunuyor. Kısacası 2 asrı da aşacak Beşikçi'nin "mahkumiyeti". O, yine suç sayılan düşüncelerini mahkeme önünde tekrarlamaya devam edecek, mahkeme heyetleri de ceza vermeye. Hiçbir Avrupa ülkesine sığınmayacak, hiçbir özel muamele görmeyecek. Bizler de büyük ihtimalle O'nu, sokaklarda yürürken göremeyeceğiz. Ancak O'nu okuyacak, çocuklarımıza, çocuklarımızın çocuklarına ve onların torunlarına da okutacağız...

Gebze Cezaevi'nde tutsaklara saldırı

Cezaevlerinde siyasi tutsaklara yönelik saldırılar Gebze Özel Tip Cezaevi'ne de sıçradı. 7 Nisan Cuma günü Adalet Bakanlığı'ndan iki görevlinin cezaevine gelmesinin ardından tutsakların birçok hakkının kısıtlandığı belirtildi. Aile görüşlerini engellemek, görüş saatlerini azaltmak, koğuşlar arası haberleşmeyi önlemek, havalandırmayı günde iki saate indirmek gibi çeşitli hak kısıtlamalarına gidilmesiyle başlayan olaylar çatışmaya dönüştü. Cezaevi idaresinin koğuş kapılarını kilitlemesi ve gardiyanları geri çekmesinin ardından, içeri girmeye çalışan çevik kuvvet ve jandarmayla tutsaklar arasında çatışma çıktı. Polis ve askerlerin koğuşlara giremediği çatışmada bazı tutsakların da hafif yaralandığı öğrenildi. Tutsaklar adına yapılan basın açıklamasında, toplu savunma ve buna bağlı olarak avukat görüşü hakkının gaspedilmesinin amaçlandığı ifade edildi. Olaylardan sonra cezaevi savcısı ile görüşen avukatlar ise, savcının, "Bakanlığın emri. Gebze zaten çok rahat bir cezaevi" yanıtı verdiğini söylediler. 12 Nisan Çarşamba günü yeni bir saldırı olduğu ancak tutsakların direnişi sonucunda yine koğuşlara giremedikleri öğrenildi. Gebze'deki gergin bekleyiş sürerken, İHD avukatlarının da harekete geçtiği bildirildi.

Köstepen neden istifa etti?

▼ Ulaştırma Bakanı'nın istifa gerekçesi basına yansıdığı gibi PTT'nin T'sinin satılması değil, Kanal 6'nın PTT'ye olan ciddi rakamlara ulaşmış borçlarını tahsil etmek istemesiydi.

Ankara, Söz – Ulaştırma Bakanı Mehmet Köstepen Başbakan Çiller'le yaptığı bir telefon görüşmesinin ardından istifasını sundu. Görüşmeden sonra hızını alamayıp Konut'a giden Köstepen'in istifa gerekçesi basına "PTT'nin T'sinin satışı konusundaki bir anlaşmazlık" biçiminde yansıdı. Ancak DYP'li çevrelere göre, Başbakan'ın Amerika dönüşüne dek durdurmak istediği istifanın nedeni aslında 'T'nin satılması değil. Başbakan'ın sahibi gibi davrandığı Kanal 6'nın PTT'ye olan ciddi rakamlara ulaşmış borçlarının Bakan Köstepen tarafından tahsil edilmek istenmesiydi.

Çiller'e yakın kaynaklardan alınan bilgiye göre Başbakan, Köstepen'den sözonusu tahsilatın "peşini bırakmasını" sert bir dille istedi. Ancak Ulaştırma Bakanı borçların fazlalığına dikkat çekerek tahsilatta kararlı olduğunu söyledi. Sonuçta Çiller aynı isteğini tekrarlayarak telefonu kapattı. Köstepen'se soluğu Konut'ta alarak istifasını Başbakan'a bizzat sundu. Ancak Çiller, Köstepen'e "İstifa etme" demek yerine Amerika dönüşüne kadar bakanlıkta kalmasını söyledi.

Ahmet Özal'ın ne denli para sıkıntısı içinde olduğu biliniyor. Hatta çok kısa bir süre öncesine kadar banka kredisi kulanma konusunda açık vermeyen Özal ailesinin büyük oğlu, yanlış bir hamle nedeniyle medyanın diline düştü. Civan davasının ünlü konuklarının, Ahmet Özal'ın ihtiyaç duyduğu 5 milyon doların tahsili nedeniyle birbirlerine girdikleri günlerce gazete manşetlerinden duyuruldu. Birbirlerine silah çektiler, yaraladılar, yaralandılar ve hatta öldüler. Ancak Özal ailesi, sıkı bir atakla, bu işin içinden sıyrılmayı başardı.

Ancak Ahmet Bey'in paraya olan "acil" ihtiyacı karşılanmalıydı. Ahmet Özal bu nedenle 24 yaşındaki yeni bir medya patronuyla ilişkiye geçti. Genç Ilıcak'la Konut'a çıktılar ve Tansu Çiller'den yardım istediler. Tansu Çiller tarafından oldukça sıcak karşılanan çift, dönüş yolunda oldukça umutluydular. Mehmet Ali Ilıcak da bu sıcak yaklaşımdan etkilenmiş olmalıydı ki, Kanal 6'nın yüzde 58 hissesini hemen kapattı. Tabii bu ortaklığın bedeli olmaması düşünülemezdi. Akşam gazetesi ve Kanal 6, duydukları minnet duygusuyla olsa gerek, haberlerinde Başbakan'a övgüler düzdüler. Hatta Tansu Hanım'ın annesi vefat ettiğinde "Başımız sağolsun" manşetleri bile çekildi. Neden başımız sağ oluyordu ki? Hanımefendi ne bizim annemizdi, ne de bir anne kadar yakın olmuştu bize. Ama annelik yaptığı birinin başkalarına "annelik" yaptığı kesindi...

Sonuçta bu iki ünlü medyatik çift hep korundu ve kollandı Çiller'in katında. Çiller'in tüm icraatlarına destek verdiler. Tabii ki bir "densiz" bakan bozamazdı bu sıcaklığı. KİT'ler zaten özelleşecekti. Bir KİT için dostluğa kıyılabilir miydi? Kıyılmadı da. Sonuçta bakan istifasını sundu. Çiller, "kendi medyası"nı korudu.

Akşam gazetesi yönetimi de acaba bu nedenle mi istifa etti? Bu zamana kadar yanlı yayın akışına ses çıkarmayan yöneticiler istifa metinlerinde "Şahsi çıkarlar uğruna yayın yapılmasına, baskı ve şantaj uygulanmasına karşı çıkıyoruz" ifadesini bu nedenle mi kullandılar?

'Öldürmek için ateş açmışlar'

Figen SOLMAZ

Ankara– Gaziosmanpaşa olaylarını başından beri izleyen "TBMM Gazi Olaylarını Araştırma Komisyonu" üyesi CHP İstanbul Milletvekili Mehmet Sevigen'e göre, Gazi Mahallesi'nde görev yapan polisler olayların yatışmasını istemediler. "Polis içindeki Hizbullah ve ülkücü kanat temizlenmezse" bu olay gibi daha başkalarının da yaşanacağını düşünen Sevigen'le Gazi Mahallesi ve Ümraniye olaylarını konuştuk:

– Sizce Gazi Mahallesi'ndeki olaylar neden bu kadar büyüdü? Olayları bizzat yaşamış bir milletvekili olarak hatanın kimde olduğunu düşünüyorsunuz?

– Gazi Mahallesi Alevi kesimin yoğun olduğu bir yer. Tıpkı Sivas olayında olduğu gibi bir dinamit. Bu ülkenin bölünme korkusu mezhep kavgalarıdır. Bosna'daki büyük savaşa bakın, o da Hıristiyan- Müslüman savaşı. Din ve mezhep konularına insanlar çok duyarlı. Bu işi terör örgütleri, bölücüler, provokatörler yapabilir. Ama bence polisin içinde de var provokatörler. Polisin içindekini de ortaya çıkarmak zorundayız, bizim görevimiz bu. Bir valiye, bir emniyet müdürüne sözünüz geçmiyorsa, polisin içindeki kavgadan kaynaklanan olaylar oluyorsa, bu polisin içinin ayıklanması lazım. Eğer o toplumsal barışı bozuyorsa veya bozma nedenlerini yaratıyorsa, bu yapının içinden barışı bozanların temizlenmesi gerekir.

Polis ilk gece insanlara sahip çıksaydı olaylar bu kadar büyümezdi. Polisin sahip çıkmamasından kaynaklanmıştır. Savcı gelmedi. Hiçbir yetkili gelmedi. Sonra olaylar yatışmışken, herkes evine gitmiş, ertesi gün cenazelerin kaldırılması kararlaştırılmışken, polis panzeri geliyor, topluluğun içine uzun menzilli silahla ateş ediyor. Polis, olayların yatışmasını istemiyor. Orada panik tekrar başlıyor. Ben ki, milletvekiliyim, yaralılar için ambülans istiyorum, emniyet müdür yardımcısı bana inanmıyor, "Ambülans oraya gelemez" diyor.

–Polisin emirlere uymamasını neye bağlıyorsunuz, polis içinde ayrı bir "güç" mü var?

– Hizbullah ve MHP kanadı polisin içinde çok güçlendi. Tabii bu, toplumsal barışı tehlikeye sokmaya başladı. Bu yapıyı temizlemek gerektiğine inanıyorum. Teşkilat içindeki bu yapıyı temizlemenin ülkeye en büyük hizmeti vermek olduğuna inanıyorum. Bir ibadet gibi. Polisin içindeki köktendincileri, aşırı milliyetçileri teşkilattan uzaklaştırmak lazım.

CHP İstanbul Milletvekili Mehmet Sevigen

– Peki sözünü ettiğiniz temizlik bugüne dek neden yapılamadı?

– Hükümet de bu zihniyette olduğu için yapılamıyor. 30 kişinin öldüğü ülkede İçişleri Bakanı görevde kalır mı? Vali, emniyet müdürü hala görevde. Gaziosmanpaşa Emniyet Müdürü'nü hakkında onca dosya olduğu halde görevden zor aldırdık. Böyle bir ülke olur mu? Demokratikleşme, yalnızca Avrupa Topluluğu'na girmek, onlara şirin görünmek için mi lazım?

– Bu durumda sizce çözüm nedir?

– Türkiye'de güçlü, sol bir partinin iktidara gelmesi lazım. Devletin halkın hizmetinde olması lazım. Devlet gerektiği zaman ortaya çıksın yeter. Ne diyordu Başbakan; "İstanbul'daki demokrasiyi Şırnak'a götüreceğiz." Peki ne yaptı? Şırnak'taki demokrasiyi İstanbul'a getirdi! Ama kendisi mi getirdi, hayır, kendisinin emrinde olan güçler getirdi. Bunu temizlemek başbakanın ve hükümetin görevi. Tabii bu görev bize de düşüyor. Ancak gücümüz yetmezse, yani bu devletin memuru senin anneni, benim kızkardeşimi korkmadan dövecekse, bu hükümetin içinde CHP yok demektir? Bizim varlığımızın nedeni insan onurunu korumaktır. Onların haklarını koruyamayacaksak CHP'nin veya sol partinin ne anlamı var? Halk eziliyor, işçi eziliyor, öğretmen eziliyor, öğrenci eziliyor, sosyal demokratlar hükümette, böyle şey olur mu? Olmaz. Bunu 1.5 ay içinde gösteremezsek başımızın çaresine bakmamız lazım.

- Siz demokratikleşmenin olabileceğine inanıyor musunuz, DYP ile düşündüğünüz reformları gerçekleştirebilecek misiniz?

– Baksanıza Terörle Mücadele Yasası'nın 8. maddesini bile geçiremiyoruz. TMY, ILO sözleşmesi, sendikalar yasası da, emeklilik yasası da bana göre geçmeyecek. Geçmeyeceğine göre de bizim orada kalmamızın hiçbir anlamı yok. Biz DYP'yi ortak gibi görüyoruz, o bizi muhalefet gibi görüyor. DYP ile uzlaşabileceğimize inanmıyorum, ama zorlamaya çalışıyoruz.

- Peki Gaziosmanpaşa olaylarını araştırma komisyonunun çalışmalarının son durumu hakkında bilgi verebilir misiniz?

– Bu araştırmalar esnasında valilerimizi, emniyet müdürlerimizi yakından tanıma olanağı oldu. Devleti biz bunlara nasıl teslim etmişiz diye düşünüyorum. Bu olaylar büyüdükçe, iç güvenliğimizi sağlamak zorlaştıkça Gazi Mahallesi gibi olaylara hep gebeyiz.

Bu olaylar bitmez. Gazi'nin filmlerini izledik, ama televizyondaki gibi değil. Yüksek Kurul'dan kesip kesip göndermişler. Ama herkesin kendine göre düşüncesi oluştu. Bunları kaleme almaya başladık. Bana göre tamamen öldürmek için ateş açmışlar. Aksi rapor çıkabilir, ama çıksa da biz o polislerin peşini bırakmayacağız. Şunlar şunlar suçludur, diye Cumhuriyet Savcılığı'na başvuracağız. Elimizde bilgiler var.

5 Nisan ve ötesi

Sadun AREN

Bir ülkede, cari fiyat düzeyinde, kazanılan toplam gelirden daha fazla toplam harcama yapılmak istenirse fiyatlar yükselir, yani enflasyon başlar. Enflasyon döviz kurlarını da yükseltir. Bu esnada dışardan ülkeye ek döviz girerse enflasyon da, kurların yükselme hızı da düşer. Yok eğer tersi olur ve ülkeden dışarıya döviz çıkmaya (kaçmaya) başlarsa enflasyon da, kurların artış hızı da yükselir. İşte geçen yıl 5 Nisan'dan önce ülkemiz bu duruma getirilmişti.

Bu duruma getirilmiş bulunan bir ülkenin istikrara kavuşturulmasının, yani enflasyonun ve döviz kurlarındaki artışların durdurulmasının yolu, açıktır ki, bunlara neden olmuş olan aşırı harcamaların azaltılması ve giderek ortadan kaldırılmasıdır. IMF'nin tüm bu duruma düşmüş ülkelere önerdiği–dayattığı meşhur "acı reçete"nin özü bundan ibarettir. Reçeteye "acı" denmesinin nedeni, ülkenin fakirleştirilmesi anlamına gelmesidir. Çünkü ülke düzeyinde (makro düzeyde) ele alınırlarsa, gelir ve harcama aynı birşeyin iki ayrı görünümüdürler. Bu nedenle bir ülkede harcamaları kısmak ülkenin gelirini azaltmak, yani onu fakirleştirmek demektir. Bilindiği gibi, insanlar fakirleştirilince harcamalarını kendiliklerinden azaltırlar, zenginler de yatırım harcaması gereği duymazlar ve ülke giderek enflasyona neden olan aşırı harcamalardan kurtulmuş ve enflasyon aşağı çekilmiş olur. İşte geçen yıl 5 Nisan'da yürürlüğe konulmuş olan istikrar programı ile bu yapılmak istenmiştir. Nitekim bu programın sonucu olarak ülkemiz geçtiğimiz yıl yüzde 6 oranında fakirleştirilmiştir. Nüfus artışı da hesaba katılırsa, kişi başına fakirleşme yüzde 8 civarındadır. Ülkemizde savaş yıllarında bile bu ağırlıkta bir fakirleşme görülmemiştir. İşin daha fenası bu ağır fakirleşmeye rağmen, enflasyon hızında hiçbir düşme olmamış, tersine bu hız daha da artmıştır. Mart itibariyle yıllık enflasyon 1994'te yüzde 74 iken, 1995'te yüzde 128'e çıkmıştır. Beceriksizliğin bu derecesine parmak ısırmak gerekir.

> 5 Nisan kararlarının bu başarısızlığından ötürü, önümüzdeki günlerde yeni bir istikrar programının yürürlüğe konulması olasılığı vardır. Demek oluyor ki, önümüzdeki günlerde yeni bir fakirleştirilme dalgası ile karşılaşacağız.

5 Nisan kararlarının bu başarısızlığından ötürü, önümüzdeki günlerde yeni bir istikrar programının yürürlüğe konulması olasılığı vardır. Demek oluyor ki, önümüzdeki günlerde yeni bir fakirleştirilme dalgası ile karşılaşacağız. Hemen belirtmek isterim ki, bu tür istikrar (fakirleştirme) programlarının yükünün vatandaşlar arasında eşit dağıtılması sözkonusu değildir, olamaz. Gelirlerin (nemaların) eşit ya da adil dağılmamış olduğu bir toplumda zararlar da (külfetler) adil dağılmazlar. Böyle birşey olanaksızdır. Çünkü gelirlerin adaletsiz dağılmasını sağlayan toplumsal güç ilişkileri külfetleri de ayni biçimde adaletsiz dağıtırlar.

Bu durumda, kapitalizmin kurallarına ve onun düzgün işleyebilmesi uğruna yükün tümünü ya da en azından çok büyük bir kısmını çekmek durumunda olan işçiler ve memurlar gibi çalışan sınıf ve tabakalar bu yükten kurtulmak ya da hiç değilse onu hafifletmek için ne yapmalıdırlar sorusu ile karşılaşıyoruz. Bu soruyu yanıtlayabilmek için, herşeyden önce, içinde yaşadığımız bu sermaye egemenliği düzeninde çalışanların demokratik mücadeleler vermek yoluyla olumlu kazanımlar sağlayabileceklerine inanmaları gerekir. Böyle bir önkoşul öne sürmenin nedeni Sovyet tipi sosyalist görüşe göre, önce kapitalizm kökünden değiştirilmedikçe çalışanlar yararına hiçbir şey yapılamayacağının temel bir varsayım olarak kabul edilmiş olmasıdır. Bu varsayımın diğer bir uzantısı da şudur: Demokratik mücadelelerle elde edilecek kazanımlar hem kalıcı olmazlar, hem de toplumsal çelişkileri yumuşatarak devrimi geciktirecekleri için zararlı bile sayılmaları gerekir. İşte bu nedenle çalışanların önce kendilerini bu düşüncelerden arındırmaları gerekir.

Demokratik çabalarla bazı kazanımlar elde edilebileceği yeni değil, bilinen bir gerçektir. Sosyal Demokrasi bu gerçeğe dayanır. Bu konuda yeni olan, bu yolla bir süreç içinde kapitalizmin tümüyle aşılabileceğini kabul edebilmektir. Bu takdirde çalışanlar günlük mücadelelerinde yalnız maddi kazanımlar elde etmekle yetinmeyecekler, bunları kapitalizmi hırpalayan yapısal ve yönetimsel kazanımlara da dönüştürmeye çalışacaklardır. Zamanımızda sosyalizmle sosyal demokrasi arasındaki fark, ayırım bu noktadadır. Başka bir deyişle, sosyal demokrasi kapitalizme, onun mantığına ve kurallarına saygılıdır. Onun ötesinde, onu aşacak bir başka sistem olabileceğini kabul etmez. Çabalarını onun olanaklarını çalışanlar yararına olarak zorlamak biçiminde yürütür. Buna karşılık sosyalizmin kapitalizme karşı böyle bir saygısı yoktur ve demokratik mücadelelerini hem güncel maddi kazançlar sağlamak için, hem de onu sürekli olarak aşmaya yönelik bir içerikle yapmaya özen gösterir.

Konuya böyle bakınca, işçi–memur tüm çalışanlarımız önümüzdeki istikrar programına karşı inançlı bir mücadele verebilirler ve vermelidirler. Bu demokratik mücadele ile hem istikrar programının tüm yükünü taşımaktan kendilerini kurtarmış olacaklar, hem de ülke yönetiminde sadece kapitalizmin kurallarına uymak gerekmediğini, bundan böyle, çalışanların çıkarları ile ilgili kuralların da dikkate alınması gerektiğini ortaya koymuş olacaklardır.

Cezayir iç savaşı seçim kavşağında

▼ İç savaşın suikastler, tutuklamalar ve çatışmalarla gittikçe şiddetlendiği Cezayir'de Roma Diyaloğu olarak adlandırılan oluşum, iktidar tarafından dayatılan başkanlık seçimlerini kabul etmiyor. İslamcı örgütlerin katılamadığı seçimlerin meşruluğu ve başarısı tartışma götürecek.

▼ Ülkeyi fiilen yöneten generaller ise, başkanlık seçimine kadar islamcı silahlı birimlerin 'belini kırma'yı amaçlıyor. Gizli bir toplantı bahane edilerek, El Defle kentine yapılan askeri baskında yüzlerce islamcı militan öldürüldü. Bir kararnameyle öz savunma birlikleri oluşturularak, siviller silahlandırılmaya başlandı.

Özel güvenlik güçlerinin sokak başlarını tuttuğu başkentte aramalar günlük yaşamın bir parçası haline geldi.

Faik BULUT

Cezayir'deki iç savaş zaten karışıktı. Son gelişmeler, bu karmaşayı daha da artırdı. Devlet Başkanı El Emin Zerwal, askeri rejime meşruluk kazandırmak için devlet başkanlığı seçimlerinin yapılması görüşünü savunuyor. Bu amaçla orta sağ, ılımlı islamcı, milli ve orta sol parti temsilcileriyle görüşmeler yapıyor.

Roma Diyaloğu

Karşısında Roma Diyaloğu olarak bilinen siyasi oluşum duruyor: Bağımsızlık yıllarından beri ülkeyi yönetip, sonradan iktidardan çekilen Milli Kurtuluş Cephesi (FLN), Berberi haklarını savunan Sosyalist Güçler Cephesi (FFS), halen yönetimle savaşan ve önderleri içeride olan İslami Selamet Cephesi (FIS), bir Troçkist grup ile insan hakları örgütü... Roma Diyaloğu yandaşları, iktidar tarafından dayatılan başkanlık seçimlerini kabul etmiyor. Çünkü yasaya göre, islamcı kesimlerin seçime katılması yasak. FIS'nin katılmaması halinde seçimin meşruluğu ve başarısı tartışılır. İç barış da sağlanamaz. Hemen hatırlatalım; başta ABD olmak üzere, Batılı ülkelerin çabaları da bu yönde.

Generaller 'bel kıracak'

Öte yanda, ülkeyi fiilen yöneten generaller var. Onlara göre, başkanlık seçimine kadar islamcı silahlı birimlerin belini kırmak gerek. Son haftalarda El Defle'deki gizli bir toplantı bahane edilerek, kente yapılan askeri baskında yüzlerce islamcı militanın öldürülmesi bu amaca yönelikti.

Cezayir Komünist Partisi'nin devamı niteliğinde olan yeni siyasi oluşum ile ülkede Arapların dışındaki bir etnik topluluk olan Berberi haklarına ve laiklik meselesine daha fazla vurgu yapan kesimler de, "İslamcı köktendinciliğe direniş"i savunuyorlar. Bu nedenle devletten farklı bir konum ve gerekçeyle de olsa Roma Diyaloğu'na karşı çıkıyor bu kesimler: İslamcıların gelmesi halinde, ülkenin şeriat diktatörlüğü ile yönetileceğini ve İran gibi bir baskı rejimi uygulanacağını ileri sürüyorlar.

GIA'ya göre herkes kafir

Yönetime karşı silahlı mücadele veren islamcı cenahta da durum farklı değil. Bölünme iki büyük silahlı grup arasında. Biri FIS'ın askeri kanadı İslami Selamet Ordusu (AIS), diğeri ise daha çok Afganistan–Pakistan sınırında sıkı askeri eğitim görmüş kişilerden oluşan radikal Silahlı İslamcı Grup (GIA). Bu sonuncusu ile AIS arasında mücadele yöntemleri ve anlayışları açısından önemli ayrılıklar var. GIA "Cihad için herşey mübahtır" kuralından hareket ederek, kent ve kırsal kesimlerde kendilerinden olmayan hemen herkesi "kafir işbirlikçi" ilan ediyor.

Kadın, sivil, gazeteci vb. demeden, yönetim yandaşlarıyla kendilerine muhalif olan din adamları ve mollaları bile öldürebiliyor. Onlara göre "ölümü hak etmiş kimseler" islami cihad kanunları içinde "kafir"dirler ve zaten devlet ile "işbirliği" halindeler. GIA, daha ılımlı FIS liderlerinin hem yönetim, hem de Batılı ülkelerle barış için diyalog kurmasını istemiyor. Bunu, "bir kez başlamış 'islamcı kıyam'ın (ayaklanmanın) söndürülmesine yönelik bir tavır" olarak değerlendiriyor. FIS önderliği, askeri ve siyasi kanadı tek bir komutanlık altında topladı. Haberler kesin değil. Fakat gidişat bu yönde. FIS, kentlerdeki bombalama eylemlerine ve sivil hedeflere saldırılmasına karşı çıkıyor. Bu tutumun İslama aykırı olduğunu savunuyor. İktidara aşamalı biçimde ulaşmayı hedefliyor. Bu yüzden "başdüşman" olarak tanımladığı askeri yönetim dışındaki her çevre ile görüşme yapıyor. Batılı ülkelerin desteğini kazanmaya çalışıyor. Bunda da önemli başarılar elde etmiş.

Orduda gedik açma çabası

Orta yerde siyasi ve askeri bir çıkmaz var. Taraflar, bunun aşılması için öneri ve kozlarını öne sürüyorlar. Burada en başarılı taraf Roma Diyaloğu içinde yeralan FLN–FFS ikilisi.

Diğer müttefiklerini de yanına alan bu eksen, esas hedefi saptamış gibi: Ülkeyi idare eden generaller arasında gedik açmak ve bunlardan bazılarını barışa razı etmek. Generalleri ayartma ve ikna etme görevi ise, Dışişleri eski Bakanı Ahmet Talip İbrahimi'ye verildi. Diğer ortakları da basın kanalıyla askeri yönetime yüklendiler. Mesela 11 Mart 1995 tarihli El Vatan gazetesi şunları yazdı:

"Cezayir'in başına bela olmuş askeri rejim Roma görüşmelerinin kendi keyfi yönetimine son vereceğini hissedince adeta kudurdu. Oysa 32 yıldan beri iktidarda, ama meşru bir zemini yok. Yasadışı yollarla zengin subaylar yaratması da cabası."

Siviller silahlandırılıyor

Roma Diyaloğu yandaşları, geçtiğimiz haftalarda askerlere bir barış paketi daha sunup, orduya "Elinizi çabuk tutun, yoksa barış da bizi kurtaramaz" şeklinde adeta ültimatom verdiler.

Karşı hamle yine ordu saflarından geldi. Devlet, 12 Mart günü itibariyle "sivillerin silah taşıması ve öz savunma milislerinin oluşturulması" yolunda bir kararname çıkardı. Devlete göre, artık silahlı mücadelede korku, islamcı mevzilere egemen olacak.

Bakalım Cezayirli yokedicilerin savaşı nereye kadar sürecek?

Tasarlanmış iki cinayet daha

1983 yılında ABD'de bir kişiyi öldürmek suçundan yargılanarak idama mahkum edilen Nicholas Lee Ingman'ın cezası geçtiğimiz hafta infaz edildi. Jackson kenti devlet hapishanesinde elektrikli sandalyede gerçekleşen infazın bütün ayrıntısı –elektrik akımının kolay geçmesi için Ingman'ın başındaki ve sağ ayağındaki tüylerin kesilmesinden, akım verildiğinde vücudunun nasıl gerildiğine kadar- Türkiye'deki günlük basında da yer aldı. Ingman, idam cezasının yürürlüğe girdiği 1983 yılından beri Georgia eyaletinde asılan 19. kişi oldu.

Basına yansımayan bir idam ise Ukrayna'da gerçekleşti. Uluslararası Af Örgütü'nün 6 Nisan tarihli açıklamasına göre, 19 yaşındaki Vasili Mihayloviç Krivonos ocak ayında asıldı. Ukrayna'da idamların tarihi kamuya açıklanmadığı için, infazın kesin tarihi saptanamadı. Vasili'nin akrabaları mart ayı sonunda onun idam edidiğini ve bilinmeyen bir yerde, işaretsiz bir mezara gömüldüğünü öğrendiler. Suç tarihinde 18 yaşını yeni tamamlamış olan Vasili'nin öğrenme güçlüğü ve psikiyatrik sorunları olduğu, suça ilişkin itirafının baskı altında alındığı öne sürülüyor. İnsan hakları savunucuları, idamları "devlet tarafından işlenen tasarlanmış cinayet" olarak nitelendiriyorlar.

Zapatistler ile hükümet görüşmelere tekrar başlıyor

Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu ile Meksika hükümeti arasında görüşmeler 20 Nisan'da yeniden başlayacak. İki taraf arasındaki görüşmeler, 1993-94 yılbaşında Zapatistler'in Chiapas bölgesinde düzenledikleri ayaklanmanın ardından başlamış, ancak hükümetin Chiapas'a saldırı hazırlığına girişmesi nedeniyle ekim ayında Zapatistler'in görüşmelerden çekilmesiyle kesilmişti. Bu yılın şubat ayında ise Devlet Başkanı Ernesto Zedillo binlerce askeri Chiapas eyaletine göndermişti. Rahip Samuel Ruiz'in çabaları sonucu gerçekleşecek olan görüşmeler öncesinde, Meksika hükümeti, EZLN yöneticileri için çıkarılan tutuklama kararını kaldırdığını açıkladı.

Öte yandan, "La Jornada" gazetesinin Meksika İçişleri Bakanlığı'nın bir açıklamasına dayanarak verdiği habere göre, ordunun saldırısından kaçan yerli Kızılderililer'in yaklaşık yarısı evlerine geri döndü.

'Düşünceye Özgürlük!'
kitabının 1080 yayıncısına çağrı:

17 Nisan 1995 Pazartesi günü saat 11.00'de Beşiktaş DGM'nin önünde buluşuyoruz.

Yayıncılar kitap hakkında açılmış olan soruşturma için ifade vermeye başlıyorlar.

Bir grup yayıncı

Şili demokrasinin neresinde?

Isabel Allende Bussi*

Demokrasiye geçerken Şili'nin yüzyüze bulunduğu başlıca görevlerden biri, 1973–1990 yılları arasında ülkeyi yöneten General Augusto Pinochet diktatörlüğünden kalan anayasal kısıtlamaların ortadan kaldırılmasıdır.

Pinochet, demokratik yönetimlerin askeri rejim tarafından yerleştirilen kurumsal sistemi değiştirme güçlerini sınırlamayı amaçlayan siyasi anayasasını 1980'de kabul ettirdi. Örneğin, şu andaki ordu komutanlarını –Pinochet de dahil– görevden almayı 1997'ye kadar olanaksız kılan bir anayasa maddesi var. Anayasa ayrıca, Cumhurbaşkanı tarafından atandıktan sonra gelecekteki komutanların görevden alınmalarını da engelliyor.

Bu nedenle, Şili silahlı kuvvetlerinin, demokratik toplumun temel ilkesi olan sivil yönetime tabilik ilkesiyle bağdaşmayan kısmi bir özerklik statüsü vardır.

Pinochet rejiminin diğer bir kuralı da, sekiz "kurumsal" senatörün demokratik olarak seçilmeyip atanmasına (dördü ordu, ikisi yargı ve diğer ikisi de yürütme tarafından atanmaktadır) olanak tanıyor.

Pinochet yönetiminin son günlerinde atanan senatörler, senatoda çoğunluk oluşturmak ve ülkenin demokratikleşmesi için gerekli toplumsal programları ve yasal reformları engellemek üzere diğer sağcıların safına geçtiler.

Otoriteryanizmin bu artıklarının kökünü kazıma ve Şili yönetim sistemini modernleştirme gereği ulusal siyasi tartışmalarda öne çıktı.

Meclisin denetim yetkilerini artırmayı öneren girişimler oldu. Bu öneriler, federal hükümetle yönetsel ve siyasi yozlaşma olasılığını önlemeye yönelik önlemleri içeriyordu.

Diktatörlüğü sona erdiren 1988 plebisitiyle birlikte başlayan siyasi süreç, bu nedenle, "modernleşme" ve "demokratikleşme" reformlarını aynı zamanda üstlendi.

Her iki alandaki başarı da, çeşitli siyasi güçlerin –ister yönetimde olsun ister muhalefette– bir konsensüs oluşturma yeteneklerine bağlı olacaktır. Son zamanlara kadar, bu konsensüs neredeyse imkansız oldu.

Cumhurbaşkanı Eduardo Frei'nin yönetimindeki hükümetin işbaşına gelmesinden bu yana aşırı sağ ve –kendini iktidardakilere alternatif gibi sunma yanılgısı içinde olan– muhalefet, modern ve demokratik yasaların çıkarılmasını engelledi. Sadece siyasi ya da toplumsal açıdan kendi çıkarlarına uygun olan girişimleri desteklediler.

Bugünlerde muhalefet, toplumsal reform ile kurumsal reform arasında bir tercih yapmak zorunda olduğumuz sahte iddiasını ortalıkta dolaştırıyor. Bu sav, önemli sorunları tartışmaktan kaçınmanın bahanesinden başka bir şey değil.

Bu savın ileri sürülmeye devam edilmesi, birçok önemli sorunu tartışma iradesinden yoksunluğu gösteriyor. Bu davranış, bu geçiş döneminde bütün siyasi grupların sergilemesi gereken demokratikleşme ruhuyla bağdaşmayan bir davranıştır.

Bütün bunlara karşın, demokratik koalisyon hükümeti, Şili'yi siyasi, toplumsal ve ekonomik alanları kapsayan bütünsel bir modernleşme sürecine sokma temel amacını gerçekleştirmek için mücadele etmeye devam edecektir.

Diktatörlük bizi sadece otoriter bir kapanmayla yüzyüze bırakmadı, Şili'yi nüfusun yüzde 40'ının yoksulluk içinde yaşadığı bir ülke haline de getirdi. Nüfusun en zengin beşte biri ulusal zenginliğin yüzde 55'ine, en yoksul beşte biri sadece yüzde 5'ine sahiptir.

Siyasal reform ile toplumsal reformun, kopmaz derecede bağlantılı olduğu yadsınamaz. Muhalefetle güçbirliği yapan atanmış senatörlerin demokratik olmayan çoğunluklarıyla hükümetin birçok toplumsal ve ekonomik girişimlerini sürekli engellemesi bunun kanıtıdır.

Geçişin birinci evresinin tamamlanmasına olanak sağlayan "konsensüs siyaseti"ni sürdürmek, büyük ölçüde, ister iktidarda olsun, ister muhalefette, çeşitli siyasi gruplaşmaların olgunluğuna ve öngörüsüne bağlıdır.

Tartışmalar hala sürüyor; böyle bir konsensüse ulaşmaktan hala uzağız.

Yönetim, bir anlaşmaya varmak için her türlü çabayı gösterdi, ödünler verdi; fakat muhalefet esnemeden durdu ve kendi içinde bu karmaşık konular üzerine uyumlu bir tartışma üretemedi.

Bu arada, saat çalışıyor. Anayasada belirtilen çeşitli tarihlerin sonuna geliniyor ve kesin bir siyasi geçişi engelleyen kısıtlamaların büyük çoğunluğu yerli yerinde duruyor.

Belirtildiği gibi, şu andaki ordu komutanlarının ve özellikle de Pinochet'nin görev süreleri 1997'de sona eriyor.

O halde, birlikte çalışmalıyız. Otoriteryanizmden tam demokrasiye geçiş, bir tarafın niyetiyle ya da diğer tarafın inatçılığıyla değil, genel bir konsensüsle gerçekleşecektir.

* 11 Eylül 1973'te faşist darbe sırasında öldürülen Şili'nin sosyalist devlet başkanı Salvador Allende'nin kızı ve Sosyalist Parti Genel Başkan Yardımcısı olan Milletvekili Isabel Allende Bussi bu makaleyi IPS için kaleme aldı.

Rus işçileri yollara döküldü

Ücretlerini alamayan işçiler geçen çarşamba günü Rusya çapında eyleme geçti. ITAR-TASS ajansı Rusya'nın 74 bölgesinde örgütlü olan 9 sendikanın greve katıldığı bildirdi. Başkent Moskova ve kuzeydeki Saint Petersburg'dan, Güney Sibirya'daki Omsk, Krasnoyarsk, Barnayul ve uzakdoğudaki Primoriye bölgesine kadar aynı gün başlayan iş bırakma eylemleri, sokak gösterilerine dönüştü. Primoriye'deki iş bırakma eylemi madencilerin bir süredir yürüttüğü grevle de birleşti. Moskova'da işçi eylemlerine paralel olarak parlamento önünde komünistler de bir gösteri yaptı. Gösteride hükümetin politikaları ve kitlelerin yaşam standartlarının sürekli olarak düşmesi protesto edildi.

Rusya Sendikalar Federasyonu Moskova Şubesi Başkanı Mihail Nagaitsyev, günlük Nezavisimaya Gazeta'ya verdiği demeçte "hükümetten ücretlerimizi ödemesini, parlamentodan ise ücretlerin ödenmesini güvence altına alacak yasa çıkarmasını istiyoruz" dedi. Nezavisimaya Gazeta'ya göre Rusya'daki 38 bin firma, çalışanlarına borç takmış durumda. Sadece başkent Moskova'da 155 firma, işçilerine bir ayı aşkın süredir para ödemiyor. Devletin işçilere toplam ücret borcu, 5,6 trilyon rubleyi buluyor ki bu da 45 trilyon lira kadar tutuyor.

Peru'nun darbeci devlet başkanı sandıkta fark attı

Fujimori'den seçim darbesi

▼ Ekvador'la savaşın körüklediği şovenist duyguları ve Aydınlık Yol gerilla hareketine vurulan darbeleri seçim kampanyasında kullanan Alberto Fujimori yüzde 64 oy alarak ilk turda devlet başkanı seçildi. Aydınlık Yol, tutuklu liderleri Abimael Guzman'ın barış anlaşması çağrısının ardından bölündü. Bir grup, 'Kızıl Aydınlık' adıyla savaşa devam kararı alırken, legal çalışmaya yönelenler, şimdilik bir parti olarak değilse bile sendikalar ve belediyeler düzeyinde örgütlenmeye çalışıyorlar.

Sedat KALIPÇI

Peru Devlet Başkanı Alberto Fujimori, geçen hafta yapılan seçimleri kazanarak, bu ülkede üstüste iki dönem devlet başkanlığına seçilen ilk kişi oldu. Fujimori yüzde 64 oy alırken, en dişli rakibi Birleşmiş Milletler eski Genel Sekreteri, Peru İçin Birlik'in adayı Perez de Cuellar oyların ancak yüzde 22'sini aldı. Peru'nun geleneksel partileri, sosyaldemokratlar, muhafazakarlar, merkezci partilerin oyları yüzde 5'in altında kalırken, 16 çocuklu bir aileden gelen annesi yerli olan ve yerli dili konuşabilen Demokratik Koordinasyon'un adayı Alejandro Toledo da ancak yüzde 3.4 oy alabildi.

Seçim sonuçları kesinleşmeden, hile yapıldığına dair iddialar ortaya atılmaya başladı. Seçim sabahı bir Fujimori yanlısının evinde 500'ü doldurulmuş 3 bin adet oy pusulası bulunurken, 15 kişi de seçimlerde hile yaptığı iddiasıyla tutuklandı. Seçimlere gözlemci olarak katılmak üzere bu ülkeye gelen Amerika Devletler Örgütü (OAS) temsilcileri ise seçimler sırasında sonuçları etkileyecek düzeyde yolsuzluk olmadığını belirttiler.

Fujimori'nin yükselişi

Japon asıllı bir göçmen ailenin çocuğu olan Fujimori, beş yıl önce ünlü yazar Maria Vargas Llosa'yı yenerek başkan seçildi. Fujimori iktidarı aldığında, önünde sosyaldemokrat Alan Garcia'nın yıkıntı halinde bıraktığı ekonomi, Peru Komünist Partisi/Aydınlık Yol'un 1980 yılında başladığı ve gittikçe genişleyen gerilla hareketi ve ABD'nin uyuşturucu ile mücadeleye orduyu sokması konusundaki baskıları vardı.

Fujimori ilk iş olarak 1991 yılının sonlarında ABD ile uyuşturucuyla mücadele anlaşması imzaladı. Ordunun doğrudan devreye girmesinin ne anlama geldiğini Peru halkı ve dünya kamuoyu, aradan 5 ay geçmeden öğrendi. Ordu ile anlaşıp parlamentoyu ve anayasayı fesheden Fujimori, anti–terör yasasını gündeme getirip, daha sonra da kendisinin ikinci defa başkan seçilmesine olanak sağlayacak bir anayasa kabul ettirdi.

1992 yılının Eylül ayında Aydınlık Yol'un lideri Abimael Guzman (Başkan Gonzalo) ve merkez komitesinin hemen hemen tamamı çatışmasız yakalanınca Peru ve Fujimori tekrar uluslararası gündeme oturdu. Yakalanmasından yaklaşık bir yıl sonra Guzman'ın Fujimori'ye barış anlaşması teklifini içeren video filmi ortaya sürüldü. Video filminde Guzman, Aydınlık Yol'un çok önemli bir darbe yediğini, başarılı olacak bir halk savaşında önderliğin belirleyici bir rol oynadığını, kendilerinin yakalanmasıyla birlikte artık Peru'da halk savaşının başarıya ulaşma şansının kalmadığını belirtiyor ve Fujimori'ye barış görüşmelerine başlamayı teklif ediyordu.

Aydınlık Yol'da bölünme

Guzman taraftarları başlangıçta, videodaki filmin işkence sonucu, uyuşturucu verilerek çekilmiş bir film olduğunu ve sesin Guzman'ın sesi olmadığını iddia ettilerse de Kızılhaç ve insan hakları kuruluşlarının hapishane ziyaretleri sonucunda filmin sahte olmadığı anlaşıldı. Guzman yakalandıktan sonra örgütün liderliğini üstlenen Ramirez Durand ve arkadaşları barış görüşmeleri önerilerini reddedip ülkenin içlerine çekilerek "Kızıl Aydınlık" adıyla savaşa devam kararı verdiler. Bu grup, özellikle de seçime öngelen günlerde küçük vuruşlarla kendilerinden söz ettirdiler.

Bu ortamda çıkarılan pişmanlık yasası oldukça büyük ilgi topladı. Ceza indiriminden yararlanmak için en az 10 kişiyi ihbar etme koşulunun getirilmesi ülke çapında ihbar furyasına neden oldu. Özellikle eski ayaklanma bölgelerinde durum vahim. İhbar edilenlerin hepsi işkenceden geçiriliyor.

Legal çalışmaya yöneliş

Diğer gerilla hareketi Tupac Amaru Devrimci Hareketi (MRTA) de politik ve askeri olarak sahneden kaybolmuş durumda. İçerde olan önderlerinin yapmış olduğu barış görüşmeleri önerisi, Fujimori tarafından "onlar zaten pratik olarak bitmişler" gerekçesiyle reddedildi.

13 yıl süren silahlı gerilla savaşı tam anlamıyla bitmediyse de artık o eski politik etkinliği kalmadı. Legal çalışmaya yönelmiş olan Aydınlık Yolcular bir parti olarak değilse bile şimdilik sendikalar ve belediyeler düzeyinde örgütlenmeye çalışıyorlar.

Fujimori ekonomik alanda uygulamaya soktuğu neo-liberal politikalarla devletin sosyal alana yönelik harcama ve yatırımlarını neredeyse tamamen kaldırdı, ekonomiyi yabancı sermayeye açtı, devlet işletmelerinin özelleştirilmesi için yabancı sermayeye hemen her kolaylığı sağladı. "Fuji Şok" denen ekonomik politikalar, bazı alanlarda iyileşmeler sağlarken, işsizlik yükselmeye devam etti. Seçimler öncesi yeni bir zafer arayışı ise Ekvador'la savaşa kadar götürdü.

Kaybeden insan

Neşe YAŞIN

Çatışan toplumlar için iki ayrı düzeyden söz edilebilir. Birinci düzey, üzerinde pazarlığın sözkonusu olamayacağı "temel gereksinimler" düzeyidir ki, bunların başında çoğu kez "güvenlik" gereksinimi gelir. Kimlik, ekonomik ve toplumsal varoluş ise, diğer düzeyi oluşturur. Bu düzeyde dile getirilen gereksinimler insani boyuttadırlar. Çatışma, bunların tatminine yönelik çözümler düzeyinde başlar.

Kıbrıs'ı örnekleyecek olursak: Kıbrıs Türkleri Rumlar'la yaşadıkları tarihsel deneyimden kalkarak bir güvenlik gereksiniminden sözetmektedirler.

"Kendimi güvenliksiz hissediyorum" şeklinde bir cümle insani düzeye aittir ve eğer böyle hissediyorsa gerçek olup olmadığını tartışmamak gerekir. Bu duyguyu geçerli bir gerekçeyle ilişkilendirebiliriz. ("Kendimi güvenliksiz hissediyorum, çünkü geçmişte EOKA'cılar akrabalarımı öldürdüler?").

Kıbrıslı Rumlar ise, Türkiye'yle yaşadıkları tarihsel deneyimden ötürü kendilerini güvenliksiz hissetmektedirler. Kıbrıslı Türkler'in kendilerini, sayıca fazla olan "düşman" Rumlar yanında "azınlık ve güçsüz" hissetmesi gibi; Kıbrıslı Rumlar da, büyük bir askeri güce sahip "düşman" Türkiye'nin bulunduğu bir bölgede kendilerini azınlıkta ve tehdit altında hissetmektedirler. ("Kendimi güvenliksiz hissediyorum çünkü Türk askerleri köyümüzü işgal etti ve akrabalarımı öldürdü").

> Kıbrıslı Türkler'in kendilerini, sayıca fazla olan "düşman" Rumlar yanında "azınlık ve güçsüz" hissetmesi gibi; Kıbrıslı Rumlar da, büyük bir askeri güce sahip "düşman" Türkiye'nin bulunduğu bir bölgede kendilerini tehdit altında hissediyor.

Bu durumda iki taraf için de bir güvenlik gereksinimi sözkonusu.

Milliyetçi bakış, bu sorunun çözümünü kendince formüle ediyor: Kıbrıslı Türk tarafının güvenlik ihtiyacı Türk ordusu ile çözülecektir. Rum tarafında ise milliyetçi bakış, sorunu yine kendi açısından çözüyor: Silahlanmak.

Bu formüllerden de görüleceği gibi bir tarafın güvenliğinin tatmini öteki tarafın güvenlik sorununu artırıyor.

Çemberin içindeki bütün görüşler tarih şeytanının karnını doyuruyor. Güvenlik gibi canalıcı bir konuda (kelimenin gerçek anlamıyla da) muhalefette durduğu söylenen aydınlar ve partiler bile bocalıyor. CTP, "Türkiye'nin etkin ve fiziki garantisi"nden söz ediyor. Çatışmalı toplumlarda bir tarafı temel alan bütün görüşler ise milliyetçiliğe denk düşüyor.

"Bütün orduların kaldırılması ve silahsızlanma" gibi milliyetçilikdışı bir formül ise ütopik, hayalci ve uzak olarak değerlendiriliyor.

Kuşkusuz ki olay bu kadar basit değil. Ordular, silahlar ve askerlerin iktidarının devrilmesi sözkonusu. Bunları telaffuz etmek bile intiharla eşanlamlı sayılıyor. "Karşı tarafı öldürmek istemediğim için askerliği reddediyorum" diyen vicdani retçilere verilen cezalar ibret oluşturuyor.

Muhalif bir duruşun ancak "sistemden kopuş"la gerçekleşebileceği ortadayken "marjinalleşme" ve etkisizleşme tehlikesinden sözediliyor. Aydınlar sistemin içine sızıp oralarda etkili olamaz mı? (Bunun adı "ihanet" mi, "ateş hattında savaş" mı tartışması sürüyor.)

İktidardakiler istediklerini yapıyorlar; muhalefettekiler ise cılız bir sesle bağırıyorlar. Ortada hiçbir yaptırım gücü yok. Devletin ideolojik aygıtları toplumları esir almış durumda. Marjinalleşen muhalefet bazan bir sorumsuzluğa da denk düşüyor. Umutsuz bir lafazanlık sürüp gidiyor.

Muhalif araştırmacı, yazar Arif Hasan Tahsin hastanede yatıyor. İki oğlu Avustralya'ya göç etmiş; üçüncüsü ise bugünlerde İngiltere'ye yerleşiyor. "Yalnız kalacaksınız. Bu ne vahim bir durum. Yakında adada Kıbrıslı Türk kalmayacak" diyorum.

"Ne yapalım, madem ki memleketimize sahip çıkamadık" diye yakınıyor; "Kimimiz alkışladık; kimimiz yuhaladık; ikisi de aynı şey". Onun o halk bilgesi üslubuna her zaman hayran kalmışımdır.

Milliyetçiliğin sürekli kazanmaya devam ettiği apaçık. Silahlar, ordular, askerler her yerde. Bu, potansiyel ölüm demek. Kaybeden ise, yaşam ve insan. Ey insan! Artık kazan!

KDP Temsilcisi Dizeyi, Türkiye'nin özeleştiri yaptığını söyledi

'Türkiye'ye koruculuk yapmayız'

Mustafa ERDOĞAN

Ankara– Mesut Barzani'nin liderliğini yaptığı Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) Ankara Temsilcisi Sefin Dizeyi, Türkiye'nin Irak Kürdistanı'na ilişkin operasyonu ve sonuçları ile ilgili sorularımızı yanıtladı. Türkiye'nin önerdiği tampon bölge ya da koruculuk sistemi gibi projelere karşı olduklarını belirten Dizeyi, bölge güvenliğine ilişkin kararın Mesut Barzani'nin Türkiye ziyareti sırasında belirleneceğini söyledi. Dizeyi ile yaptığımız görüşmenin soru ve yanıtları şöyle:

Söz: Sizce Türkiye bu operasyonu hangi gerekçelerle yaptı. Türkiye'nin bölgeye ilişkin uzun vadeli planı nedir?

Dizeyi: Yaklaşık 10 yıldır Türkiye, sınırları içinde PKK'ye karşı operasyonlar sürdürüyor. PKK de buna karşılık mücadelesini siyasal alana kaydırıyor ve Avrupa'ya açılıyor. Yani sorun uluslararası boyutlar kazanıyor. Devletin yaklaşımı ise artık gelenekselleştiği biçimiyle "bu yaz PKK'yi bitireceğiz" oluyor. Ancak olay İstanbul'a da sıçradı. Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasal sıkıntılar da gözönüne alındığında, operasyonun ağırlıklı olarak iç kamuoyuna yönelik olduğunu düşünüyorum. Bir operasyon bekliyorduk ancak, böyle kapsamlı bir harekat beklemiyorduk. Yani Zaho gibi büyük yerleşim birimlerine yayılacağını kestirememiştik. Büyük bir olasılıkla PKK de operasyona ilişin istihbarat aldı. Bu nedenle büyük birliklerini bölgeden uzaklaştırdı. Devlet 350 PKK'li öldürdüğünü söylüyor. Ama henüz cenaze göstermediler. Fakat PKK'nin de 1992 operasonundan ders aldığı ve cephe savaşına girmediği bir gerçek.

Operasyon sırasında ordu birliklerinin sivil halka zarar verdiği yolunda iddialar var.

Operasyonun ilk günlerinde tank ve topçu desteğinde ilerleyen Türk kuvvetleri Hizawa, Derkar ve Zaho bölgelerine geldiklerinde buralarda birtakım tatsız olaylar oldu. Halkı toplayıp kimlik kontrolü ve aramalar yaptılar. Halka ait silahlara el koydular. Şirvan bölgesinde de benzer uygulamalar yapıldı.

Sizin buna tavrınız nasıl oldu. Operasyonu durdurmak için bir çabanız oldu mu?

İlk gün Londra'dan operasyona karşı olduğumuz yolunda açıklama yaptık. Türk birliklerinin topraklarımızda kalmasına da karşıyız. Bunu defalarca yetkililere ilettik. Çünkü 35 bin askerle yapılan böylesi bir operasyonun sivillere zarar vermesi kaçınılmazdır. Türk birliklerinin bir an önce bölgeden çekilmesini istiyoruz.

Devlet bölgede bir otorite boşluğundan ve sınır güvenliğinin sağlanamadığından yakınıyor. Sizce bu doğru mu?

Bölge güvenliği Türkiye'den çok bizim için önemlidir. Biz bu bölgenin güvenliğini sağlayacak güçteyiz. Sınır bölgesinde yaşayan halkımız yıllardır yaşanan çatışma ortamı ve bombardımanlar yüzünden köylerine yerleşemiyor. Öncelikli amacımız bu köylülerin iskanını ve peşmergelerin bölge güvenliğini gerçekleştirmelerini sağlamak.

Milli Savunma Bakanı Mehmet Gölhan, sınır güvenliği için Türkiye'deki koruculuk sisteminе benzer bir yapılanmayı peşmergeler için de düşündüklerini söyledi. Peşmerge korucular için siz ne diyorsunuz?

Peşmergelerimiz ve ulusumuz Türkiye'nin koruculuğunu yapmaz. Biz kimsenin korucusu olmayız. Eğer Türkiye böyle bir siyaset, böyle bir yöntemle bizimle ilişki kurmak ya da oyununu böyle oynamak istiyorsa biz bunu kabul edemeyiz. Böylesi bir onursuzluğu kabul edemeyiz. Eğer böyle bir plan varsa bizce bu yanlış bir siyasettir. Bizim tarihimiz bir mücadele ve direniş tarihidir. 1961'den beri mücadele ediyoruz. Biz bu sorunun asli tarafıyız. Masaya oturduğumuz zaman taraf olarak kabul edilmek isteriz. Bir hafta önce Dışişleri Bakanlığı'ndan bir heyetle Irak Kürdistanı'na gittik, orada aralarında Cenk Duatepe ve Ortaoğu Dairesi Başkanı Osman Korutürk'ün bulunduğu heyet Mesut Barzani ile görüştü. Görüşmede heyet bir anlamda özeleştiri verdi. Türkiye'nin Kuzey Irak'lı Kürtler'e ilişkin şu ana kadar uyguladığı politikanın yanlış olduğunu söylediler.

Sizin bu öneriye yaklaşımınız nasıl oldu?

Saddam'ın geçmişini iyi biliyoruz. Katliamcı bir diktatördür. Biz Irak'a demokrasi geldiği zaman diyalog kurarız. Bunun dışında sınır güvenliği için önerimiz, güvenliğin peşmergeler tarafından sağlanmasıdır. Bölgedeki köylerin iskanına Türkiye yardımcı olursa iyi olur. Fakat biz son dönemlerde sözü edilen tampon bölge önerisine karşıyız. Herkes kendi bölgesini korursa buna gerek de kalmaz. Ancak bölgenin sınırını denetlemek de sanıldığı kadar kolay değildir. 300 km'lik sınırda sızmalar olabilir. Mesud Barzani'nin de belirtiği gibi, gerilla savaşını düzenli ordu sona erdiremez, ancak zayıflatabilir.

Arkadaşımız Mustafa Erdoğan KDP Temsilcisi Dizayi ile Ankara'da görüştü

O. Pamuk'un ağırlığı ve..

Orhan Pamuk ve Yaşar Kemal, geçtiğimiz hafta bir araya geldikleri Göteborg'daki 'Kitapçılık ve Kütüphanecilik Fuarı'nda sarmaş dolaş bir halde düşman çatlattılar. Yazar olmak dışında, 'Der Spiegel' dergisine yazdıkları makalelerle bol sayıda düşman kazanmak gibi yeni bir ortaklığı da paylaşan iki yazar, Göteborg'da, İkitelli basınından hınçlarını aldılar. İkitelli'de baş köşeyi tutmuş düşmanlardan bir tanesi ise çok fena çatladı.

Pamuk'un 'Der Spiegel'de çıkan 'Yalanlarla zehirlenmiş' başlıklı yazısını, "Orhan Pamuk'a kızmıyorum. Onu anlıyorum ve acıyorum. Hep Yaşar Kemal'in gölgesinde kaldı. Orhan Pamuk'un savaşı aslında Yaşar Kemal ile... Garip fikirlerini açıklamak için Der Spiegel dergisini seçmesi bile, Yaşar Kemal kompleksinin ifadesi. (...) Orhan Pamuk'un çabalarının altında yatan gerçek neden budur. Bir türlü Yaşar Kemal'i aşamamak, hep O'nun gölgesinde kalmak... (...) Ne güzel oldu, Yaşar Kemal'in bir türlü alamadığı Nobel'i kaparsa..." şeklinde değerlendiren bu egosantrik 'yazar', Hıncal Uluç. Göteborg'daki görüntüden sonra hıncını kimlerden alır, bilinmez.

Bir insanın, kendi şizofrenik paranoid durumunu, başkalarına böylesine aşağılık kompleksleri yükleyerek dışa vurması ilginç doğrusu.

İnsan ister istemez Kemal'in yazısının ardından "Nobel'i almak için yazdı" suçlamalarını aklına getiriyor. Bu da bir başka kompleksi ve yetmezliği gösteriyor.

Örneğin, Pamuk'un "... bütün dünya Türkiye'den Kuzey Irak'a göç etmiş Kürtler'in, PKK'dan değil, Türk ordusunun uygulamalarından, korucu olmaya zorlanmaktan kaçtığını biliyor. PKK'dan kaçıyor olsalardı, herhalde PKK'nın denetimindeki Kuzey Irak'a değil, Türkiye içlerine göçederlerdi" cümlelerini tartışan kimseye rastlayamadık. Hatta "Görüşlerine katılmasam bile..." cümlesini en başa koymayı ihmal etmeden "Pamuk'un kendi görüşlerini ifade etme hakkını savunuyorum" diyerek 'demokrat'lığını ispat etme çabasına girenler bile, 'demokrat'lıklarını gerçeğin kantarına koyup tartamadılar.

Bir örnek, hıncını ve ilhamını 'Arslan Amcalar'dan alırken bir diğer örnek ihbarcı 'sol' geleneğe sığınıyor. Tabiri yerinde 'dönek' Gülay Göktürk de aynı dertten muzdarip. Ona göre, "Pamuk'un asıl sorunu bizzat kendisinin 'Solcu aydın' ideolojisinin bayat zehirini içmiş olmasıdır."

Gülay Göktürk'ün yazılarını hiç kaçırmıyorum, çünkü ..

Cengiz ERDİNÇ

Evet böyle... Ben bir eşeğim. Çünkü Gülay Göktürk'ün yazılarını hiç kaçırmıyorum ve sonuna kadar okuyorum. Geçen hafta da değişen bir şey olmadı. Bir pazar sabahı uyandım ve Cumhuriyet Light'da (Yeni Yüzyıl) ablamızın abuk sabuk fikirlerinden birkaçını daha okudum. Bitirdiğimde, bağıra bağıra anırmaktan başka yapacak bir şey yoktu...

"Ala brosse" saçlı medya bacılarından olan ablamız bu yazısında hiç haddi olmayarak terör kavramını irdeliyordu. Önce her berber gibi traşa hazırlık için ilk fırça darbelerini attı. Orhan Pamuk'a "solcu aydın ideolojisi ile zehirlenme" teşhisini koydu. Demokrat ve solcu aydınların terörü hiçbir zaman tam olarak karşılarına alamadıklarını ve bunun günahını taşıdıklarını söylediğinde gerçek traş başlamıştı. Solcular aydın olmanın tarifini devletin karşısında olmak şeklinde yapıyorlardı ve bu katiyetle yanlıştı. Herhalde, ablamıza göre aydın devlete (hatta iş çevrelerine) dil darbeleri ile ulaşabilecek kadar yakın olmalı. Eşek olduğumu bilmesem itiraz edeceğim, "aydın devletin o ya da bu mesafede karşısındadır" diye.

Ablamız da bu arada asıl mevzuya geliyor. İnsan Hakları Derneği yöneticilerinin televizyon karşısında kem küm edip "PKK cinayetlerini neden Avrupa'da şikayet etmediniz" sorusuna cevap veremediklerini, çünkü terörü kınamak istemediklerini söylüyor. Ben de eşşeğim ya, hukukta her hakkın, ancak karşısında bir yükümlülük olduğu sürece anlamlı olabileceğini, bu yüzden de düşünce özgürlüğü, yaşama hakkı, eğitim hakkı gibi temel hak ve özgürlüklerin ancak devlete karşı ileri sürülebileceğini bilmiyorum, öylece bakıyorum.

Devlete bir dil mesafesi kadar yakın olan ablamız da azdıkça azıyor. 80 öncesinde mensubu olduğu partinin gazetesinde ayrıntılı sokak şemaları ile devrimcilerin "ihbar" edilmelerini "teröre karşı çıkmak" diye sokuşturmaya çalışıyor. O kadar da eşek olmadığım için bunu yemeyi reddediyorum. Ama şema çizmeye bu kadar meraklı bir gelenekten kopup gelen ve açık ara ile medyanın üst basamaklarına yerleşen ablamızın birkaç hafta önce sokaklarında insanları öldürenler için neden birkaç küçük kroki yayınlamadığını da merak ediyorum.

Bu arada eşek yerine konmaya fazla itirazım yok, ama bunak mamelesine hiç tahammül edemiyorum. Ablamız 70'li yılların hemen başında Ant dergisini çıkaranların ellerine hiç silah almadıkları halde, en kritik günlerde çıkarttıkları derginin kapağına kurşun deliği yaptıklarını iddia ediyor. Oysa sözkonusu olan Ant dergisi değil, Ant yayınlarından çıkan Marighella'nın Şehir Gerillası isimli kitabı. Eh sözkonusu olan Aktüel dergisi olmadığına göre, kapağına da kurşun deliğinden başka delik yapacak halleri yok. Ablamız bu olayları istismar edenlerden, sömürenlerden bahsediyor. Nokta dergisinde "tecimsel kaygılarla" Che Guevara, Deniz Gezmiş, Kızıldere vs. kapakları yayınlayan yöneticilerden birinin de kendisi olduğunu hatırlamadığımızı düşünüyor. Hadi o neyse, 1980 darbesinden hemen sonra, gençlerin idam sehpalarında sallanan vücutları henüz soğumamışken ablamızın sahibi olduğu Yeni Ufuklar dergisinde, "Sayın Kenan Evren Manisa'da, 'Gencecik çocuklarımız, 16-25 yaş arasında. Bunlar ihtilal yapacaklar, rejimi devirecek ve devlet yöneteceklerdi. Bunlara acımamak elde değil' dedi. Bu duyguya ve belirlemeye katılmamak olanaksızdır" türünden "cunta yalakalıkları" yapıldığını da unuttuğumuzu zannediyor. Dediğim gibi, eşşeğiz ama bunak değil...

‘Köyleri PKK yakıy

Haber Merkezi- Kuzey Irak harekatı devam ederken, Tunceli'de devlet güçleriyle PKK gerillaları arasındaki çatışmalar da şiddetleniyor. Tunceli'deki askeri harekata 20 bin askerin katıldığı Genelkurmay yetkilileri tarafından belirtiliyor.

Bu arada, Avrupa Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu'ndan bir hayet Ankara'da yapılan gizli duruşmada "ağır insan hakları ihlalleri" suçlamasıyla Türkiye'yi sorguluyor. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, "köy yakma" ve "işkencede ölümler" konusunda Türkiye'yi yargılarken, yetkililer de bütün bu olayların bir "PKK tertibi" olduğunu iddia ediyor.

Öte yandan, İçişleri Bakanı Menteşe'nin verdiği rakamlara göre bölgede 2115 köy "güvenlik gerekçesi" ile boşaltıldı. İlk dönemde köylülerin koruculuğa zorlanması nedeniyle başlatılan köy boşaltmalar, giderek devletin "Güvenlik politikasının" bir gereği olmaya başladı. Bu şekilde bölge insansızlaştırılmaya çalışıldı.

Küçük mezraların ve yerleşim birimlerinin birleştirilmesi projesinin sonuç vermemesi, koruculuğun birçok yerde çözülmesi devleti bu politikaya itti. Boşaltılan köylerin hemen hemen tümü yakıldı. Son olarak Tunceli bölgesinde yoğunlaşan köy yakma olayları, medyada ağırlıklı olarak yer alırken, Başbakan Çiller'in köyleri helikopterlerle gelen PKK'lilerin yaktığını söyledi.

Bu köylerde yaşayan yaklaşık 2 milyon insan da göç etmek zorunda kaldı. İlk dönemler ağırlıklı olarak iç göç yaşandı. Bölge insanları, çoğunlukla Diyarbakır'ı tercih ettiler. Ancak Diyarbakır'ın yaşanan nüfus yoğunluğu karşısında artık göç alamaz duruma gelmesi, bölge insanını Mersin, Adana gibi bölgeye yakın metropollere itti. Daha sonra da Antalya, Ankara, İzmir ve İstanbul'a...

Ancak göçün bir boyutu daha var. O da dış göç. Tabi oldukları Türkiye Cumhuriyeti'nde köyleri yakılan, baskı gören yöre insanı, artık Türkiye metropellerine de güvenemez olmuştu. Sonuçta Türkiye'den Irak Kürdistanı'na göç başladı. 1990–91 yıllarında ilk göç kafilesini alan Kuzey Irak, aradan geçen 5 yıl boyunca yaklaşık 50 bin Türkiyeli Kürde ev sahipliği yaptı. Bu 50 bin kişinin yaklaşık 13 bini ise, 1994 yılının sonbaharında Hakkari, Beytüşşebap, Uludere, Çukurca ve Şırnak'ın köylerinden göç ettiler. Hakkari'ye bağlı yaklaşık 74 köyün bir hafta içinde Irak Kürdistanı'na göç etmiş olması bu göç olgusunun hangi koşullarda gerçekleştiğinin göstergesi. Naylon çadırlar, salgın hastalıklar, susuzluk ve açlık...

Birleşmiş Milletler (BM) Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin kararıyla mülteci statüsü tanınan ve BM'nin insani yardım kapsamına alınan bu köylüler bir yıldır Kuzey Irak'ın Duhok kenti yakınlarında kurulan iki kampta barınıyorlar. Ertuş ve Batufa. Ancak Batufa kampı Türkiye'nin operasyonu nedeniyle boşaltıldı. Şu anda yaklaşık 30 bin mültecinin Ertuş kampında tutulduğu belirtiliyor.

Zengok, dehşetin köyü

DEP Milletvekili Sırrı Sakık'ın köyü Zengok ilk olarak 10 Ekim 1993 yılında basıldı. Sakık'ın Muş'un Altınova beldesinde yine köy yakmalarla ilgili bir araştırma yapmak üzere Muş'da bulunduğu sırada yapılan baskında, köylülere hiçbir uyarı yapılmadan evler yakıldı. Sakık, konuyla ilgili olarak Söz'e bilgi verirken bu olayda kendisinin de hedef alındığını belirtiyor. Çünkü Sakık'ın niyeti baskının gerçekleştiği akşam köyde kalmakmış, ancak köyün kuşatıldığı haberi gelince vazgeçmiş. 24 Ekim 1993'te de eşyalarından arta kalanları almak üzere köye giden biri şoför (adı Hanifi soyadı belirlenemedi) 5 kişi önce araçtan indirilip elleri arkadan zincirlenmiş. Daha sonra bir eve doldurulan köylüler evle birlikte ateşe verilmiş. Olayı köyün dışından izleyen Meryem Toktaş (Sındık Toktaş'ın eşi) Muş'a giderek yakınlarına haber vermiş. Yakınları köye vardıklarında bir evde tanınmayacak hale gelmiş yanık 5 ceset bulmuşlar. Ölenlerin kimliği kollarındaki saatlerinden teşhis edilmiş.

Köy yakma talimnamesi

"Damlar taş ve topraktan olup, yalnız tavan ve direkleri ağaç dallarındandır. Bunları yakmak güçtür. Ancak dam üstünden bir kısım toprak atılarak ağaçlar meydana çıkarılır. Toplanacak odun ve çalılar burada yakılmak suretiyle bina ateşe verilir. Oda kapısından içeriye odun yığarak ateşleme suretiyle genişletilir."

Tunceli Valiliği'nin 1937 yılında bastırdığı "Tunceli bölgesinde yapılan eşkiya takibi ve silah toplama işleri hakkında kılavuz" başlıklı kitapçıktan yapıldı bu alıntı. Talimnamenin yedinci maddesi, "köy nasıl yakılır"a ait. Şimdiyse, lav silahları kullanılıyor artık. Ve devlet kendi sicilini belgelemekten kaçınıyor, köy yakmalar yalanlanıyor ve "teröristlerin" üzerine atılıyor. Başbakan engin pot kırma bilgisiyle, köy yakma operasyonlarına katılan helikopterler için, "PKK'nın Afganistan'dan aldığı helikopterler onlar" diyor. Öyle ya, demokratik bir devlet yurttaşlarının can ve mal güvenliğinden sorumludur. Üstelik, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda "Kimsenin konutuna dokunulamaz" hükmü yeralıyor.

Sanki bir Pinokyolar ülkesinde yaşıyoruz.. Adeta hayatımızın merkezine yalan gelip oturmuş. Demirel'in bir zamanlar; "Kimse bana ülkücüler suç işliyor dedirtemez" demesi yadırganmıştı. Oysa bu tutum tarihsel bir politikadır. Bu politika bugün "Kimse bize güvenlik güçleri köy yakıyor dedirtemez"e dönüşmüş durumdadır.

Ankara yargılanıyor

Geçen perşembe günü Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'ndan 12 kişilik bir heyet, Ankara Adliye Sarayı'nda yapılan gizli bir duruşmada, "ağır insan hakları ihlalleri" suçlamasıyla Türk devletini sorguladı.

Komisyon, Türkiye'nin imza attığı uluslararası sözleşmelerin verdiği yetkiyi kullanarak yaptığı sorgulamada, işkencede ölümler ile köy

...yor'!

akmaları gündeme getirdi. Somut öy ve kişi adlarının görüşüldüğü uruşma sırasında;Türk heyeti, köy akmaların "PKK'nın eseri" olduğu-u söyledi. Komisyon, bu yanıtı şaş-ınlıkla karşıladı.

Duruşma sonunda heyetin şaş-ınlığı daha da arttı. Çünkü, Anka-a'da "gizli" yapılan duruşmayı ba-arılı bir gazetecilik örneği vererek örüntüleyen ve gerekli bilgileri to-arlayan Hürriyet gazetesi muhabi- Nurettin Kurt, Avrupalı Komisyon yelerinin önünde, filmini vermeyin-e polisler tarafından dövüldü.

Fotoğraflar yalancının mumunun atsı vaktini gösteriyor.

Böyle binlerce "fotoğraf" var bugün Türkiye'de. Binlerce köy, milyonlarca insan...

Bir kez daha bakın fotoğraflara...

Harp malülü fotoğraflar

Fotoğraf ile anılar arasındaki ilişki doğrudan ve insanidir. Bu nedenle fotoğraf sanatçıları "fotoğraf okumak" diye bir şey icat ettiler. Bölünmüş coğrafyaların/ kentlerin dramının fotoğrafları hüzün verir. Hayatı kodlayan bu fotoğraflar içini acıtır/inciltir insanın. İnsanın kendine, öteki'ne, doğaya yabancılaşmasının, insanlıktan çıkmasının öyküsüdür herbiri. Beyrut'a, Lefkoşa'ya, Berlin'e ve Kudüs'e, yani parçalanmış diyarlara yolu düşenler fotoğrafların görsel bir tarih atölyesi olduğunu bilirler. Kıbrıs'ta evinden, yurdundan sürülen Rumlar'ın ve Türkler'in ilk işinin evlerinde kimlerin oturduğunu öğrenmek olması çok özel bir duyguydu. Harp malülü komşular ilk mektupta özellikle fotoğraflara ve fotoğraf arkası yazılarına da dokunulmadan iadesini istemişlerdi.

Yerli bir filmde gördüğüm Kürtçe sözlü, Türkçe ölüm altyazılı asker mektuplarını, fotoğraf arkası yazılarını anımsıyorum. Savaş dramının belgeleriydiler. "Sevgilim" diye başlayan, insanı insan yapan "aşk halinden" söz eden naif metinlerdi. Ortalarına not düşülmüştü: "Sevgilim birazdan dağlara, mezralara gideceğiz... İşimiz var..." Mektuplar daha sonra şöyle devam ediyordu; "Operasyonda epeyce dağ menekşesi ezdik... Hatıra fotoğraf çektirdik." Ve mektuplar "sevgilim" diye devam ediyordu. Birinin arkasında "Görevden / göreve koşan /Bazen küsüp bazen / Coşan İlhami hocadan / Moral bulan bir / İsyankar Niğdeli görürsen / Beni hatırla.." yazıyordu. Bu söylem biçimi, dizelere dökülmüş göstergeler, yaşanılan anlamsızlığın, anlam katına çıkarılıp rasyonalize edilmesiydi. Yüceltme ve kahramanlık, aşağılanan ve hiçleşen birey için kendini bir varlık gibi hissetme mekanizmasıdır.

Savaşın insana reva gördüğü hayat, sevgileri derinden yaralıyor, yaşarken parça parça öldürüyor. Örgütlü bir sevgisizlik ve alkış törenleri arasındaki ölüm aritmetiğinin bireyde kişilik parçalanmasına yolaçması tedavi edilemeyecek bir sorun. Bu nedenle dünyanın neresinde olursa olsun "Harp malülü" fotoğraf arkasındaki yazılara bakınca harp malülü olmuş toplumu görüyor insan. Askerlikte "Okudum. Anladım. İmzaladım" diye metinler imzalatılır. Bu fotoğraflara bakınca, "Baktım. Anladım. İmzalamadım" demeli insan.

Ve arkasındaki yazıları silip "Örgütlü sevgiden yana olmak gerekiyor" diye not düşmeli.

Miktarı kafi siyasi barış, miktarı kafi "savaş kes", miktarı kafi aşk gereklidir, insanlara ve fotoğraflardaki hatıralara...

O köy bizim köyümüz mü?

"Orda bir köy var uzakta/ O köy bizim köyümüzdür/ Gitmesek de gelmesek de/ O köy bizim köyümüzdür... "

Şarkılarımız kirletildi bizim. Çocukluğumuz da..

O bir türlü gidemediğimiz, ama çocuk yüreklerimizle hep bizim olduğuna inandığımız köylerin bir kısmı yok artık. Yandı..

Aynı sıralarda aynı şarkıları söylediğimiz arkadaşlarımız, kardeşlerimiz, sevgililerimiz ya da çocuklarımız yaptı bunu.

Hatıra fotoğrafı çektirdiler o evlerin önünde.. Sonra "sevdiklerine" gönderdiler..

Masumiyetimiz bozuldu..

Savaş, insana dair herşeyi yıkmaya devam ediyor. Tahrip edilen insanların ruhları oluyor. Rejim önce ruhlarımızı bozuyor.

İngiliz araştırmacı Andrew Mango, Orhan Pamuk'un 150 binin üzerinde satılan Yeni Hayat adlı romanının gördüğü ilgiyi Türk toplumunun geçirdiği "derin depresyona, hızlı yoksullaşmaya ve kimlik bunalımına" bağlıyor. Mango'ya göre, Türkiye'de toplum yaklaşık 50 yıldır bir düş peşinde. Başka bir hesapla, bunu 150 ya da 200 yıla da çıkarabiliriz. Bu düş hiçbir zaman gerçekleşmedi. Mango bu düşün adını koymuyor. Biz koyabiliriz.

Bu düşün gerçekleşmesi bir yana, toplum elindekileri yitirmeye başladı. Büyük hayal kırıklıkları yaşadı.. Giderek acı çekmekten mistik bir tad almaya başladı. Ve nihayet duyarlılıklarını da yitirmeye başladı.

Toplum bilinç yarılmasına uğradı. Şizofreni "milli hastalığımız" oldu. Yalan gündelik hayatımızın merkezine oturtuldu. Herkesin gözünün önünde olup bitenlerin, gerçekte öyle olmadığı en yetkili ağızlardan ve en çok izlenen televizyon kanallarından yüzümüze karşı söylendi.

Gazi Mahallesi'ndeki olayları Yunanistan ajanları ve solcular çıkarmıştı. Hakkari'de Muş'ta, Şırnak'ta, Mardin'de, Urfa'da, Diyarbakır'da köyleri PKK yakıyordu. 50 bin Kürt "teröristler" tarafından zorla Kuzey Irak'a göç ettirilmişti.

Ama kaçış imkansızdı.

İşte bu fotoğraflar da o kaçışın sonudur.

Belki o köyler artık bizim değil.. Ama o çocuklar, hani o fotoğraf çektirenler.. Onlar bizim çocuklarımız.. Ruhları kirletilen, kendisine yabancılaştırılan çocuklar...

Gerçekte düşleriyle birlekte geleceklerini de yakanlar..

O çocukları kurtaralım!

ERNK sözcüsü Ali Sapan, parlamentonun açılış töreninde.

Sorun'un parlamentosu kuruldu!

Engin ERKİNER

Hollanda'nın Den Haag kentinde, 12 Nisan'da yapılan geniş bir toplantıyla Sürgün Parlamentosu kuruldu.

Sürgün Parlamentosu'nun bu ilk oturumunu İsmet Şerif Vanlı yönetti. Vanlı yaptığı açış konuşmasında kısa bir tarihsel girişten sonra, parlamentonun başlıca ilkelerini sıraladı.

"Sürgün Parlamentosu hakkında kısa bilgiler" başlıklı yazıda belirtildiğine göre, çalışmalara 1994 sonlarında başlandı. Sürgündeki parlamenterlerin de içinde bulunduğu 23 kişilik hazırlık komisyonu 12 Ocak 1995'te bir basın toplantısıyla çalışmalarını açıkladı. Daha sonra komisyon üyeleri dünyanın çeşitli ülkelerine giderek çalışmalar ve kurulması düşünülen parlamento hakkında bilgi verdiler. Parlamento için seçimler Avrupa ülkelerinde, Kazakistan, Ermenistan, Kuzey Amerika ve Avustralya'da yapıldı. Sonuçta 65 kişi sürgündeki parlamentoyu oluşturdu.

Açış konuşmasından ve saygı duruşundan sonra 65 kişi tek tek yemin etti.

Parlamento toplantısının öğleden sonra yapılan ikinci bölümünde ise, çeşitli konuklar konuştular ve iletilen mesajlardan bazıları okundu.

Parlamentoda kısa bir konuşma yaparak başarılar dileyen ve Türkiye'nin Irak işgalini kınayanlar arasında; İngiltere'den bir milletvekili, Belçika Hıristiyan Demokrat Partisi'nden bir milletvekili, Rusya parlamentosundan milletvekilleri, Kıbrıs'lı bir parlamenter ve Yunanistan'dan bir PASOK milletvekili, Yunanistan Meclisi 2. Başkanı, İran KDP temsilcisi, Tamil Hareketi temsilcisi, İrlanda Demokratik Partisi milletvekili, Almanya'da etkili bir kuruluş olan Medico International Başkanı, Avusturya, İsveç, Hollanda, Fransa gibi ülkelerden parlamenterler vardı.

Mesaj gönderenler listesinde ise, çeşitli partilerin Avrupa Parlamentosu üyelerinden milletvekillerine, Lozan kenti valisinden, A. Öcalan'a kadar birçok kişi yer alıyordu.

Meclis'in sabahki oturumunda ayrıca dört acil karar tasarısı kabul edildi. Bunlar; 1-Türkiye Güney'den hemen çekilmelidir. 2-Kürtler'in birbirini öldürmesi derhal durmalıdır.

"Uluslararası kuruluşlara ve kamuoyuna çağrı" başlığını taşıyan metinde Kürt sorununa politik bir çözüm öneriliyor ve Sürgün Parlamentosu'yla ilişkilerin geliştirilmesi isteniyordu.

İzlenimler

Bayrak

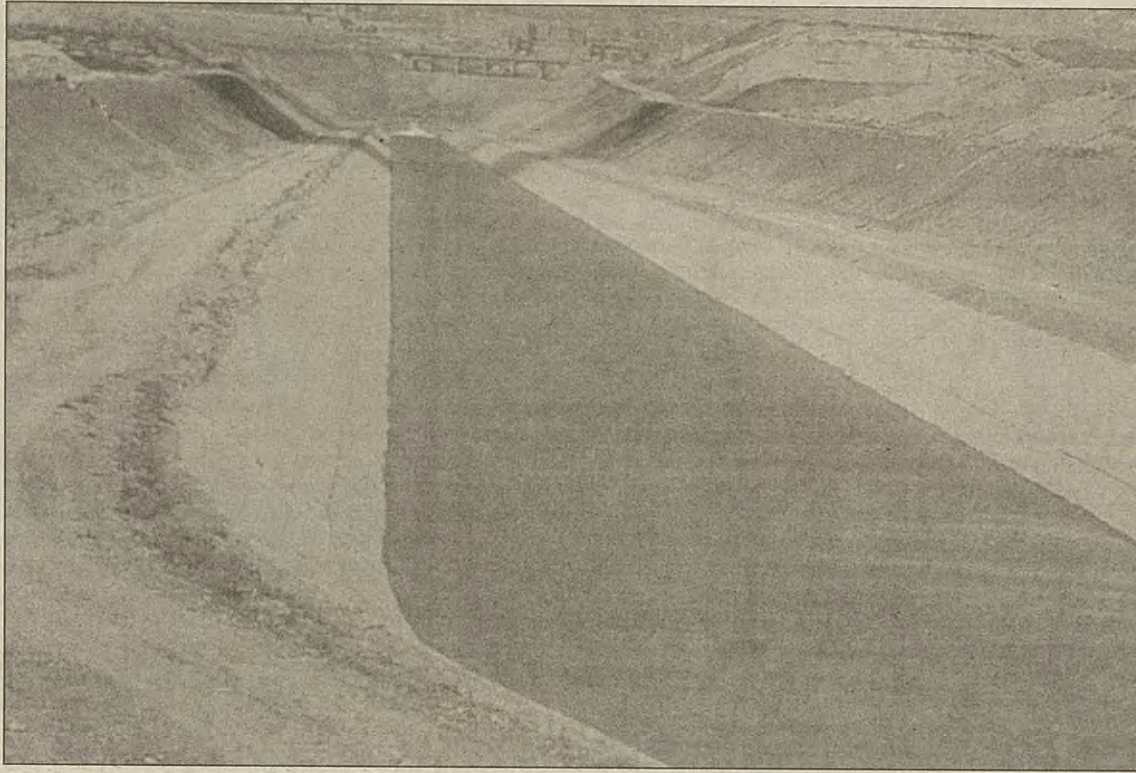
Parlamentoda yeminler ve başkanın konuşması Kürtçe idi. İngilizce ve Türkçeye çevriliyordu. Toplantı başlamadan önce salonun dışındaki geniş holde asılı çeşitli ülke bayraklarından en öndeki indirilerek yerine ERNK bayrağı asıldı. Bu alkışlarla karşılandı. İndirilen bayrak Türk bayrağı olmamasına karşın bir gün sonraki Hürriyet gazetesinde olay, 'Türk bayrağı indirildi' şeklinde duyuruldu. Toplantıya davetiyesi olanlar ya da önceden adlarına kart hazırlanmış olanlar girebiliyordu. 500 kişilik salon tamamen doluydu. Kayıt işlemleri kalabalıktan dolayı hayli ağır aksak işliyordu.

Toplantıya bazı Kürtler ulusal giysileriyle gelmişlerdi. Toplam 6 TV istasyonundan kameraman vardı.

Toplantının şaşırtıcı bir yanı , dışarıda hemen hiç güvenlik önleminin bulunmamasıydı. Bu tür toplantılara normal olarak bir polis çemberinden geçip, üstünüz dedektörle arandıktan sonra girersiniz. Dışarıda birkaç polisin dışında arama da yoktu. Öğle yemeğinde börek, dolma, bulgur pilavı, salata ve döner vardı. İlginçtir, bazı masalardaki ekmekler tümüyle bitmişt. Pilav ve börekle ekmek yiyenler olduğu kadar, masalarındaki ekmeğe dokunmayanlar da vardı. Bu da sanırım Kürtler'in dünyanın çok değişik yörelerinden gelmelerinden kaynaklanıyordu.

Kalkınma projesi değil, su kartı

▼ "Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş amaçlarının gerçekleşmesi", "Türk'ün büyük eserler meydana getirme yeteneğinin kanıtı", "mühendislik harikası", "Güneydoğu Anadolu'nun makus talihinin yenilmesi" olarak sunulan GAP'ın bir kalkınma projesi değil, Ortadoğu'ya karşı kullanılacak "su kartı" olduğu öne sürülüyor.

'Güneydoğu'nun makûs talihi GAP ile yenilecek mi ?

Hatice CAN

Ankara– Seçimlerden önce aceleyle yapılan GAP açılış töreninden sonra, bu kez Şanlıurfa tünelini açmak için bir vaveyla koparıldı. Tören "Baba"nın yokluğu yüzünden biraz buruk geçti, ama olsun. Memleketimiz bütün problemlerini bu "zafer"le aşmış, "Güneydoğu'nun makus talihi yenilmiş" bulunuyordu. GAP her derde devaydı, bölge halkı bir anda zengin oluverecek, Harran ovası bolluk ve berekete boğulacak, milyarlar buraya akacak, herkes bizi kıskanacaktı. Barbara Cartland'ın pembe aşk romanları gibi, bu kez yeşil bir roman yazılıyordu. Yazarımız da medyaydı.

Dünyanın büyük sulama projelerinden biri olan GAP aracılığıyla, Dicle ve Fırat üzerine kurulacak 22 barajla, toplam 1 milyon 700 bin hektar arazide sulu tarım yapılması hedefleniyor. İlk bakışta çok olumluymuş gibi görünen projenin büyüklüğü; hem doğaya verdiği zararlar, hem bu kadar büyük bir alanda suyun adil dağılımının güçlüğü, hem bölge halkının su paylaşımı, kullanımı konularında örgütlenmesinin önündeki yapısal engeller, hem de projenin bir üretim ve sosyal politikasının yokluğu açılarından sorunlar yaratıyor.

Dünyada büyük sulama projeleri, görülen zararlı sonuçları dolayısıyla terkediliyor. Nil nehri üzerinde yapılan Aswan Barajı, nehrin taşıdığı alüvyal topraklarla kısa sürede dolmaya başladı, taşkınları önleyemedi, nehrin yatağı değişti, tarım arazileri verimliliğini kaybetti. Akdeniz ağzındaki deltası çökmeye başladı, balıkçılık olumsuz yönde etkilendi, topraklar tuzlanmaya başladı. Benzer sonuçlar Hindistan'da Narmada Vadisi projesinde de görüldü.

Su dağıtımı...

Hal böyleyken, GAP'a uluslararası finans desteğinin sağlanamaması, "memleketimizin kalkınmasını istemeyen Batı'nın bir oyunu" olarak değerlendirildi.

Bugünkü aşamada, artık GAP'a karşı olma ya da yandaş olmanın bir anlamı yok, ancak mevcut sorunlara işaret edilebilir. Bunların başında da, bu kadar büyük bir alanda su dağıtımının ve kullanımının nasıl örgütleneceği geliyor. Bölgede incelemelerde bulunan uzmanlar, kanaletlerle su dağıtımının adil bir şekilde yapılabilmesi için bölge insanının örgütlü olması ve bir paylaşım modeli kurulması gerektiğini söylüyorlar. Örgütlenmenin önünde de, mülk sahibi ile toprağı tasarruf edenin farklı olması, insanların nüfus kaydının olmaması, okuma yazma bilmemesi ilk engeller olarak duruyor. Bunun dışında, insanların köyü aşan bir örgütlenmeye dahil olmaya kültürel olarak hazır olmamaları, sulamanın nasıl yapılacağı konusunda hiçbir bilgilerinin olmaması problemleri var.

ODTÜ öğretim üyesi Adnan Akçay:

Dünya artık bu ölçekteki projeleri terkediyor

Dünyada artık bu tür büyük projeler rağbet görmüyor. Çin'de Sarı nehir üzerinde böyle bir proje yapılmaya kalkışılınca bütün dünya buna karşı çıktı. Sulamada, kullanıcıların yönetim ve uygulamasındaki projeler başarılı oluyor. Batı'da sulama başlamadan 7–8 yıl önce kooperatif ya da kullanıcı birlikleri gibi örgütlenmeler başlatılıyor.

Sulama ciddi, teknolojik bir müdahaledir. Nasıl, ne zaman yapılacağı önemlidir. Taban suyu drenajla çekilmezse, yükselir ve toprak tuzlanır. Halk, eğitim verilmediği için, ne kadar çok su dökerse, o kadar çok ürün alacağını sanırken, drenaj için kanallar açılmış da değil. Bu suyu Suriye'ye vermeye çalışıyorlar, kabul etmiyor, çünkü bu su mineralleri de alıp götürüyor, faydasından çok zararı var.

Üretim planlaması yapılmadı

Bölgede herkes pamuk ekmeyi düşünüyor. Çünkü bildikleri tek endüstriyel bitki bu. Ancak alanın tamamında yapılacak pamuk ekimine mevcut su kapasitesi yetişmez. Açık pazar ekonomisi ülkemizde serbest piyasa olarak adlandırılıyor ve herkesin keyfinin çektiğini yapması sanılıyor. Oysa ABD'de bile sıkı bir üretim kontrolü var. Ürün çeşitliliği ortak planlamayla, ön planlamayla sağlanır. Eğer tamamen pamuk ekilirse, kanaletlerin sonunda bulunan arazi sahibi sulama yapamayacak, öncekinin tarlasını tahrip edecek, kanaletler kırılacak yani kavga çıkacak. Hadi bir şekilde bu sorunlar aşılmış olsun, çıkan ürünü nerede pazarlayacaksınız? Nasıl?

Bu proje politik bir müdahaledir

Bu proje bir politik müdahaledir. Çünkü sulu tarım daha ileri bir kapitalist örgütlenmeyi zorunlu kılar, insani ve iradi bir müdahaledir. Kapitalizmin kendini tanımladığı en önemli şeyler kayıt ve standardizasyondur. Oysa bu alanda kaydın en temel ölçütü olan tapu düzeyinde sorunlar var. Toprağı tasarruf eden başka, mülk sahibi görünen başka kişi.. Bu insanların nüfus kağıdı yok, okuma yazma bilmiyor.

En erken 2025'te biter

GAP, Dünya Bankası'nın iyimser tahminiyle 2025'te bitecek. Bu da saydığımız bunca eksiklik açısından iyi bir şey olacak.

Sermayenin üzerinde en çok durduğu şey istikrar ve güvendir. Bölgede olmayan şey. Petrol istasyonları, bankalar kapanıyor, verilen teşvikler kara deliğe atılmış gibi yok oluyor. Keban'ın istimlak paraları Elazığ'da pavyon sayısını artırmaktan başka işe yaramadı.

GAP nedir?

– GAP 8 ilde, 73 bin 862 kilometrekare alanda uygulanacak. Bu da Türkiye yüzölçümünün onda biri, Çukurova'nın beş katına karşılık geliyor.

– Projeyle sulanacak 1 milyon 700 bin hektar alan, Türkiye'nin mevcut sulu tarım arazisinin yüzde 60'ı kadar.

– 22 baraj, 19 hidroelektrik santral tamamlandığında 27 milyar kilovatsaat elektrik üretecek.

– GAP sonrası, tarımda yüzde 117, sanayide yüzde 468, inşaatta yüzde 213, hizmetlerde yüzde 375 oranında katma değer artışı öngörülüyor.

– Projenin 2005 yılında tamamlanması hedefleniyor.

– Bu hafta devreye giren, 10 yıllık bir gecikmeyle 17 yılda, 18 trilyon liraya maledilen Şanlıurfa Tüneli toplam 62 köyün arazisini sulayacak.

GAP ekosisteme zarar verecek mi?

GAP'ta sulama kanallarla yapılacak. İşletme süresince görülen su kayıpları, aşırı su tüketimine yolaçması ve su yoluyla bulaşan hastalıkların yayılmasına uygun ortam sağlaması nedenleriyle dünyada vazgeçilen bu teknik, düşük yatırım maliyeti yüzünden GAP'ta uygulandı. Aşırı miktarlarda kullanıma sunulan ve tahliye edilmeyen sulama suları, topraktaki kilin yapısını değiştirecek, suyun akışını engelleyecek, bu da taban suyu seviyesini artırarak topraktaki tuzluluk oranını artıracak. Böylelikle, büyük umutlar bağlanan GAP yöresi, çok kısa zamanda çoraklaşma tehlikesiyle karşı karşıya kalacak.

Tarım alanlarında kullanılacak gübre ve tarımsal ilaçlar, yeraltı ve yerüstü su kaynaklarına karışarak çevreye yayılacak.

Arazilerin çoraklaşması, uzun vadede çiftçinin köyden kente göçünü hızlandıracak. Tarımsal ürünlerin işlenmesi ve tarımsal araç gereç üretimi için kurulan sanayi yatırımları, hammadde girişinin azalması ve pazar bulunamaması nedenleriyle gerileyecek.

Bu çerçevede, GAP'ın yolaçtığı ve açması beklenen önemli çevresel etkiler şöyle sıralanabilir:

– Arazi istimlaki ve insanların göçe zorlanması,

– Aşırı sulama sonucu toprakların tuzluluğunun artması (tuzlanan toprakta tarım imkansız hale geliyor, tekrar tarıma elverişli hale getirilmesi için çok büyük masraflar gerekiyor).

– Verimli arazilerin baraj gölü altında kalması,

– Bitki örtüsünün tahribi ve erozyonun artması,

– Nehrin hidrolik döngüsünün engellenmesi,

– Verimli nehir deltalarının yok olması (bu bizi ilgilendirmiyor da denebilir, çünkü Dicle ve Fırat bizim siyasi sınırlarımız içinde denize dökülmüyor.)

– Denizlere taşınan madde miktarının azalması sonucu deniz karakteristiklerinin değişmesi (bu da bizi ilgilendirmiyor!)

– Vadi ve kıyısındaki sulak alanların tahrip edilmesi,

– Su ile bulaşan hastalıkların artması,

– Yaban hayatının yok edilmesi.

Havaş grevi özelleştirmeye taş koydu

Ayla ÖNDER

İstanbul, İzmir, Antalya, Dalaman ve Trabzon'dan gelen Havaş işçilerinin Ankara'ya vardığı 7 Nisan günü, Cumhurbaşkanı Demirel Latin Amerika'da, Çiller ise Urfa'da "GAP seferindeydi." Üç gün sonra da Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral ve ekibi Kıbrıs'a "uçtu". Kıbrıs ziyareti işçiler tarafından tek kelimeyle yorumlanıyordu; "Kaçtılar!" Onları "hükümet" olarak karşılayanlar yine CHP'liler oldu. Artık bir "oyalama-kovalama" da başlamıştı.

Kadın grevciler: 'Niye gidiyormuşuz?'

Ankara eylemine katılmayan işçi yok gibiydi. Hasta yakınını bırakamayan, ya da evinden ayrılma olanağı bulunmayan işçilerin dışında hepsi oradaydı.

Üçüncü gün coşkuları çok fazlaydı. Sıkı bir disiplin içindeydiler.. Yorgunluk, uykusuzluk hiç sorun olmadı. Üçüncü gece kadın grevcilere "yorulmuşlardır" gerekçesiyle "bu akşam evlerde kalın" önerisi de eylemin atmosferini çok net açığa çıkarmıştı.. "Siz isterseniz bu gece burada kalmayın..." sözü daha tamamlanmadan ortalıkta bağırışlar duyuldu; "Başkan biz buraya işgale gelmedik mi, niye gidiyormuşuz? Ne gerekirse onu yaparız!"

Türk-İş'i işgal ettikleri gece Atilay Ayçin herkese seslendi; "Arkadaşlar bu mücadeleye var mıyız?" Yanıt hep bir ağızdan geldi; "Varıız!"

- Sonuna kadar götürecek miyiz? Yanıt; "Götüreceğiiiiz!"

- Ben de bu sözleşmeyi bitirmezsem kesinlikle ceketimi alıp gideceğim!

Bu son sözden sonra kalabalık salonda bir suskunluk oldu. Konuşmadan oldukça etkilenmişlerdi. Çoğunun gözlerinden yaş akıyordu.. Sesli sesli ağlayanlar vardı.. Başkan yardımcısı Namık Sezgin'in de gözlerinden yaşlar boşanıyordu.

Ankara'da "Biz bu işi bitireceğiz" inancıyla kalan Havaş çalışanlarının gözü hiçbir şey görmüyordu. Abartısız öyleydi. İstanbul'dan babasının ölüm haberi gelen işçiye 'git' dediler.. Yanıtı "Burada kalmam lazım" oldu. İki de doğum haber geldi. Eşleri doğum yapan işçileri gitmeleri için öyle zorladılar ki. Oradan göndermeye imkan yok.. İkna etme çabası, adını ne koyalım tartışmasına döndü. "Adı grev olsun". "Yok yok mücadele koyalım" önerileri geldi. Baba olan grevciye bir kez de başkan gitmesi için baskı yapınca dedi ki: "Başkanım, ben onun sütünü, ekmeğini kazanmadan buradan gitmem!"

Sendikayı yok etmek

İşçilerin Ankara'ya gitmesiyle zaten başından bu yana "fiyasko" olarak nitelenen özelleştirme planları iyice batağa saplanmıştı. Çiller'in sağkolu gazeteler de nasıl manşet atacaklarını şaşırdılar. "Kördüğüm"den söz etmeye başladılar. İptalin olduğu gün ise, "kafaları karıştı"..

8 Nisan Cumartesi günü geçici de olsa "iptal" haberini alan işçilerin coşkusu görülmeye değerdi. O sırada oturma grevi yapıyorlardı. Kadınlar yerlere serdikleri paltolarını havaya atıp çığlıklar attılar. Hava aniden döndü. Slogan hemen duruma uyduruldu; "Havaş, Yazeks'e mezar oldu!"

İstanbul'da Hava-İş'te sadece nöbetçi olarak Eğitim Sekreteri Osman Ateş vardı. Bir eli susmayan telefon ahizesinde... Herkes Ankara'dan haber soruyor. Çantalarla gelip "Bunu oğluma götür" diyen kadınlar... Fanile, kazak gibi eşyaların doldurulduğu naylon torbalar..

Eylemin 5. günü amatör sendikacı İsmail Yeniayak İstanbul'a döndü. O THY'deki işçilerle görüşmek ve bir dayanışma örgütlemek için gelmişti. Aklı oradaydı sendikacının. "Şunu unutmayın, orada bütün işçiler biliyor. Bu satışın amacı işi masada değil, grevi kırarak çözmek. Yani işçiyi toplusözleşme hakkından yararlandırmamak." KİT'lerin sözleşmesinden sorumlu Bakan Bekir Sami Daçe de işin düğümlendiğini söylüyordu. "O tamamen işçi düşmanı tavır aldı. Bize taviz vermiyor. Bütçe batar, ekonomi batar diye.. Fakat kendilerine geceyarısı kıyak emekliliği çıkarıyorlar, o zaman bütçe batmıyor, ekonomi batmıyor."

Türk-İş'in "soğuk" tutumu onlara aslında garip gelmedi.. Ne var ki "Bu kadarını beklemiyorlardı." Çarşamba gecesi Türk-İş'in kapılarının kilitli olması, ardından ortada kalmaları "iyice sinir ettirmişti."

Çoğunun yorumu duygusaldı; "Türk-İş bizi yuvadan attı", "Evimizden atıldık."Türk-İş'in bu tutumunu birçok sendika ağır biçimde eleştirdi. Bu olaydan sonra sınıfın yoğun sahiplenmesini yaşadılar. Ertesi gün kafalar daha netleşti. "Bu Türk-İş devletten yana, işçiden yana değil.. Bu iş anlaşıldı.."

"Artık bunun nedeni anlaşıldı. Biz onun sendika ağalığını benimsemediğimiz için bizi sevmiyor."

Ciner şişirildi

Eğitim Sekreteri Osman Ateş de şirketi henüz almadığı halde Ciner'i "patron" olarak öne çıkaran basına "çarşaflarla, sütlerle ayakta kalan basın" adını veriyordu. "Sabah gazetesi sürekli üzerimize oynadı. Ben bu Can Ataklı'nın ASPAVA'sına 'Az palavra versiyonları' diyorum."

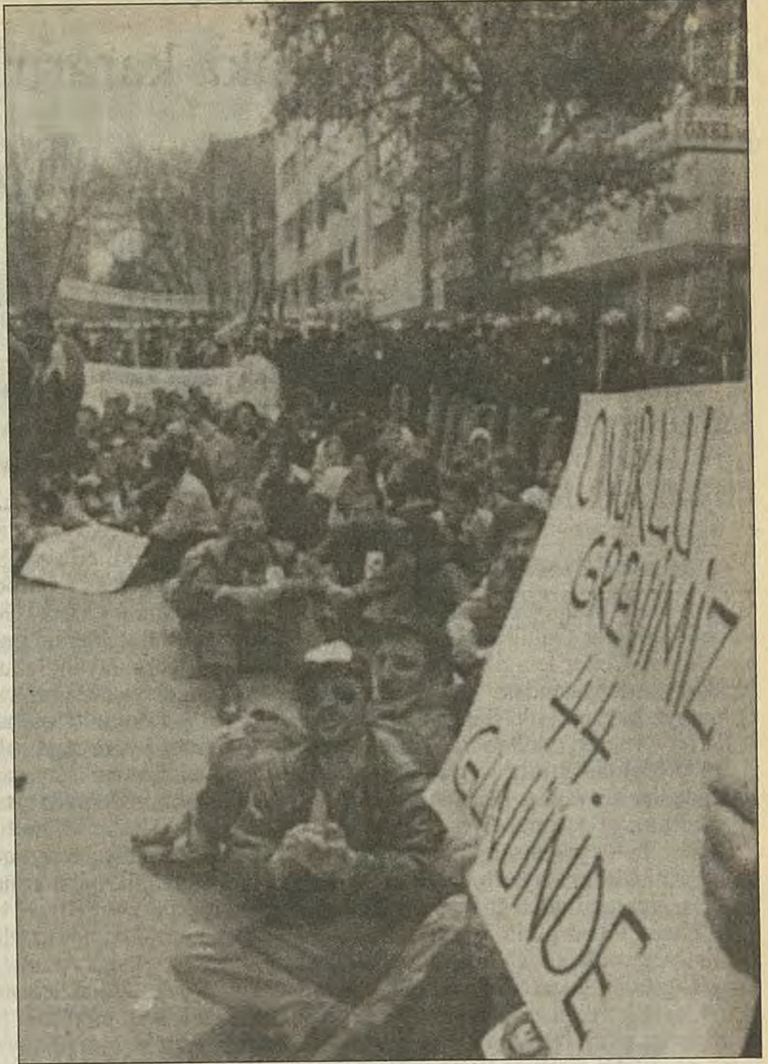
Ateş, Yazeks'in asıl taktiğinin sendikanın Havaş üzerindeki yetkisini düşürmek olduğunu anlatıyordu. "Başkan radikal, bu onlara ters geliyor. Burada yetki düşerse, THY'de de aynı tezgahı kuracaklar. Başkanı sahneden uzaklaşırmak istiyorlar."

Özelleştirme Resmi Gazete'de yayınlanıyor, ama Özelleştirme İdaresi yetki vermiyor. . Yazeks de gazetelere "vazgeçtim" diyor. Aslında henüz almamış. Bu doğru olsaydı Özelleştirme İdaresi'ne mektup yazar "vazgeçtim" derdi. Ancak böyle bir talebi olamaz. Çünkü yasal olarak işçilerin toplusözleşmesinin imzalanmasından sonra alabiliyor. Gazeteler de bunun üstünü örtüp "safça" soruyordu. "Satışına karar verilen bir şirket, bir ay geçti hala niye alınmıyor?"

Grevciler de genellikle şöyle soruyorlar; "Hükümetin politikası özelleştirme mi, yoksa özelleştirmeyle baskı politikası mı oluşturmak? Osman Ateş'in yorumu ise şöyle: "Satmak isteseniz satarsınız, bence satmak-satmamak yılan hikayesi bu... Yazeks madem ciddi. Çıksın basının karşısına bizim satışına şu isimler mani oluyor desin. Madem grevin bitmesini istiyor, Ankara'ya gitsin TÜHİS'e baskı yapsın. Kesinlikle samimi değil."

Çelebi'den hediyeler

Grev kıran Çelebi Şirketi'nin "Müşteri çekmek için ne gerekiyorsa yaptığı" Ankara'da kulislerde konuşuluyordu. Uçak şirketlerinin müdürlerini daire, araba ve zengin hediyelerle de ödüllendirdiği söyleniyordu. Başta Ulaştırma Bakanı olmak üzere, DYP'lilerle sıcak ilişkileri de biliniyordu. Ne var ki bu basına "duyurulamadı."

Havaş işçileri geçen hafta Ankara'daydı.

'Dut ağacında vişne yetişmez!'

Özlem O.

5 Nisan kararlarının birinci yaşgününde çocuğun prematüre doğmuş olduğunu hemen herkes kabul etmiş görünüyor. "İstikrar paketi" diye muştulanan kararların esas olarak bir erteleme programı olduğu ve bu haliyle de başarısızlığı, hükümet dahil herkesin kabul ettiği bir gerçek. Sermaye çevrelerindeki rahatsızlığı bir kenara bırakırsak bu konuda önemli bir eleştiri cephesinin oluştuğu söylenebilir. Muhalif cephe krizin geri planındaki sanayisizleşme, sermayenin rantiyeleşmesi, kamu maliye sisteminin sermayenin fidanlığı haline getirilmesi olgularını deşifre ediyor ve bu tür bir kaynak aktarımı mekanizması sonucu gelir dağılımının emekçiler aleyhine daha da fazla bozulduğunu vurguluyor. Muhalif cephenin alternatif paketi ise, sanayileşmeyi ve büyümeyi sürdürebilir bir eğilimi oturtacak, gelir dağılımını "düzeltecek", ülke kaynaklarının uluslararası finans kuruluşları ve spekülatörlerce talanını engelleyecek, devleti ekonomide yönlendirici olarak etkin bir konuma getirecek, sosyal güvenlik sistemini ve toplumsal örgütlenmeyi geliştirecek bir programı içeriyor. Yapısal krize dair teknik analizleri doğru da olsa, bu tip bir alternatif paket kapitalist akılcılığın dışına çıkamıyor. Krizden hem kapitalist çerçevede ve hem de ezilenler lehine bir çıkış olanaksızdır. Kapitalizm artık "refah devleti" modelini yeniden hayata geçirebilmek durumunda değildir. Günümüz kapitalizmiyle refah devleti arasında, hele de ezilenlerin öncelikleri arasında, en azından uzunca bir süre hiçbir "mutlu beraberlik" olamayacağı açıkça ortada. Sermayenin dayattıklarına karşıt bir paket, sanayileşme, adil gelir dağılımı ve ulusal bağımsızlık çerçevesinin ötesine geçmek zorunda. Alternatifimiz kapitalist akılcılığın sürekliliğinde değil, ondan radikal bir kopuşla mümkündür ve ancak bu kopuşla gerçek bir alternatif tasarlanabilir.

Bu kopuş herşeyden önce iktisadın alanını genişleterek yaşamı yeniden organize etmeye soyunmalıdır. Verimlilik, optimum çözüm ve akılcılık kavramlarını burjuva iktisatçılar tepe tepe kullanabiirler. Kapitalizm tek tek holdinglerin akılcılığına–optimumuna dayanır ve aslında bu örgtülenmenin devlet eliyle "akılcı" bir çerçeveye oturtulması ezilenler bir yana, kapitalistler için dahi mümkün değildir.

Emekçilerin, ezilenlerin ise, kar mantığı yerine, toplumsal ihtiyaçlara öncelik veren, mutlak sanayileşmeciliği, kalkınmacılığı aşan bir örgütlenmeye ihtiyacı var. İşsizliğe karşı çözümü iktisadi büyümede, kamu açıklarının ilacını "akılcı" bir reorganizasyonda aramak yerine mümkün ama radikal bir "paket" açalım:

İşsizliğe karşı tek çözüm, öncelikle işgücünün ücretler düşürülmeksizin kısaltılmasıdır. Varolan iş olanakları çalışmak isteyen insanlar arasında daha önceki ayrımcılıkları da giderecek şekilde bölüştürülmelidir.

Kapitalizmin rantiyeci ve kayırmacı iç mantığının ürünü olan iç ve dış borçlar iptal edilmeli, asli olarak faiz gelirleri ile karlarını katlayan sanayi ve rantiye kesimleri artık bir bedel ödemelidirler.

Böyle bir radikal yapılanma sermayenin cebine yönelik radikal bir vergi projesinden ayrı düşünülemez. Sermayenin cebinden oluşacak fonlar, bölgelerarası eşitsizliği gidermek, sosyal hizmetler ağını geliştirmek için kullanılacaktır.

Türkiye için alternatif bir paket, alternatif bir dünya düzenine dair de bir perspektif çizmek zorundadır. IMF ve Dünya Bankası'nın sözde yapısal uyum paketlerini reddetmek yetmez; Gümrük Birliği, Avrupa Birliği, NAFTA gibi, uluslararası sermayenin denetimindeki bütün projelere karşı emekçilerin enternasyonalist önerisini geliştirmek zorundayız.

Alternatif "paket" sosyal hizmetlerin örgütlenmesinden, fonların yönetimine ve üretim kararlarına kadar, her alanda emekçilerin denetimine ve uluslararası özörgütlenmelere dayanmalıdır. Emekçiler, ezilenler için kapitalizmin işleyişine, kısmi kazanımlar adına ortak olabilecekleri bir manevra alanının dahi kalmadığı koşullarda, tek çıkış kapitalist kar mantığını, tüketim çılgınlığını, milliyetçi sahtekarlığı, savaş çığırtkanlığını ve uluslararası soygunu her noktada veto etmektir. Verili güç ilişkileri dahilinde böyle bir "paket"in mümkünün sınırlarını aştığı iddia edilecektir. Evet gerçekten de bu öneriler kapitalist mümkünlüğün sınırları dışındadırlar.

Ödül ödüle baka baka kararır... Dilligil ödülleri sahneyi karıştırdı...

Tiyatroda 'oyun' oynanıyor

▼ Sanat piyasası karıştı. Herkes ezberlediği rolleri kamuoyuna yüksek bir sahneden okuyor. Avni Dilligil ödüllerinin açıklanmasından sonra ise ortalık tam bir "tiyatrocu döğüşüne" dönüştü. Kılıçlar çekildi...

Ahmet ÇINAR-Ali IŞINGÖR

İki hafta önce, Sedat Simavi Vakfı Plastik Sanatlar Ödülü'nü reddeden Ressam Adnan Çoker'le ilgili haberimizle birlikte, sanat dünyasındaki "ödül" olayını irdelemeye başlamıştık. Sanat ve edebiyat dallarında verilen ödülleri ve "ödül ideolojisini" sorguladığımız şu günlerde, ödül reddedenler kervanına her gün yeni sanatçılar katılmaya devam ediyor...

Nitekim bu yıl onsekizincisi düzenlenen "Avni Dilligil Tiyatro Ödülleri" de bir grup sanatçı tarafından protesto edildi...

9 Nisan Pazar günü bir işi daha bitirmenin huzuruyla kahvaltılarını yapan jüri üyeleri günlük gazeteleri açtıklarında bu ödüle layık görülen sanatçıların ödülü reddettiklerini gördüler. Redciler o gün yapılacak olan ödül törenine katılmayacaklarını bir gazete ilanıyla açıklamışlardı... Ödülü almayacaklarını bildiren Ahmet Levendoğlu, Başar Sabuncu, Cafer Yiğiter ve Turgay Nar gerekçelerini kısaca şöyle sıralıyorlardı:

"Ödül verilirken özellikle genç tiyatrolardaki oyunlar yeterince izlenilmedi, ödülün verilmesindeki temel ölçüler ödül alanlarca anlaşılamadı ve hepsinden önemlisi, ödül dağıtımını yıllarca 'uzaktan kumanda' ile idare eden tiyatrocuya ayrıca bireysel ödüller vermek 'görevi' bu yıl da bir özel ödülle yerine getirildi."

Sanatçılar Avni Dilligil Tiyatro Ödülleri'nin geçtiğimiz yıllarda da eleştirilere uğradığını, 1992-93'te yoğun karşı çıkışların yaşandığını belirtiyorlar, 100'ü aşkın tiyatro sanatçısı ve 4 ödül sahibi tarafından reddedildiğini hatırlatıyorlardı.

20 ödülün17'si Gencay Gürün'e! Alkışlar!

Ödüllerin "liyakat"tan çok, birbirleriyle "paslaşma" şeklinde dağıtıldığını öne süren sanatçılar, ödüllerin taraf tutularak ve bazı kutuplaşmaların gözetilerek verildiği üzerinde duruyorlar. Buna örnek olarak da, verimli geçen 92-93 sezonunda 20 ödülün17'sinin bu yıl ayrıca jüri özel ödülünü de kazanan Gencay Gürün'e verilmiş olmasını gösteriyorlar.

Ödülü reddeden sanatçılar arasında olan Başar Sabuncu ise, "Birbirine verip eğlensinler. Renkli medyayı da işgal ederler. Ama kendilerini az buçuk legalize etmek adına gerçek tiyatrocuları kullanmaya kalkışmasınlar" diyor. Gerçek tiyatrocular için bu ödülü almanın onur değil utanç olduğunu vurgulayan Sabuncu, ortada medyatik bir show olduğunu şöylüyor...

İki yıl önce "Kelebekler Özgürdür" oyunundaki yorumuyla aldığı ödülü reddeden Hadi Çaman ise yaşanılanların bir ciddiyetsizlik nedeniyle ortaya çıktığını söylüyor ve ekliyor: "Tüm bu olaylar Gencay Gürün'ün masturbasyonu. Ve buna diğer ciddi sanatçıları alet etmek istiyorlar. Jüri başkanı Nüzhet Birsel de kim? Eski bir film yapımcısı, tiyatroyla ne alakası var? Jüri üyesi Füsun Akatlı'nın da tiyatroyla alakası yok. Tırnaklarımla kazıyarak tiyatro oluşturduğumun kim farkında? Yaptıkları kendin pişir kendin ye..."

Haldun Dormen de reddetti...

Gazetelerde yayınlanan dört imzalı ödül boykotu ilanından sonra ortalık bir daha karıştı. Jüri onur ödülünü kazanan Haldun Dormen'in ve Zafer Yiğit'in de ödülleri reddettiklerine ilişkin fısıltılar ortalıkta dolaşmaya başlayınca olay farklı boyutlar kazanmaya başladı. Bu iki sanatçının da ödülü çeşitli nedenler öne sürerek kabul etmemeleriyle, ödüle karşı üç değişik tavır ortaya çıktı...

Ertesi gün bir açıklama yaparak "Bu ödülleri oturtmak için yıllarca didinen sevgili Belkıs Dilligil ve ailesinden" özür dileyen Haldun Dormen ödülü alamayacağını bildirdi. Dormen, bu kararı vermesinde başta seçim kurul üyelerinin bazı oyunlarla yakın ilişkide olmalarının etkili olduğunu bildirdi.

Başar Sabuncu cephesi ise Belkıs Dilligil'in de içinde bulunduğu bir "hile ve desise"nin ortaya çıkmasının gerekli olduğunu, ve aldıkları tavırın bu bağlamda değerlendirilmesi gerektiğini belirtiyor.

Ödülü kabul etmeyen Zafer Ergin ise jürinin tiyatrocu ağırlıklı olduğunu, eleştirmen bulunmadığını belirterek, kriterlerin sağlıklı olup olmadığı hakkında şüphelerinin olduğunu söyledi.

Jüri'nin tavrı

Verilen ödüllerinin reddiyle birlikte seçici kurul üyeleri verilmiş ödülleri iptal ettiler. Geçen yıl dağıtılan tiyatro ödüllerinin büyük çoğunluğunun Gencay Gürün'e verilmesinden sonra bir kısım üyelerinin istifa etmesiyle büyük prestij kaybına uğrayan Avni Dilligil Tiyatro Ödülleri bugün oldukça yetersiz kişilerce değerlendirilmekte...

Öyle ki, Ayşe Günşiray jüri başkanı Nüzhet Birsel'i arayıp, oyunlarını görmediklerini belirttiğinde şöyle bir yanıt almış:

"Siz önümüzdeki yıl da oynarsınız, ben de gelip görürüm"(!)

Öyle bir tiyatro oynanıyor ki, ödül verenler, ödül alanlar, reddedenler...

Ama aktörler hep aynı...

Tıpkı, geçen yıl verilen "Nisa Serezli Tiyatro Ödülü"nün jüri heyetinde bulunan Gencay Gürün ve Göksel Kortay'ın, bu ödülü "Göksel Kortay'a" vermesi gibi...

"Ödül ödüle, ödülcü ödülcüye baka baka çoğalır" diye bir türkü tutturmuş gidiyor Gencay Gürün ve şurekası...

Oysa "ödül ödüle baka baka kararmaktadır..."

Jüri ideolojisi ve sanatçı etiği

Hareketli bir haftayı geride bırakıyoruz. Ödüller açıklandı; açıklamalar, zorunlu açıklamalar birbirini kovaladı. Varlık dergisinin nisan sayısında "Hezarfen Hezeyan Çelebi" mahlaslı bir yazarın "Duayen Edebiyat Aristokrasisi (Konsüller) başlıklı, Fethi Naci, Hilmi Yavuz, Doğan Hızlan ve Memet Fuat'ı, "Mahşerin dört atlısı"na benzeten yazısından sonra,10 Nisan tarihli Milliyet'te, Şule Çizmeci'nin "Edebiyatta 'mafya' tartışması" yazısı işin tuzu biberi oldu. Tuzukuru "iktidar erbabı" anında "racon" kesti. "Dört atlı", aslında hem ayrı, hem de birlikte derebeylikleri olan; "mahşer"in değil, "sanat dünyasının" atlılarıdır. Bu dörtlünün (beşlinin, altılının, yedilinin...) edebiyat alanının "sanat ve sanatçı dağıtıcıları" oldukları biliniyor. Hangi şairin kutsanacağı, kime ödül verileceği gibi konular aşağı yukarı paylaşılmıştır. İstisnaları dışında ödül kurumları sadece bu işin tarafiğini düzenleyen aracı kurumlardır.

Şair Behçet Necatigil'in anısına düzenlenen şiir ödülünü Osman Hakan A.'nın "Gül Odası "isimli eserle kazanması aslında bu işin kanıtı gibidir. Fethi Naci başkanlığında Adalet Ağaoğlu, Tahsin Yücel, Hilmi Yavuz, Doğan Hızlan, Cevat Çapan ve Rauf Mutluay'dan oluşan jüriden kime ödül çıkacağı biliniyordu. (Geçen yıllarda ödül alması için x isimli yazarın kitabının basımının hızlandırıldığını, son anda yetiştirilip ödül aldığını bilmeyen var mı?)

"Arıburnu Ödülleri"nin "şiir kitabı" dalında Oktay Akbal, Kemal Özer, Hilmi Yavuz, Hulki Aktunç ve Turgay Fişekçi'den oluşan jürisi, ödülü geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz Mustafa Irgat'ın "Ait'siz Kimlik Kitabı" yapıtına verdi. Ödülün Irgat'a mı yoksa yapıtına mı verildiğinin izahı zor. "En iyi şair ölü şairdir" esprisiyle Irgat incitilmiştir. Yaşarken edebiyat otoritelerinin ilgisine mazhar olamayan, hatta gündelik yaşamda kendine özgü oturuşu, kalkışı ve siyasi tutumu nedeniyle "beyefendi ve kalem efendisi sanat şürekası" tarafından muhtemeldir ki, "işe yaramaz bir bohem" olarak algılanan Irgat'a bu ödülün verilmesi ne tür bir "oyundur" bilinmez. Irgat'ın böyle bir ödüle ihtiyacı olduğu ise hiç söylenemez. Irgat'ın kendini savunacak ve ödülü reddedecek durumu da yoktur. Çünkü "ölüler en çok, yaşayanlardan korkarlar."

Arıburnu ödüllerinin yayımlanmamış şiir dalı jürisi Oğuzhan Akay, Enver Ercan, Sunay Akın, Hüseyin Alemdar ve Küçük İskender'den oluşuyor. Bu jüride Sunay Akın ile Küçük İskender'in nasıl yanyana gelebildiği de merak konusu.

Bu olup bitmeyen işler, "sanat ve iktidar", "sanatçı ve iktidar" probleminin parçasıdır. Tüm sanatçıların bu konuda geleneksel sessizliği bozup görüşlerini yazmaları, bir sanatçı "etiği" oluşturmak bakımından önemlidir. Bekliyoruz.

müzikhaller

Güzel sesli türkülerin parçalanmış divanı

Rivayet olunur ki; "Kürtler güzel seslidirler". "Kürt köylerinde türkü söyleyemeyene garip gözle bakılır." Rivayet bu olunca, biz de dayanamadık, Koma Amed'le söyleşimizde, "Kürtler'in sesi güzel midir" diye soruverdik. Sorumuzu fırsat bilen Serhat da, söyleşi boyunca lafı kimseye bırakmayan Fikri'ye takılmadan edemedi: "Biri hariç bizim gruptakilerin hepsinin sesi güzeldir."

Ahmed BERTUĞ

'Kötüler'in ve kötülükler'in egemen olduğu bir coğrafyada 'güzellikler'in rivayetten gerçeğe dönüşmesi kolay olmuyor. Çalışmalarına Ekim 1988'de başlayan Koma Amed de, binbir türlü zorluklardan geçerek bugüne gelmiş. O dönem Ankara'da Hacettepe Tıp Fakültesi'nden öğrencilerin biraraya gelmesiyle temeli atılan grubun ilk kaseti, kendi deyimleriyle "biraz üçkağıt"la çıkmış. Kürtçe kaset yasağının sürdüğü 1990 Şubat'ında stüdyo sahibini kandırarak kaseti çıkaran grup, kaseti de "el altından" dağıtmış.

'93 yılından itibaren çalışmalarını Mezopotamya Kültür Merkezi (MKM) bünyesinde sürdüren ve yaklaşık iki ay önce 'AGIR û MIROV' isimli ikinci kasetini çıkaran Koma Amed'in sorunları, beş yıl içerisinde pek değişmemiş. Yine elden dağıtıma yönelmiş durumdalar.

Devletin baskıları malum. Aynı zamanda ezilen halkların, azınlıkların kültürlerini görmezden gelmesi, yokoluşa doğru itmesi de. "Peki ezilenlerin müziğini yapanlar, karşılıklı olarak birbirlerini farkedebiliyorlar mı; tersinden bir görmezden gelme durumu söz konusu mu" diyerek girdik Koma Amed'le söyleşimize.

Serhat- Bu söylediğiniz ezilenlerin müziğini yapanlarla, diğer deyişle medyada yer almayan, iletişim araçlarından faydalanamayan gruplarla daha çok gecelerde bir araya geliyoruz. Bu anlamda alanımız ortak zaten. Ama bu, sağlıklı bir ilişki kurulabildiği anlamına gelmiyor. İlişkiler hala doğru bir zemine oturmuş değil. Bunları dinliyoruz, tanımaya çalışıyoruz. Ama müzikleri karşılıklı tanıma konusunda yoğun bir çaba yok. Kürt müziğinde de bilimsel bir çalışma olmadığı için yaptığımız müziğin Kürt müziği mi olduğu, ortadaki çalışmaların ne ölçüde birbirine benzediği de ortaya çıkmıyor. Ortadoğu'daki çeşitli ulusların, azınlıkların, halkların müziği makamsal olarak birbirine çok yakın. Bunların ayrıştırılması filan değil elbette ama, tahlili son derece zor.

Peki Kürt müziği ne? Örneğin Kürtçe müzik patlama yapınca, daha önce Türkiye'de yapılan arabesk müziğin aynısının Kürtçe yapıldığı söylendi. Bu da Kürt müziği miydi?

Serhat- Hangi makamın hangi ulusa ait olduğu tartışmaları şu an çok yoğun yaşanmıyor. Bu konuda Avrupa'da yaşayan İkbali Hicabi isminde bir Kürt müzisyenin, Kürt müziği olduğunu söylediği dört makam var. Biz de Kürtçe müzik yapıyoruz ama tahlil ettiğimiz zaman bazen Kürt müziğinden uzaklaşmış görebiliyoruz kendimizi. Yeniyi arayan başka gruplar için de bu böyle. Kürt otantiğine bağlı olma kaygısı taşımayan gruplar da var. Bence bazı gruplar sadece Kürtçe sözlü müzik yapıyorlar. İbrahim Tatlıses'e, diğer arabeskçilere aranje yapanlar var, aynısını Kürtler'e de yapıyorlar.

Koma Amed'den *(Soldan sağa)* Fikri, Süleyman ve Serhat ile yaptığımız söyleşide, Kürt müziğinin durumunu tartıştık.

Fikri- Arabeskin Kürt müziğinde de simetriği var. Bunun yanında çok güzel otantik müzik çalışmaları da var. Ayrıca yeni arayışlar, rock denemeleri, deneysel caz çalışmaları var. Bence bunların hepsi Kürt müziği. Sadece otantik müziği Kürt müziği sayarsak kötü bir bağnazlığa düşeriz.

Serhat- Bir belirleme için yine akademik bir çalışmanın olması gerekiyor. Bizdeki dengbejler başka bir ulusta yok. Notaya alınmayan, ölçüsüz söylenen parçalar var. Ama Süryaniler'in, Ermeniler'in müziğini dinlediğimiz zaman çok yakın yönler bulabiliyoruz. Bunları isimlendirmek için o çalışmaları beklemek gerek bence.

Kasetteki parçaları seçerken hareket ettiğiniz nokta neydi?

Serhat- Kasete yaşadığımız bütün duyguları katmaya çalıştık. Sadece savaş boyutunu değil, sevgiyi de işlemeye çalıştık. Kendi bestelerimizin yanı sıra çeşitli derlemelerimiz var. Bu derlemeleri yaparken yapılmış olanı tekrar etmemeye ve çoksesli yorumlamaya özen gösterdik. Ama bizim müzikal birikimlerimizin hepsini kasete yansıtma olanağımız yok. Bir caz ya da rock denemesi yaptığında, eğer kitle oluşmamışsa o yönde, özellikle Kürtler'de, çok fazla kişiye hitap edememe kaygısı doğuyor. Herkese hitap etme problemimiz yok ama bizi dinleyenlere de bir şeyleri anlatmak istiyoruz.

Batı metropollerindeki dinleyicilerinizle Kürt nüfusun olduğu coğrafyadaki dinleyicileriniz arasında bir farklılık var mı?

Serhat- İstanbul'da yoğun bir ilgi, kabullenme var. Kitlemiz çokseslilğe alıştı. Devamlı çeşitli etkinliklerde beraberiz çünkü. Bölgede ise konser yapma imkanımız yok. Kasetlerimizi ulaştıramıyoruz. Dolayısıyla ilk elde 'İşte kitleyle bağları kopmuş' şeklinde değerlendirilebilir ama bizim oraya ulaşamama dezavantajımız var. Kendimiz bir şeyler öğrenirken kitleyi eğitemiyoruz.

Süleyman- Gruptaki arkadaşların çoğu, 7-8 yıldır metropollerde yaşıyor. Ama en azından 18 yaşına kadar kendi kültürünü almış. Dengbejleri, orada söylenen türküleri dinlemiş. Güney'den, Erivan'dan yayın yapan Kürtçe radyolardan etkilenmiş. Grup olarak hem Batı hem de Kürt kültüründen uzak olmamak gibi bir avantajımız var.

Dört parçaya bölünmüş bir halkın müziğini yapıyorsunuz. Diğer ülkelerdeki Kürt müziğiyle ilişkiniz var mı? Haberdar mısınız onlardan?

Fikri- Bir süre öncesine kadar ilişkiler oldukça kopuktu. Ama artık Avrupa'da iyiye doğru bir gelişme var. Güney'deki, İran'daki, Suriye'deki, Türkiye'deki müzisyenler birbirlerini tanımaya başlıyorlar. Birlikte üretime doğru adım da atmış durumdalar. Bizim müziğimize gelince; biliyorsunuz Kürtçe'nin dört lehçesi var. Her lehçeden ezgilerimizin olmasına özen gösterdik. Bu kasetimizde de Soranice, Zazaca türkülerimiz var. Özellikle bütün ulusu kucaklayacak ezgileri tercih ettik.

Serhat- Geçen yıl Güney'de bir konser verdik. O zaman bir temasımız oldu. Ayrıca grupta çeşitli zamanlar içerisinde Güney'den gelmiş arkadaşlar da yer aldı. Belli bir temasımız var.

Süleyman- Güney'deki müzisyenler, bizden daha iyi olanaklara sahip oldukları için Kuzey'den biraz daha ileridedeler. Kürtçe eğitim olmasının, akademik eğitim almalarının büyük avantajları var.

Kürt müziği yapan çeşitli grupların müzikal olarak çok farklılaşmadıkları görülüyor, ama bir araya da gelmiyorlar. Bu da, politik yapıların, birbirlerine karşı aldıkları pozisyonların bir yansıması şeklinde bir görüntüyü ortaya çıkarıyor.

Fikri- Örgütlü sanatçı olmanın, hem Kürt kültürünü yükseltmede hem de mücadeleye omuz vermede çok büyük katkısı olduğunu düşünüyorum. O nedenle biz iddia ediyoruz ki bütün Kürt müzisyenlerinin yeri MKM'dir. MKM'nin ulusal bir kurum olduğunu defalarca ifade ettik. Geldikleri takdirde sanatlarını daha ivmeli biçimde icra edeceklerdir, daha gelişkin düzeye ulaşacaklardır.

Serhat- Bu yapıya soğuk bakan arkadaşlarda o çizgisel kaygı bizden çok çok fazla. Bu da, politikayla ilgileri olduğu halde birçok olayı anlatmamaya itiyor. İki bin köy boşaltıldı. Binlerce kahraman, şehit var. Bunu anlatırsak falan yeri anlatırız kaygısına düşüyorlar. O kaygı, Kürt gerçekliğini görmemeye itiyor.

Fikri- Burada nüanslar var. Sadece sözlerde değil, müzikalite anlamında da ciddi nüanslar var.

Ne tür bir farklılık var?

Serhat- MKM, çok fazla kaynağın bir araya geldiği bir kurum. Soranlar, Zazalar var. Elimizde çeşitli belgeler, dört bir taraftan gelen araştırmalar var. O insanlar, bunlara kendilerini kapatıyorlar. Sonuçta kısır bir döngü işte. Diğer Kürt müzik gruplarını dinlerseniz programlarda on tane otantik türküdür. Herkes aynısını söyler. Şu an gidip araştırma, derleme yapma imkanı da yok çoğu insanın.

Serhat- Kürt Sanatçılar Birliği'ni oluşturma girişimlerimiz oldu. Toplantılar yaptık. Bahsettiğim kaygılar hep uzaklaştırdı onları. Kimi dönem birçok sanatçıyı toplayabildik etrafımıza. Örgütsüz sanatçılar da vardı. Bunların birçoğunu maddi kaygılar, popülizm uzaklaştırdı. Ayrışmalar yaşandı. Politik bakanlar da çizgi farkı gözetiyorlardı. Hiçbiri MKM'yi ulusal bir kurum olarak görmedi. Başka bir çatı altında da örgütlenmeyi beceremedik.

Neden?

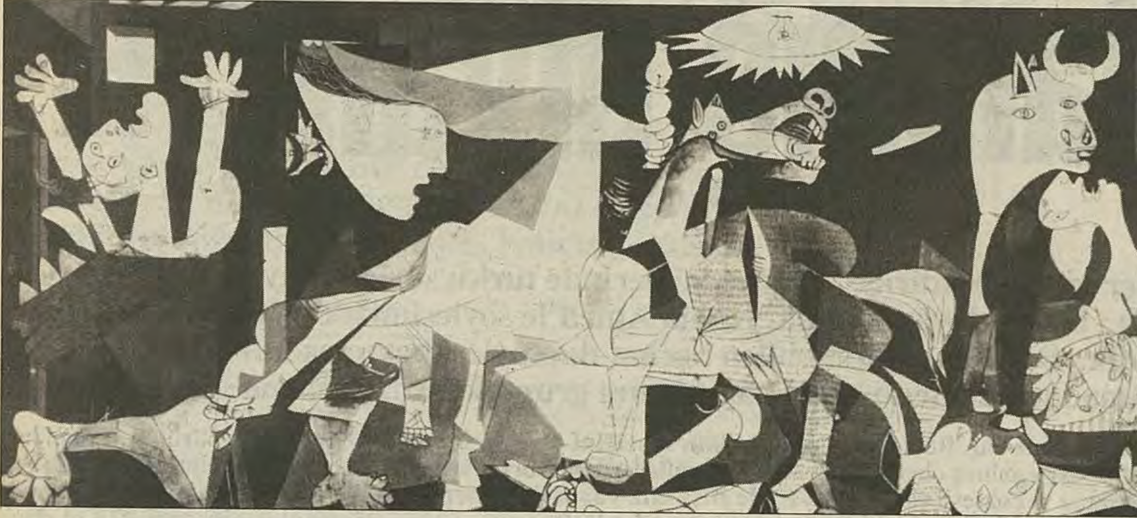
Serhat- Biz de başka bir çatı altında örgütlenmeyi düşünmüyoruz. Çünkü oluşturulan ulusal bir kurum var.

Peki sanatçı, içinde yer aldığı politik yapıyla ilişkisini nasıl kurmalı?

Fikri- Sanatçı politik olmak durumundadır. Ama sanat ve bilim, sosyalist devrimden sonra bile kendi içerisinde özerkliğini korumalıdır. Bunlar emir-komuta zinciriyle işlemeyecek şeylerdir. Parti içinden "Şunu şöyle yap" denmesiyle sanat olmuyor. Politik sanatçı kendi öznel iradesiyle ürünler sergileyebilir diye düşünüyorum.

KGB ve CIA'in Picasso hakkında tuttuğu dosyalar açıldı

Çizdiklerinin sahibi dâhi bir sanatçı

Ali IŞINGÖR

Bugüne dek yaşamış sanatçıların hepsinden çok daha zengin ve ünlü oldu... Sahip olmak istediği herşeyi, resmini çizerek elde etti. Burada gerçek, dokunduğu herşey altın olan Midas'ın fablına benziyor. Picasso da resmini çizdiği onyedinci yüzyıldan kalma Güney Fransa'daki bir şatoyu, resmini satarak aldı... Ne var ki bu fabl, gülünç olduğu kadar acıklıdır da; yiyecek bir şey bulamadığı için Midas neredeyse açlıktan ölüyordu...

Picasso hayatı boyunca "sağa sola" yaranamadı, kategorik olarak farklı iddialarda olan iktidarlarla sorunu oldu. Amerikalılar siyasetinden, Sovyetler sanatından hoşlanmıyordu. Sovyet arşivi açıldığında, hakkında tutulan dosyalar ortaya çıktı. Fransız Komünist Partisi üyesi olması Sovyetler'i yumuşatmadı ve Amerikalılar'a da ters gelmişti. Yaşamı boyunca Amerika'dan vize alamadığı gibi, davet edildiği halde Sovyetler'e gitmedi.

Picasso ve CIA ile KGB

Picasso hakkında Amerika Federal Soruşturma Bürosu FBI'ın 1944–73 yılları arasında dosya tuttuğu biliniyor. FBI başkanı J. Edgar Hoover için Picasso, hem ahlaksız, hem yabancı, hem de pis bir komünistti!

Sovyet arşivi 1991'de açıldığında, Picasso hakkında dosyalar ortaya çıktı. Sovyetler Birliği'nin daha 1933'te Picasso'yu kazanmak için planlar yaptığı anlaşılıyor. Paris'teki Sovyet elçisi, yazdığı raporunda "Bu yetenekli burjuvaların ruhları, her zaman dikkatle ve özenle okşanmalıdır" diyordu.

Sovyetler ününü propaganda amacıyla kullandı, sanatını ise 'dekadan' diyerek bir yana attı. Resimleri sergilenmedi, eleştirilmedi de, çünkü dünyanın en ünlü sanatçısı ve komünist olduğundan, muaf tutuldu. Muaf olmak, sürgün olmaya çok benziyordu...

Pravda onu nasıl küçümseyeceğini bilemiyordu: "Sovyet sanatı hiçbir zaman Picasso'nun kokuşmuş sanatı ile özdeşleşemez."

Böylece Picasso her iki devletin ve iktidarlarının ürktüğü bir sanatçı kimliği kazandı.

Guernica ve sosyalistler

İspanya iç savaşı üzerine ünlü tablosu Guernica'yı yapan Picasso'ya, o dönemde sosyalistler karşı çıktı. Ondan böyle bir tablo beklenmiyordu. Tam anlamıyla propaganda sayılmasın, ama taraf tutan bir eser olsun istiyorlardı. Bazı sosyalistler tabloyu, "Sağlıklı proleter bakış açısına ters, topluma yabancılaşmış" buldu.

Oysa Guernica, çok derinden öznellik taşıyan bir yapıttır, gücü de buradan kaynaklanır. Kent yoktur, uçaklar yoktur, patlama yoktur; günün, yılın, yüzyılın belli bir zamanına ya da İspanya'da olayın geçtiği kente hiçbir gönderme yoktur. Suçlanacak düşman yoktur. Gene de yapıt bir protestodur.

Stalin için ise, sanatta gerçekçi olmayan hiçbir şeyin, Picasso da dahil, değeri yoktu. Bütün bunlar, kokuşmuş burjuvanın "sosyal gerçeklikten uzak" süprüntüleriydi... Picasso'nun bu görüşlerle nasıl alay ettiğini yakınları anlatır: "Bütün heykellerinde Stalin'in paltosunun düğmeleri yerli yerinde mi? Eh işte o zaman sosyal gerçeklikten tam puanı hakettin!"

Amerikalılar ise, siyasetini benimsemiyor, sanatını tutuyordu. CIA'in sanatçıyı yakın takibe aldığı ve ona Charlie Chaplin'den yollanan telgrafa el koyduğu biliniyor.

Ünü her zaman önünde gitti. 'Picasso' adının çevresindeki çağrışımlar, onun kişiliğiyle ilgili bir efsane oluşturuyor. Picasso bir dahidir. Picasso çılgındır. Yaşamış en büyük sanatçıdır. Picasso bir komünisttir. Yapıtları 'saçma'dır...

Tanrıların efsanevi dünyasına yükseltilen sanatçının adını herkes biliyor bugün. Bir eserinin adını sayabileceklerin sayısı ise yüzde biri geçmez...

İspanyollar küfürbazlıklarıyla gurur duyarlar ve ettikleri küfürün yaratıcılığına hayrandırlar...

Daha önce kimse boyayla küfretmemişti.

Yazardan okura, okurdan yazara

Evren EREM

Yoktan varedenlerin, varetmenin, varediyor olmanın, varedecek olmanın sınırsız gücüyle ele geçirdikleri okurları(nı)n dünyalarına sorgulu sualli girmelerine set çekecek güç kim, ne? Ele geçirmenin belgesi nedir? Edilgin okurun dünyasında kendine bir yer açan etken yazarın dünyası, açtığı yeri kendi dünyasına mı, yoksa böyle bir dünyayı kabul etmeye, benimsemeye açık edilgen okurun dünyasına mı borçlu? Bu soruların sırrı, çözümü çoktan bulduğunu ileri sürüyormuş gibi yapanların sır, kapalı dünyayı deşifre etme, yüz okuma vb. güzel, çekici, kendine dönük silahlarıyla donatılmış bir sır olup çıkıyor. Sırrı kazıdıkça alttan bir başka sır çıkıyor, "çekirdek sır" diye bir şey yok. Bu durumda okurun iradesi, "çekirdek sır"ı ortaya çıkarma serüvenindeki, yolculuğundaki soluğa bağlı. Aynalar, labirent falan derken, ucu gözükmeyen dehlizlerde kaybolup gidiyor okur. Peki bütün bu oyunun kurucusu nerede? Oğuz Atay o canalıcı, o can yakıcı soruyu sorarken sadece okuruyla buluşma özlemini mi açığa vuruyordu? Bu soruları, bu merak dolu gezinmeyi bir yana, bu yolculuktaki akli, duygusal hazzı başka bir yana koymak gerek. Ayrıca bu keyfin, neredeyse kendinden geçmenin tek taraflı olduğunu söylemek mümkün değil. Yapan da müthiş bir keyif içinde, izleyen de. Peki yapan'ın bize böyle görünmeyi istediğini düşünürsek, yani yaratanın onulmaz bir 'apatheia' içinde olduğunu varsayarsak. Bu akıl, kontrol, tahakküm yüklü öznenin görünmeyen yüzünü ortaya çıkarmanın yazı(n)–dışı yöntemlerine mi saplanıp kalacağız? (Bu biz kim? Okur kendi adına konuşurken "biz okurlar" gibi bir adlandırmayı üstlenir mi? Okur adına konuşan okur/yazar, belki okur kimliğini öne çekerek söz alma hakkını sonuna kadar kullanabilir, bu hakkı kullanmasının adını koymadan.) Sorularla ilerlerken, arada durup yolumuza çıkan bazı engelleri temizlemek gerekiyor. Oyunu ciddiyetsizlikle, oyunu uçup gidici olmakla, diğer bir deyişle kalıcı olmamakla, oyunu yapıcı olmayıp dağıtıcı, gözboyayıcı, oyalayıcı ve dolayısıyla tehlikeli bir erteleme potansiyeli taşımakla karıştıranları, bunları söyleyerek oyun bozuculuk yapanları yolun kenarına alıyoruz. Gene taşkın irade.

> Yazarı, okuru ya da metni merkeze çeken okuma bir yumağın içinde kalmaya mahkum gibi gözükmekte. Ağırlığı tek bir tarafa vermek, yapay bir dengeler ağı kurmamızı doğuracak.

Umberto Eco, "Yazar ve Metin Arasında" adlı yazısında, "Bir metin şişesinin içine konulduğu zaman –bu sadece şiirle ya da anlatıyla olmayabilir, 'Saf Aklın Eleştirisi'yle de olabilir. Yani bir metin sadece tek bir alıcı için değil de, bir okurlar topluluğu için üretildiği zaman–yazar, kendisinin (eril) ya da kendisinin (dişil) niyetlerine göre değil de, okurların, sosyal bir hazine olarak dildeki edinçleriyle (competence) birlikte, kendilerine de bulaştırılan karşılıklı etkilemenin karmaşık bir stratejisine göre yorumlanacağını bilir" demektedir. Şu kısacık alıntıda bile, ilişkiler ağının, niyetler ötesi durumların yazma/okuma edimindeki kocaman yerini saptamak kolay. Yazarı merkeze çeken okuma da, okuru merkeze çeken okuma da, metni merkeze çeken okuma da bu yumağın içinde kalmaya mahkum gibi gözükmekte. Bu durumda ağırlığı tek bir tarafa vermek, yapay bir dengeler ağı kurmamızı doğuracak.

Peki ya hayat? Hayatı metin içine "olduğu gibi" taşımaya çalışan yazara mı göz kırpacağız, yoksa...

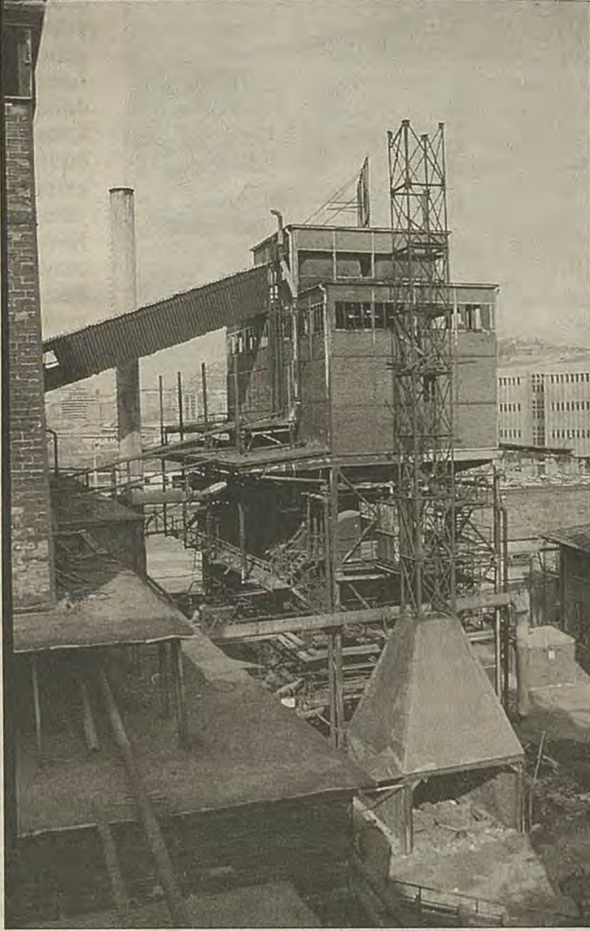
Kentin belleği nasıl silinir?

Bir yandan yıkılan, bir yandan yeniden inşa edilen ve bu arada belleği yokedilen kentlerden biri de Ankara'dır.

Ankara, Söz– Sabahın erken saatlerinde gri dumanlar çıkararak harıl harıl çalışırdı dev fabrika. Bir devin, koca duvarlar arkasında çıkardığı homurtulara benzerdi çevre sokaklardan duyulan sesler.

İşçiler girerdi, işçiler çıkardı. Kartlar makinaya sokulurdu vardiya başlardı. 24 saat dilekolay çalışır dururdu.

Ankara'nın bu devi şimdilerin metruk binası 61 yıllık tarihimizin hafızasıdır aslında. Fabrika, Ankara'nın Cumhuriyet başkenti yapılmasına, tek partili hayatına, dönem dönem gelen ve hiç gitmeyen askeri darbelere tanıklık etti. Alman Didier firmasının daha sonra Nazi kamplarının gaz odalarında kullandığı üstün teknolojiyle inşa ettiği fabrikanın açılışını Milli Şef (İ. İnönü) yaptı.

Yıkılmaya çılışılan Ankara Havagazı Fabrikası'ndan geriye kalanlar.

Kentin yukarı mahallelerine gaz gitmeye başladı. Kentli olmanın ayrıcalığına sahip, cumhuriyet kuşağından beylerin, hanımların evlerine girdi. Yıllarca süren telaş 1990 yılında doğalgazın gelmesiyle, davulla, zurnayla noktalanıverdi. Bir anda sessizliğe gömüldü koca fabrika. Demiryolundan kömür gelmez oldu. Üretim ocakları, sıkıştırılan kömür gazını gazometrelere dağıtan borular boşaldı. Evlere artık yeraltındaki sarı sarı borulardan doğalgaz hizmet verecekti. Son işçisinin mavi çaydanlığı, kirli eldiveni, tulumu bir tahta iskemlenin üzerinde öylece kalıverdi. Üretim ocaklarının en üstünde, kömürün boşaltıldığı yerde, kömür tankına düşüp ölen işçilerin duvara yazılı isimleri kimsesiz kaldı. Orada zaman durdu. Dönemin sosyal demokrat belediyesi hemen bir çözüm buluverdi(!). Fabrika hurda yığını gibi laz bir müteahhite satıldı. Müteahhit de söktükçe söktü fabrikayı. Hiç olmamış gibi tüm bunlar, hiç yaşanmamış gibi, tarihsel bilinci diri tutmak için kentsel hafızalara ihtiyacımız yokmuş gibi ortadan kaldırılmak istendi fabrika. Kah "kamuoyu yoklaması gerek" dendi ne havası ne gazı kalan fabrika için, kah "yıkılıp rant tesisleri yapılacak" dendi. Teknolojisine tanıklık eden bütün parçaları sökülüp üretim ocaklarının kapkara binaları kalıncaya kadar. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu sesini çıkarmadı. Ta ki Mimarlar ve Şehir Plancıları odaları bu kurula yıkımın durdurulması için başvuruncaya kadar.

Koruma kararı 1991'de çıktı. Belediye de Ankara 7. İdare Mahkemesi'ne itiraz etti. İdare Mahkemesi, "davanın reddine" karar verdi.

Belediye fabrikayı yıkmakta ve rant tesisleri yapmakta kararlıydı, bu nedenle Danıştay'a başvurdu. Danıştay Altıncı Dairesi 1994 tarihli, 2657 numaralı kararında, "sözkonusu sanayi tesislerinin yapı olarak sanat ve mimarlık açısından önem taşımadığı anlaşıldığından, başka bir yere taşınarak diğer taşınabilir bölümlerle birlikte değerlendirilebilmesinin mümkün olup olmadığının... araştırılıp sonucuna göre karar verilmesi gerekmektedir" diyerek koruma kararını kaldırdı.

Bu arada, 27 Mart seçimleri yapıldı. Rant tesisleri kurmak isteyen yönetim gitti, yerine, "çirkin görünüm arzeden ve bakımsız bir yer olan burayı, EGO otobüsleri için otopark yapmak isteyen" Refah Partili yönetim geldi. Refahlı yöneticiler de, "hizmet için para bulamayan belediyelerin, koruma için kaynak ayırması mümkün değildir" diyerek, istenirse burayı Kültür Bakanlığı'na da satabileceklerini bildirdi.

Havagazı fabrikası, Danıştay kararından sonra oluşan hukuksal boşlukta, her tür spekülasyona, rant elde etme heveslerine kurban gitme tehlikesine açık bir şekilde bekliyor.

METO' BİYOGRAFİ' LER

Met - Üst

ÇOCUK YILDIZLAR

"atilla dorsay'a"

çok kocaman, kazık kadar olunca öğrendi!. meğer o çocuk yıldızların çoğusu, yapımcı–prodüktör çocukları'ymış!. ki, o çocukların yüzleri, gözleri üstleri başları çok bakımlıymış!. annelerin–babaların, aabilerin–applaların ebeveyn ve hâmi yanlarını tırmalamaya ayarlanmışlar!. çocukların da kendileriyle özdeşleşmelerine, essah hayat yetmiyormuş gibi filmlerde de ağlamalarına sebebiyet olmuşlar!.

her şey, sevgili yazarımız kemalettin tuğcu'nun yazdığı kipatların içinden çıkmış!. o kipatlar ki çoğunluk fakir çocukları anlatır dururmuş!. ve fakat o çocuklar ki; sokaklarda, köprüaltılarında yatıp kalkarlar da zinhar küfür etmezler, asla keyif veren maddelere tamah eylemezler ve bilhassa asla kendi aralarında eşcinsel ilişki kurmazlar, tiner–bally çekmezler, sustalı–cilet kullanmazlar bir garip fantezi çocuklarmış!. biz çocukken kemalettin tuğcu kipatlarına bayılırmışız!. ilginçtir bazı kipatların arka kapaklarında FIRINCININ KIZI gibi, el becerilerimizi geliştirmeye yönelik ayıpçı kipatların bile reklamları olurmuş.

o çocuklar, toplumsal koşullardan, siyasi düzenden, daha çok marazi aile ilişkiler dolayısıyle bu hallere düşerlermiş!. o çocuklar yetim, kadersiz, kimsesiz ve zavallı yavrularmış!. filmler ve kipatlar boylu boyunca ya fena bir iftira neticesi ayrılan anne ve babalarını tekrar birleştirmek için çırpınır dururlarmış!. ya da yine bir kumpas sonucu hapse veya kötü yola düşmüş anne babalarını bu bataklıktan kurtarmaya çabalarlarmış!. daha kötüsü, anne babası olmayan, ayıptır söylemesi piç olan yavrular da varmış!. yok eğer kipatlar ve filmler boyunca aile faciası yoksa bu zıpırlar ya definecilik, kovboyluk oynarlarmış!. ya da kocaman kocaman karakter oyuncularını maskara edecek seviyesiz şakalar yapar dururlarmış!.

o çocuklarda fakirliğin, sokak çocukluğunun bedene ve ruha kazıdığı onulmaz izler pek görülmezmiş!. o çocuklar milleti ağlatmaya ayarlanmış pasparlak, tertemiz, yusyumurta çocuklarmış!.

yabancıca filmlerde 30'lu, 40'lı yıllarda furyalaşan çocuk yıldızlık modası yeşilçam'a 60'larda, 70'lerde tünemiş!. daha önceki filmlerde çocuklar birer kenar süsü, eviçi cıvıltıyken ayşecik ile beraber yıldızlık mertebesine, şöhrete ve para'ya ulaşmışlarmış!.

şimdi çocukluğun çocuk, büyüklerin sübyan taraflarını kaşıyan, masal masal matitas filmlerin başlıca yıldızlarını hatırlıyormuşuz!.

● ayşecik: esas adı zeynep değirmencioğlu'ymuş!. senaryo yazarı hamdi beyin kızıymış!. sevgili yazarımız kemalettin tuğcu ve shirlie temple, judy garland hallerinden sentezlenmiş bir ufacık tipçikmiş, içi dolu gözyaşıymış!. ayşecik belki de hiçbir bu ülke çocuk yıldızı'na nasip olmayacak bir saltanat yaşamışmış!. özel hayatı dahi seyircilerin gözleri önünde bir masal havasıyla süregelmiş!. en sonra fenerbahçeli futbolcu serkan acar'la evlenmiş, çoluk çocuğa karışmış!.

ayşecik, ayşecik şeytan çekici, ayşecik ateş parçası, ayşecik çıtı pıtı kız bazı filmleri'sinin isimleri'ymiş!. çocukken ayşecik, sonra zeynep hanım olan ilk göz ağırısımız, sanırsam şimdilerde 41 yaşında olmalılarmış.

● ömercik: bütün adı, ömer dönmez!. ayşecik'in hakiki hayattaki kuzeni!. çocuk yıldızlığın erkek tarafı'na denk düşürülmüş!. ömercik ile ayşecik, yuvana dön baba, pamuk prenses ve yedi cüceler gibi filmlerde oynamış!. şimdilerde 36 yaşında filan olmalıymış!. sonra bir gün bir gastede gözüne tornavida girdiğini okumuş, çok üzülmüştükmüş!.

● yumurcak: kendi adı, ilker inanoğlu'ymuş!. yapımcı türker inanoğlu bey ile aktris filiz akın'ın oğulları oluyormuş!. o ünlü yumurcak isimli çizgi roman'ın yeşilçam karşılığı galiba oldurulmuş!. yumurcak, köprüaltı çocuğu, yumurcak küçük kovboy, bazı filmlerisi'nin isimleriymiş!. yumurcak şimdilerde 30 yaşında oluyormuş ve kimbilir acaba neler yapıyormuş!.

● afacan: gerçek adı, menderes utku'ymuş!. yapımcı ümit utku'nun oğluymuş!. erkek çocuk yıldızlığın esmer boşluğunu dolduruyormuş!. afacan küçük serseri, afacan harika çocuk gibi filmler çevirmiş!. afacan şimdilerde galiba 32 yaşında ve gapgaliba genç kızların bayıldığı hızlı bir rallyci olmalıymış!.

● sezercik: nam–ı diğer sezer inanoğlu'ymuş!. babası yapımcı berker inanoğlu'ymuş!. babası, adına film şirketi bile kurmuşmuş!. sezercik aslan parçası, sezercik küçük mücahit gibi filmlerde oynamış!. şimdilerde 28 yaşındaymış ve başarılı bir işadamıymış!.

● gülşah: tamam adı, gülşah soydan'mış!. futbolcu selim soydan ile aktris hülya koçyiğit'in biricik kızlarıymış!. belki de az biraz postmodern bir ikinci ayşecik denemesiymiş!. birkaç filmden sonra evlenmiş!. genç yaşta anne olmuş!. şimdilerde 26 yaş dolaylarındaymış!. gülşah, gülşah küçük anne, ibo ile güllüşah bazı filmlerinin isimleriymiş!.

● kahraman kral: o'nun diğer yapımcı çocuklarından daha samimi ve sahici, gerçek hayatla örtüşen bir oyun gücü varmış!. ertem eğilmez'in toplumsal ciddi film denemesi canım kardeşim'deki rolünü kim unutabilirmiş!. hiç kimse!. uçarı, çocuk yıldızlığına kendi çapında sanatçı, kıpırtılar getirmiş desen galiba yalan olmazmış!. o da şimdilerde 30 yaşlarında olmalıymış ve kimbilir neler yapıyormuş!.

● parla şenol: parla kız da sinemaya torpilli girmediğinden olacak her türlü işi denemiş!. parla şenol da, kahraman kral gibi çocuk yıldızlıktan çok, çocuk karakter oyuncu kişilerinden olmuş!. bana annemi anlat, babam katil değildi, avare yavru filinta kovboy gibi filmler çevirmiş!.

● şişko nuri: sevgili necdet tosun'un çocuk karşılığıymış!. küçük jön ve jönes'lerin komik arkadaşı olmuş durmuş!. şimdi ne yapıyormuş, şahsen çok merak ediliyormuş!.

funda gürçen, billur kalkavan, rüya gümüşata vb. çocuk oyuncular da varmış!. ama bir iki filmlik saltanat sürmüşlermiş!. aslında yılmaz güney'in filmlerindeki çocuk oyuncuları, hababam sınıfı'ndaki tuncay akça'yı, at'taki harun yeşilyurt'u, ertem eğilmez'in öbür filmlerindeki çocuk oyuncuları, yusuf ile kenan'ı oynayan çocukları da unutmak mümkün müymüş!. yine de françois truffaut'un 400 darbe'sindeki çocuklar gibi çocuklar, sinemamızda yok gibiymiş!.

eh sonra küçük emrah'ı, küçük ceylan'ı da çocuk yıldız saymak mümkünmüş!. şimdilerde emin ve ozan varmış!. lakin onlar da çocuk yıldızlıktan çok, çocuk karakter oyunculuğu oynuyorlarmış!.

nihayet onlar film çevirerek, biz de film seyrederek büyümüşüz!. onlar ermişler muratlarına, bizler çıkmışız kerevetine!. hanimiş de benim kuzucuklarım, yazı bitmiş!. (ve fakat tam burada biz daha çocukken, eskiden cuma günleri cumhuriyet gazetesi'ndeki sinema ve film eleştirileri yazılarıyla bizim kuşağı ufaraktan sinema manyağı yapmış sayın atilla dorsay'a da sevgiler, saygılar sunar, uzun ömürler dilermişiz)

Almanya'da Türk-Kürt ilişkileri

Kemal UZUN

Daha düne kadar, Türk ve Kürt solcularının/ sosyal demokratlarının ortak talepleri için ortak eylem yapmalarına karşın, bugün birbirleriyle konuşmadıklarına tanık olunuyor. *(Fotoğraf: Boris Grutschenko)*

Almanya'da da gerek medyanın, gerekse sertlik yanlısı politik çevrelerin kışkırtması sonucu Kürtler'e yönelik bir düşmanlığın geliştiği gözleniyor. PKK ile hiçbir ilişkisi olmayan nice Kürt, kimi Türkler'in gözünde PKK yanlısı olarak değerlendiriliyor. Buna karşın Kürtler'de de Türkler'e karşı olumsuz davranışların oranı her geçen gün artıyor. Aynı fabrikada çalışan Türkler ve Kürtler'in ilişkileri kopma noktasına doğru gidiyor.

Bilindiği gibi, Kürt sorununu klasik yöntemlerle çözemeyenler, bir aşamadan sonra, toplumda Kürt düşmanlığını oluşturmayı planladı.

Amaçlanan şu idi: Güneşin çarığı, çarığın da ayağı sıkıştırması gibi, Türkler'in Kürtler'i, Kürtler'in de PKK'yı sıkıştırmaları sağlanacaktı.

Başlangıçta, cenaze törenlerinden futbol maçlarına kadar, her yerde bu yönteme başvuruldu. Özellikle doksanlı yıllarda, Türkiye'nin batı bölgelerinde, Kürtler'e karşı düşmanca saldırılar gündeme geldi. Ancak, durumun planlandığından da tehlikeli boyutlara vardığı anlaşılınca geri adım atıldı. Örneğin; başlangıçta günlük gazetelerde, Kürtler'e yönelik saldırı haberlerine bolca yer verilirken, 1994 yılından itibaren bu tür haberler aniden kesildi. Bunların yerini PKK'nın kötülüklerine ve bu örgüte vurulan darbelere ilişkin haberler almaya başladı. Kendi kimliğine sahip çıkan Kürtler'e karşı sindirme, yıldırma ve öldürme şeklindeki faaliyetlere ise üstü kapalı olarak devam edildi. Böylece halklar arasına atılan düşmanlık tohumları kısa zamanda kök saldı.

Düşmanlık Avrupa'ya taşındı

Avrupa'da yaşayan TC vatandaşları, Türkiye ile çok sıcak ilişkileri olduğundan, oradaki olaylardan önemli oranda etkilenmektedirler. Bu gerçekliği bilen devlet buradaki insanları kendi politikaları doğrultusunda etkilenmeleri için yoğun bir şekilde çaba göstermektedir. Medya da, etkileme görevini, resmi politikalar doğrultusunda sürdürmektedir.

Gelinen noktada, her alanda olduğu gibi, Kürt düşmanlığı da Avrupa'ya taşınmış durumdadır.

Biz, gelişmelerin gün geçtikçe daha tehlikeli boyutlara varacağını tesbit eden bazı arkadaşlarla 1992 yılında Türk–Kürt Dostluk Girişimi'ni kurduk. Değişik etkinliklerle Türk–Kürt düşmanlığının önüne geçme amacını güden girişimimizi, daha sonra derneğe dönüştürdük.

Derneğimiz son olarak, görev ve konumları nedeniyle Kürt ve Türkler'le yakın ilişkileri olanların (öğrenci, öğretmen, sosyal danışman, sendikacı, politikacı, doktor) belirli konulara yönelik görüşlerini aldı. Sonuçlar, derneğin yayın organı "Dostluğa Çağrı"nın özel sayısında yayınlandı.

Şunu peşinen belirtmek gerekir ki, sorularımıza yanıt veren veya ver(e)meyen birçok kişinin konuya ilişkin görüş ve düşüncelerini açıklamaktan çekindiklerini, hatta korktuklarını üzüntü ile gördük.

Yanıt verenlerin hemen tamamı, Kürt düşmanlığının son zamanlarda hissedilir derecede arttığını ve bunu, başta devlet televizyonu olmak üzere, Türk basın–yayın kuruluşlarının körüklediğini belirttiler.

Örneğin bir politikacı, "...Gerek medyanın, gerekse sertlik yanlısı politik çevrelerin kışkırtması sonucu birçok büyük kentte, o kentlerde yaşayan Kürtler'e yönelik bir düşmanlığın geliştiğini de kabul etmek zorundayız. PKK ile hiçbir ilişkisi olmayan ve belki de PKK'ya karşı olan nice Kürt, kimi Türkler'in gözünde PKK yanlısı olarak değerlendirilmektedir" diyor.

Avrupa'da, şimdiye kadar Nazilerden kaynaklanan yabancı düşmanlığına, şimdi de Türk–Kürt düşmanlığının eklenmesinden herkesin kaygı duyduğu dile getirildi.

Çalıştıkları işyerlerinde veya oturdukları semtlerde Kürtler'le Türkler arasında yaşanan herhangi bir üzücü olaya tanık olmadıklarını söyleyen birkaç kişinin dışındakiler çok çarpıcı ve ürkütücü olaylardan söz ettiler.

Bu konuda, yeteri kadar açıklık getireceğine inandığım birkaç örneği yorumsuz olarak vermekte yarar görüyorum:

Bir öğretmen "... Köln'de meslek okulunda bir kız öğrenci, önce ayyıldızlı bir kolye takıyor. Okulda çok sayıda öğrenci de takıyormuş. Bir sonraki gün, bu kez Türk bayraklı bir kemer takıyor. Alman öğretmen merak edip, neden taktığını soruyor. Öğrencinin cevabı ilginçtir: "Kürtler'e karşı" diyor. Bu öğrencinin kuzeni askerde öldürülmüş. Tepkisi oradan geliyormuş."

"Köln ve Unna'da iki ayrı Kürt dükkan işletiyorlardı. Bu iki kişi de, Kürt oldukları anlaşıldıktan bir süre sonra, çevrede oturan Türkler tarafından boykot edildiler. Her ikisi de dükkanlarını zararına satmak zorunda kaldılar... Etnik kimliklerine sahip çıkan Kürtler arasında, bir Kürtten alışverişi tercih eğilimi de vardır."

Bir politikacı: "... Çevremde gerek Türkler, gerekse Kürtler arasında tanıdığım kişilerin her geçen gün birbirlerine daha fazla yabancılaştıklarını üzülerek izlemekteyim. Örneğin, daha düne kadar, kimi sosyaldemokrat Türk arkadaşlarım için KOMKAR'lı (barışçıl mücadeleyi temel almış Kürdistan İşçi Dernekleri Birliği) arkadaşlarla konuşmak gayet doğal bir olay iken, bugün aynı kişilerin KOMKAR temsilcileriyle konuşmayı reddettiklerine şahit oluyorum. Ne kadar dil döktüysem de, görüşlerini bu konuda değiştiremedim."

Bir öğrenci: "...çünkü Türk arkadaşlar beni 'fanatik Kürt' olarak damgaladıkları gibi, benimle konuşmaktan da kaçıyorlardı. Süreç içinde benim de onlarla konuşma isteğim kalmadı."

Bir sendikacı: "İşyeri işçi temsilcilikleri seçiminde, Alman–yabancı ayrımı; yabancılarda, Türkiyeli–diğer yabancılar ve Türkiyeliler'de de Türk–Kürt ayrımcılığını açıkça görebilirsiniz. Seminerlerimde işçi arkadaşlarım, işyerlerinde Türk–Kürt çekişmesi yaşadıklarını ve bunlardan derin üzüntü duyduklarını anlatıyorlar. Yemek masalarında bile, çoğu kez ayrı ayrı oturduklarını bizzat izledim."

Bir öğretmen: "... Çok daha acı bir gerçeği, yıllardan beri çok iyi görüştüğümüz bir aile ile olan ilişkimde yaşadım... 1992 yılına kadar hemen hemen iki günde bir görüşebiliyorduk. Ancak '92 sonbaharında, defalarca telefonumdan sonra karşılık alamayınca, kendilerine bu ilgisizliğin nedenini sorma gereğini duydum. Telefonda "bir yanımızı dinciler, bir yanımızı Kürtçüler sarmış. Rahatsız oluyorum bunlardan" dedi. Bu, benim için bir Türk aydınından yediğim en büyük tokat oldu. Hem de Türkiye sol hareketi içinde şu veya bu şekilde yer almış, kendisinden farklı bir yaklaşım beklenen bir aydın!"

Atılan taş kimi yaralar?

Bir işadamı: "... Kısa bir süre önce Köln'ün Kalk semtinde bir benzin istasyonu aldım... adını "Kölsche Kurde" koydum. Yani Köln'lü Kürt. Almanlar'da hiçbir olumsuz tepkiyle karşılaşmadım. Yıllardan beri tanıdığım Türk arkadaşlarımdan olumsuz, beni kınayan, bölücülük yaptığımı dile getiren tepkiler aldım. Eğer işyerimin adı "Kölsche Türk" olsaydı, sanıyorum olumsuz hiçbir tepki almazdım."

Bu tür örnekleri çoğaltmak mümkün. Her geçen gün Kürtler'de de Türkler'e karşı olumsuz davranışların ciddi ipuçları gözlemlenmektedir. Örneğin; komşunun kapısına taş atan 3–4 yaşlarındaki bir Kürt çocuğuna "Yapma öyle. Niçin taş atıyorsun?" diyen birine çocuğun verdiği yanıt çok düşündürücüdür. "Ben, polisler ve Türkler'in kapısını taşlıyorum" diyor. Halbuki o binada oturan polis yok.

Son zamanlarda "turizm boykotu" gerekçesiyle, Türk turizm bürolarına yönelik saldırılar arttı. Bu tür eylemlerin öteden beri PKK tarafından yapıldığına ilişkin yaygın bir kanı vardır. Bu nedenle, kimin tarafından yapılırsa yapılsın, tamamı PKK'nın hanesine yazılmakta ve bu örgüte sempati azalmaktadır. Bunu saptayan PKK düşmanları cami ve Türk derneklerine patlayıcı maddelerle saldırılar düzenleyerek, adı geçen örgütü iyice yıpratmaya çalışmaktadırlar.

Geçmiş örneklerden de biliyoruz ki, camilere bomba atma işi sivil faşistlerle Kontrgerilla'nın işidir. Bu çevreler ne zaman halkı herhangi bir yöne saldırtmak istemişlerse, camilere bomba koymuşlar veya yangın çıkartmışlardır. "Kontrgerilla bu günlerde Türkler'i Kürtler'in üzerine saldırtmak için ortam hazırlıyor" şeklinde yorumlar yoğunluk kazanmaktadır. Gelinen noktada, Kürt sorunu barışçıl yöntemlerle çözülmediği takdirde, önümüzdeki günler, Türkler'le Kürtler açısından daha da kötüye doğru gidecektir.

Bu nedenle herkes, tüm olanaklarıyla barış için mücadeleye girmelidir. Yoksa yarın çok geç kalmış olacağız.

'Sosyal devlet'in sonu ve tarihin başlangıcı

Tülin ÖNGEN

1990'ların başında Turgut Özal sosyal devletin bittiğinden söz ederken, kimileri bu sözleri, onun eşsiz vizyonuna bağladı; kimileri de kendi kişisel niyetlerini açığa vurmasına. Oysa Özal'ın ne vizyonu, ne de kendi kişisel tercihleri sözkonusuydu. Gerçekte sözkonusu olan, 1970'lerde başlayan ve giderek güçlenen uluslararası sermayenin dünyayı tek ve bütün bir pazar durumuna getirme isteği ve Keynesçi ulusal ekonomilerin sona ermesiydi. Emperyalizmin taşeronu işlevini görecek bir devletin katıksız temsilcisi olan Özal, kendi sınıfsal tercihlerini dile getirmekten öte birşey yapmamıştı.

Günümüzde kendini küreselleşme politikaları ile sunan sermayenin uluslararası hareketi, bunun önündeki tüm engelleri ortadan kaldırmak için, kalkınma etiğini değiştirmekle, devleti yeniden yapılandırmakla ve emek–sermaye ilişkisini yeniden biçimlendirmekle işe başladı. Dünya Bankası'nın "Yapısal uyum programları" ile gündeme gelen ve en önemli enstrümanı özelleştirme olan devletin, kamunun ve işçi sınıfının yeniden yapılandırılması politikaları, gerçekte yeni bir sınıf mücadelesi rejiminden başka bir şey değildir. İşçi sınıfının özelleştirme karşısındaki tutumu, bu gerçeği kavradığı ve buna yönelik mücadelelerle örtüştüğü ölçüde geçerli olacaktır.

Kapitalist üretim biçiminin anarşik özünü gizleyen sosyal devlet, gerçekte kapitalizmin en başarılı makyajlarından birisini oluşturmaktaydı. Refah politikaları, İkinci Paylaşım Savaşı sonrasında pastayı biraz büyütebilen Kuzey ülkelerinin Sovyet tehdidi karşısında pastadan öteki sınıflara belli bir suspayı vermeyi kabul etmelerinin bir sonucuydu. Bu, Kuzey ülkeleri çalışanlarının örgütlü sınıf hareketlerine, Güney ülkeleri ve öteki örgütsüz kesimler pahasına verilmiş bir ödündü.

Bugün sosyal devlet, artık, sermayeye pahalıya mal olmaktadır. Bunun birkaç nedeni vardır. Bir kere kamu işletmeciliğinin varlığı, pazarın ve birikim alanlarının bir bölümünün kamusal mülkiyetin tekelinde bulunmasına yolaçar. Bu alanların özelleştirilmesi, sermaye için yeni pazar ve yeni birikim alanları demektir. İkincisi, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve sosyal yardım gibi, insanın yeniden üretilmesini içeren hizmetler, pazarda metasızlaştırma eğilimine yolaçarak sermaye birikim süreçlerini olumsuz etkiler. Üçüncüsü ve en önemlisi ise, sosyal devletin varlığı, devletten (dolayısıyla egemen sınıflardan) toplumsal hizmet, kamusal yarar, toplumsal sorumluluk, toplumsal denetim, planlama ve rasyonel üretim gibi, gerçekte kapitalist üretim biçimine son derece yabancı birtakım değerlerin ve ölçütlerin beklenmesine yol açar ki, bu burjuvazinin ideolojik hegemonyasını sürekli olarak kan kaybına uğratır. Bu nedenle, hizmetlerin ticarileşmesi, toplumcu düşüncenin son kırıntılarının temizlenmesini sağlayarak, sermayenin kendi ideolojik hegemonyasını yeniden üretmesini ve yeni bir değer uzlaşması yaratmasını kolaylaştırır.

Gerek sağlıkta ve eğitimde, gerek sosyal güvenlik ve sosyal yardım alanlarında zaten var olan paralı hizmet, özelleştirme pratiklerinin yaygınlaştırılmasıyla, insanı toplumsal bir varlık olarak yeniden üreten tüm alanların ticarileşmesini sağlar. Bunun sonuçları özetle şunlardır:

Gece - gündüz bekçisi

1– Serbest pazar koşullarının gelişmesi ve pazar fetişizminin yüceltilmesi: Burada Marx'ın tanımladığı "pazarın anarşik koşulları ile üretimin despotik niteliği arasındaki ilişki" bütün çıplaklığı ile sergilenir. Bu ilişki, serbest pazar koşullarının gelişmesiyle, kapitalist üretimin despotik özünün iyice açığa çıkmasının, dolayısıyla üretimin ve yönetimin daha baskıcı bir nitelik kazanmasının kaçınılmaz olduğunu gösterir. Gerçekten, günümüz özelleştirme uygulamaları, sermayenin 1930'larda ve 1940'larda başvurduğu yöntemin (nazizmin ve faşizmin) günümüz koşullarına uyarlanmış bir türüdür.

2– Düzenlememe ilkesinin yaşama geçmesi: Devletin düzenlememesi (ya da yeniden düzenlemesi) kavramları ile anlatılan devletin ekonomik ve toplumsal yaşamı düzenleyici rolünden vazgeçmesi olgusu, yalnızca devletin, kamunun ve hizmetlerin yeniden yapılanmasını gündeme getirmez, aynı zamanda insanın ve toplumun yeniden üretiminde ve sınıf yapısında köklü değişiklikleri gerçekleştirir. Böylece bir yandan sermayenin "gece bekçisi" devlet yerine, tümüyle kompradorlaşan, sermayenin "gece gündüz bekçisi" olan ve ideolojik işlevleri artan bir devlet aygıtı yaratılmaya çalışılır, öte yandan, istihdamın daralması, üretim sürecinin parçalanması, hizmetlerin daraltılması ve tekelleşmesi, hizmetlerin kötüleşmesi ile bunlardan yararlanan toplumsal kesimlerin yok olması gerçekleşir.

3– Toplumsal olanın yok edilmesi, kamusal hizmetin, toplumsal yararın ve planlamanın ortadan kaldırılması demek; toplumsal olan yerine yeni liberalizmin fetişleştirdiği bireysel çıkar, rekabet ve kar motiflerinin yeniden güncelleştirilmesi demektir. Bu, post Fordist üretim süreçlerini ve çeşitlenmiş pazar koşullarını içeren esneklik fetişizminin gerekleriyle de son derece uyumludur. Böylece, herkesin kendi başının çaresine kendisinin baktığı, her koyunun kendi bacağından asıldığı, büyük balığın küçük balığı yuttuğu bir ortamda toplumsal yaşam, tümüyle doğal ayıklanma yasalarının işleyişine terkedilmiş olacaktır. İşte bunun için "örgütsüz kapitalizm" dönemi, vahşi kapitalizm koşullarına geri dönüş niteliğindedir.

Ekonomik sömürüyü yadsımayan sermaye, ekonomik eşitsizlikleri siyasal liberalizm ve fırsat eşitliği ilkesi ile giderdiği savıyla ideolojik hegemonyasını korumaktaydı. Şimdi, eşitlik ideolojisinin yerini alan hak ve adalet ilkesi, bundan böyle herkesin hak ettiği kadar alması ölçütünü getirmektedir. Bu ölçüt, Cizre'de doğan ve eğitimden, doktordan, sosyal güvenceden daha doğduğu anda mahrum kalan birinin yaşamının geri kalan bölümünde de daha fazla elde edememesini, buna karşılık İstanbul'da doğup büyüyen ve Koç'ta okuyan birinin herşeyi elde etmesini meşru gören bir anlayışın son ürünüdür.

4– Eşitsizliklerin derinleşmesi, özelleştirme, gelir dağılımını emek aleyhine iyice bozacak; özellikle hizmetlerin özelleştirilmesi yoluyla yoksul insandan zengin insana, yoksul bölgeden zengin bölgeye ve yoksul ülkeden zengin ülkeye kaynak aktarımını hızlandıracaktır. Çünkü hizmetlerin ticarileşmesiyle, sermaye ancak karlı olan ve satın alma gücü yüksek olan kesimlere dönük hizmet alanlarına yatırım yapacaktır.

5– Tekelleşmenin ve kompradorlaşmanın artması.

6– Daha itaatkar bir işçi sınıfının yaratılması. Hizmetlerin özelleşmesiyle, sınıfiçi rekabet artacak, sınıfsal bütünleşme bozulacak ve sınıf kapasitesi daralacaktır. Sendikasızlaştırma pratikleri ve dayanışmacı stratejilerin gerilemesi ile desteklenen böyle bir süreçle, sınıfın atomizasyonu, dolayısıyla depolitizasyonu kolaylaşacaktır.

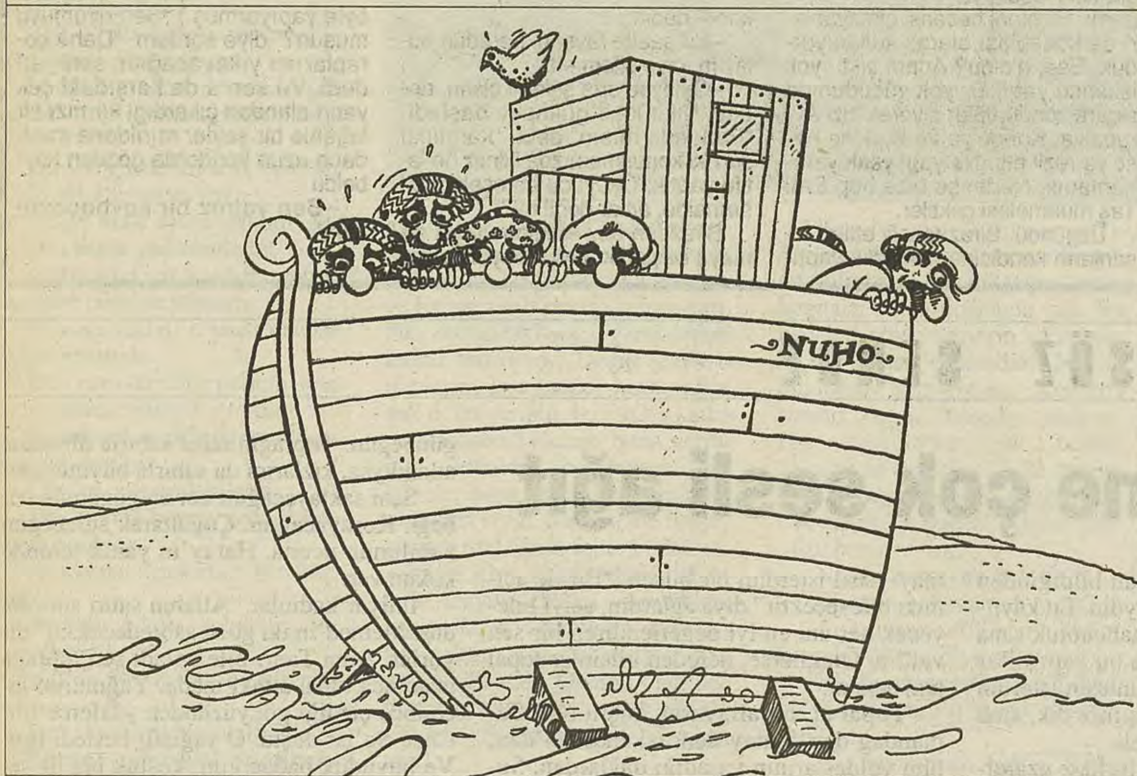
7– Sınıf mücadelesi süreçlerinin denetlenmesi: Son olarak sınıfın bileşiminin değişmesi ve sınıfiçi kutuplaşmanın artmasıyla; örgütlü sınıf hareketlerinin gerilemesiyle, sendikaların daha geri ve işbirlikçi konumlara sürüklenmesiyle; artan işsizlikle ve kötüleşen emek pazarı koşullarıyla yalnızca sınıf yapısı dönüşmekle kalmayacak, aynı zamanda sınıf mücadelesi süreçleri de değişecektir. Ulusal sınıf mücadelesi önemsizleşmemekle birlikte, daha çok uluslararasılaşan sınıf mücadelesi pratikleri ile karşı karşıya kalınacaktır. Kamunun ve planlama süreçlerinin ortadan kaldırılması, uluslararası sermayenin ulusal sınıf mücadelesi süreçleri üzerindeki denetimini ve emeğin uluslararası bütünleşmesini önlemesini kolaylaştıracaktır.

Gerçekte sermayenin gücünden değil, güçsüzlüğünden kaynaklanan böyle bir süreçte, işçi sınıfı devletçiliği savunmak zorunda kalmadan özelleştirmeye, daha önemlisi hizmetlerin özelleştirilmesine, örgütlü gücüyle sahip çıkmak durumundadır. Bu nokta başka bir yazıda ele alınacaktır.

Kapitalist üretim biçiminin anarşik özünü gizleyen sosyal devlet, gerçekte kapitalizmin en başarılı makyajlarından birisini oluşturmaktaydı. Refah politikaları, İkinci Paylaşım Savaşı sonrasında pastayı biraz büyütebilen Kuzey ülkelerinin Sovyet tehdidi karşısında pastadan öteki sınıflara belli bir suspayı vermeyi kabul etmelerinin bir sonucuydu.

Allem Kallem

Ender ÖZKAHRAMAN

'Bir mesajın öyküsü' üzerine

Söz'ün "1 Nisan 1995" tarihli 7. sayısında "Şiddet Politikasına Yaylım Ateş" başlığı altında "BSP'nin Kürt Konferansı Yapıldı" başlıklı bir haber yeraldı.

Bu habere göre, BSP tarafından düzenlendiği belirtilen "Türkiye Realitesi ve Özgür Tartışma Konferansı", 25–26 Mart 1995 tarihlerinde gerçekleştirilmişti.

Ülke gündeminin (ve bölgenin) en yakıcı, can alıcı ve önemli bir sorunu durumundaki "Kürt sorunu"nun çözümüne ilişkin olarak böylesi girişimleri bir hayli önemsiyor, sorunun çözümüne hizmet edeceğine inanıyoruz. Ancak, konferansta öne çıkan bir–iki yanlış anlayış ve davranışın üzerinde durmak gereği doğmuştur.

İlkin, Konferans, gerçekten de adına yakışır biçimde "özgür tartışma" şeklinde geçmemiştir. Bir hayli önemli olan ve ülke/bölge insanının gündeminde baş sıralarda yer alan bir sorunun çözümüne ilişkin olarak gerçekleştirilmesi gereken konferansta, sorunun çözümünde bir hayli önemsenmesi gereken bir tarafın, PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'ın mesajının okunmamasıyla, bizce önemli bir gölge düşmüştür. Tek başına bile, "hukuken okunamaz" gibi bir kaygıyla davranılarak mesajın okunmaması, konferansın ciddiyetini, olumlu–yapıcı işlevini ve çözüme katkıda bulunma girişimini zedelemiştir.

Bu açıdan yapılacak iş oldukça basitti: Konferans divanı, gerçekten özgür davranarak (belirtmeye gerek var mı ki, bunun için öncelikle özgür düşünmek gerekir), sorunun çözümünde önemli bir taraf olacak konumda bulunan PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'ın mesajını "ne pahasına olursa olsun" okuyacaktı/okumalıydı.

Kaldı ki, bu mesajın "konuklar, dinleyiciler ve basın mensupları"nca nasıl merak edildiği ve ilgiyle beklendiği yukarıda adı geçen "Söz'ün talebi"nde belirtilmektedir.

Evet, bunun ne denli zor olduğunun bilinci ve ayrımındayız. Herkesten böylesi bir tavır, davranış ve yaklaşım sergilemesini beklememek gerektiğini de biliyoruz.

Yanlış anlaşılmamak için, Konferansı Divanı'nın kararına saygılı olduğumuzu vurgulamak isteriz.

Bu yazıdaki amaç, asla "hamaset edebiyatı" yapmak vb. değildir. Ancak, insanların özgürleşmelerinin önündeki temel ve belirleyici engel olarak, emperyalist–kapitalist sistemin, bir bütün olarak yasa ve yasaklarıyla beyinlerimize ördüğü duvarların, kalıpların ve içimize inşa ettiği hapishanelerin aşılması, özgürleşmenin zorunlu önkoşulu durumundadır.

Bir kısıtlayıcı faktörü bilmek başka bir şeydir, tamamen onun belirleyiciliğinde davranış geliştirmek daha başka bir şeydir.

Yanlış anlaşılmayacağımız umudu ile başarılar diliyor, Söz çalışanlarını sevgiyle selamlıyoruz.

Çanakkale Cezaevi
Kenan İnci–Mehtap Mecit

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım Ruhi

Marmaris'te marmelat, gece ve ayışığı...

"Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır"
Kâzım Kartal

Geçen gece televizyonda Stephan King'in bi korku filmini izlerken pat diye aklıma geldi. Çoktandır Marmaris'teki amcama uğramıyordum. Ve doğrusu çok ayıp ediyor, ayıp etmekle de kalmayıp vatandaşlık görevimi ihmal ediyordum. Ertesi sabah atladığım gibi otobüse, doooğru Marmaris'e gittim. (Yolculuğumun güzel geçtiğini söyleyebilirim. Muavin son derece kibar, yanımda oturan yolcu Manisalı, şoför ise Bilâl İnci'ye benziyordu. Bundan iyisi Şam'da kayısı!)

Marmaris'e vardığımda hava açık sarı, ağaçlar yeşildi. Sevgili amcam kahverengi pancurlu, mavi badanalı villasının bahçesinde hercai menekşelerini sulamakla meşguldü. Beni görünce hemen hortumu bi tarafa fırlatıp sevinçle koşmaya başladı. Heyecanla bana yaklaştı ve boynuma sarıldı. Sonra da yanaklarımdan öpüp kulaklarımı ısırdı. Yaklaşık beş dakika bu pozisyonda kaldık. (Görseydiniz ağlardınız, eminim. Hüzün ki en çok ikimize yakışmıştı o anda.) Gözleri nemlenmişti. "Kaynanan da seviyormuş" dedi o ta içime işleyen kadife sesiyle. "Bende mantı yapmıştım. Geç içeri!"

O sofrayı hazırlarken bende kitaplığına bi göz atayım dedim. Zengin bi kütüphanesi vardı doğrusu. Bir rafı sadece Cin Ali serisine ayırmıştı. Diğer rafta ise muhtelif ebatlarda sağlık ansiklopedileri vardı. Ne de çabukmuş eli! Daha ben Cin Ali'nin Karagözlü Kuzusu'nun beşinci sayfasındayken, "yemek hazıır!" diye seslenmesin mi içerden!

Emir ve komuta zinciri içinde masaya oturduk. Yaptığı mantıların her biri el bombası büyüklüğündeydi. Tuhafıma gitti. "Niye böyle?" diye soruverdim. Gevrek gevrek gülerek cevapladı:

–Kıyma yerine pirzola kullandım. Böyle daha güzel oluyor, hem de daha pratik.

Bi taraftan yemek yiyor, bi taraftan sohbet ediyor, diğer taraftan da dişimizi karıştırıyorduk. Söz döndü dolaştı 12 Eylül'e geldi. Ağır ağır girdi lafa. Çok sakindi:

–Bana cuntacı diyenler Allahından bulsun.

–Bulsun, dedim ben de. Böyle değerli bir insana iftira atmaya utanmıyorlar mı?

Birazdan az önceki sakinliğini kaybetti. Aşka gelmiş, ağzı köpürmeye başlamıştı. Bi yandan da göğsünü yumrukluyor, amansızca dövünüyordu.

–Sürüm sürüm sürünsünler inşallah! Rabbim, rabbim! Hepsinin cenazesi kalkar inşallah! Ciğer bağlarına ateşler düşsün, sabahı görmeyeler inşallah!

Ne yapacağımı şaşırdım. Kendini kaybetmişti. Mutfaktaki ilaç dolabından bi müsekkin bulup, burnunu sıkmak suretiyle açılan ağzına zorla hapı sokup yutturdum. Birazdan sakinleşti. Yine tane tane konuşmaya başladı:

–Memlekette sağ–sol, penaltı–gol çatışmaları yaşanıyordu o tarih. Kimileri ülkeyi uçurumun eşiğine getirirken, kimileri de Zigana Geçidi'ne doğru sürüklüyorlardı. Biliyorsun, o geçitte çok kaza olur. Bunun için müdahale ettik. İyi de etmişiz, anasını satıyim!

Hep o anlatıyordu. Bense kurban bayramı arefesindeki kuzu gibi melül melül dinliyordum:

–Sadece dışardakiler değil, içerdekiler de rahat etti. Mesala bizim Auschwistz, pardon, Diyarbakır Cezaevi'nde mahkumları ıslah ederdik. Kimi marangozlukla uğraşır, kimi tesbih yapardı. Hiçbir el becerisi olmayanları da kültablası olarak kullanıyorduk. Eee, n'oldu? Adam çıktı, yok işkence yaptılar, yok vücudumda sigara söndürdüler diyerek bizi Avrupa'ya, Kongo'ya ve Burkina Faso'ya rezil etti. Ne yaptıysak yaranamadık. Nedense bize hep Erol Taş muamelesi çektiler.

Üzgündü. Biraz teselli ettim. İnsanların kendisine haksızlık yaptığını, üstüne üstlük gaflet ve hıyanet içinde bulunduklarını anlattım. Bu laflar hoşuna gitti ki biraz yumuşadı. Beraberce kalkıp sofrayı toplamaya başladık.

Mutfağa geçtiğimizde tatlı bir sesle sordu:

–Çay mı istersin, marmelat mı?

Kendisi yemek üstüne hep marmelat yermiş, zihin açıyormuş. "Çay içeyim" diye cevapladım. "Nasıl olsun?" diye sordu. "Tavşan kanı!" dedim.

–Bu saatte tavşanı nereden bulayım, diye sitem etti.

–Öyleyse orta şekerli olsun, dedim. Kikir kikir gülmeye başladı. "Farkında mısın" dedi, "karşılıklı son iki konuşmamızda ikimiz de latife yaptık. Okuyucu da eşek değil herhalde, anlar değil mi?"

Birazdan çay eşliğinde tavla atmaya başladık. Oyun boyunca zar tuttu, ama korkudan sesimi çıkaramadım. Çünkü bastonu vardı. İki mars bi dans yaptı.

Gece güzel geçiyordu. Ayışığı tam masamıza vuruyor, duvarda gölgelerimiz çıkıyordu. Bu halimizle Hacivat'la Karagöz'e benziyorduk.

Birara, "gel sana yaptığım resimleri göstereyim" diye tutturdu. Çaresiz kalkıp salona geçtik. Resimlere bakarken, "dur senin de bir resmini yapayım" diyerek zorla koltuğa oturttu beni.

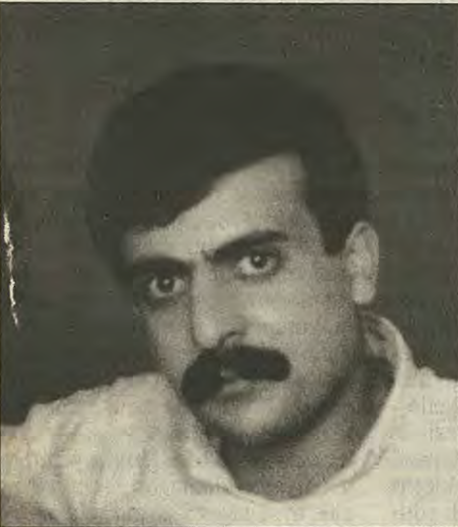
Üçbuçuk saat kımıldamadan oturdum. Sırtım tutulmak üzereyken "tamam" dedi. Gittim baktım. "Nasıl olmuş? diye sordu gururla. Benden çok Avanak Avni'ye benzemişti. "Mükemmel, Sabancı buna en az beşyüz milyon verir vallahi!" dedim. Hoşuna gitti.

Uyku vakti gelip çatmıştı. Pijamalarımı giydim. Cebime leblebiyle kuru üzüm doldurdu. "Sıkılınca yersin" dedi göz kırparak. (Kendisi öyle yapıyormuş.) "Sen uyumuyo musun?" diye sordum. "Daha çoraplarımı yıkayacağım, sen yat" dedi. Ve sonra da karşıdaki çek yatın altından çıkardığı kırmızı bir leğenle bir şeyler mırıldana mırıldana uzun koridorda gözden kayboldu:

–Ben yalnız bir kovbooooyuuum!..

SÖZ SENDE

İki ölüme çok sesli ağıt

Samandağ HADEP eski İlçe Başkanı Mehmet Latifeci (yukarıda) ve babası Muhittin Latifeci önceki hafta uğradıkları silahlı saldırı sonucu öldürüldüler.

Kim demiş o öldü diye
Kim görmüş ki kanlı yatışını, upuzun
Yolların uzunluğu düşenlerle kısalır hep
Ve düşenler kaldırınca topraktan başını
En önde koşar
Yiğit Latifeciler gibi

"Devrimin her anını ölmeden önce yaşamak gerekir, en çok bizim hakkımız bu" derdin.

Kitaplara sığmayan, boşlukları dolduramayan, ancak gözlerinle, el çırpışınla tamamlayabildiğin, geliştirilmemiş Türkçenle bizden daha çok konuştun. Çünkü bir ömür yetmeyecek herşeyi anlatmaya. Senin ömrünse daha kısa. Bunu bildiğinden olacak haşarı bir çocuk gibiydin. En kayıtsız olanlarımız bile biraz mahcuptuk sana karşı. Yaşamını adadığın bu topraklar utançtan ağlıyor şimdi. Eğilmesin isterdin hiçbir devrimcinin başı, başımız dik, ama onurumuz yara aldı sen gideli.

Ölümün soğuk taşlarına birlikte uzanırsak yanyana ısınırdı elbet. Erken aldılar seni bizden. Ama mezarının başındaydık kara gözlüm, Memedim. Uzanıp elimi tutuverecekmişsin gibi nazlıydın. Toprakla örtülü bedenin tüm enerjisini bize yine cömertçe sunmuş. Yüzümüzü, alnımızı usul usul okşuyordun. Gözyaşlarımızı kurutuyordun. Bunu hissettim, bir tanem. Bensiz soğuk bir gece geçirdiğin için çocuklar gibi saklıyordun utangaçlığını, beceremiyor yeniden boynuma dolanıyordun.

Bu topraklar kör değil iki gözüm. Bütün Amik ovasından Akdeniz'e uzanan bu uçsuz bucaksız canlı seli fısıldıyor. "Buradan Memed–Muhammed diye bir topal at uçtu gördünüz mü?" diye.

Yaşamımızı dolduran her an ölümüne koşan topal bir at gibi acımasızdın kendine. En duygulu anlarını hatırlıyorum. Çocuklar gibi ağlardın. En çok da mutluluktan ağlardın. "Mücadelem, insanlarımız, Hatay Samandağ Arapları ve sen, ve hala öldürülmeden sevişebiliyoruz. "İşte mutluluk bu" deyip çocuk gibi ağlamalarına "insan olmanın en güzel tarafı" derdin. O zaman sana elimi uzatmaya kıyamadım. İnsanlıkla arana ben girersem acı çekersin diye. Sırf bu yüzdendi işte, ama başına, koluna, kirpiklerine bir insanlık öpücüğü koymayı nasıl isterdim bir bilsen. "Bir de acımızı bileyecektir" diye ağlardın, acıyı bileyecek her anı en iyi değerlendiren bir sen vardın. Ötekilerse, nereden bilsinler topal atın acısını.

Topal at, topallayarak koştu tüm Samandağ'dan, Hatay'dan, İskenderun'dan, tüm yoldaşlarının yaşadığı dağlardan. Sutaşı'nın en yüksek tepesinde dinlenmeliydi artık. En uzun soluğunu ciğerlerine inat savuruverdi bu topraklara. Soluğunu acımasızca harcayan her devrimci biraz hazırdır ölüme. Ama soluğun ulaştığı her yürek kora kesildi şimdi.

Kimse inanmadı önce "At sakattır, koşamaz" dediler. Evet hiçbir at sakatlanınca koşamaz. Ancak efsaneler yaratılır bu uğurda. İşte ol rivayet böyle bilinirdi, Muhammet bir devrimci değildir sadece bu topraklarda.

Kocasız kalıp gençken, çorak yüzlü kalmış ihtiyarlara teselli, çocuklara bayram şekeri yerine gülücükler taşıyan babaydın. Bir de kendi kızının ciğer yarısı. Dert ortağı. Anasının yokluğunu hissettirmemek için uğraşırdın. Sayıklardın günlerce. Herkesten gizler, saklardın bu acını. "Bu kız çocuğu büyümeli" derdin. O annesine benziyor, "tıpkı annesi gibi güzel, sağlıklı ve yiğit olmalı benim kızım" derdin. Kızların acılarını görünce daha çok kaçırırdın Elif CHEE-SU'yu yaban ellerinden. "Keşke kızlarımız bu kadar çilekeş olmasa, onlar bunu haketmiyor" derdin. Kızını bu yüzden esirgerdin herkesten. Dağlarda büyütürdün sevdalının anısına.

Şimdi Elif Chee-Su'n büyüyor günbegün. Toprağın nasıl sabırla ölümüne atlandıysa, kızlarını da sabırla büyütüyor.

Seni saklayacağım her an gözümün bebeği. Koruyacağım. Çoğaltarak süreceğim namlunun ucuna. Hatay'ın yanık teninde kokun var.

İhtiyar kadınlar "Allahın sabrı sonsuzdur. Memed'in iki gözü sabredeceksin" diyorlar. Ama Tanrı bile ağladı sen toprağa uzanınca topal attaki inada. Yağmurun ince ince çizdiği gökyüzünden yüzlerce Elif Chee-Su'lar düştü. O yağmur besledi bizi. Ve büyüdük babacığım, koştuk biz de senin gibi. Havada asılı kalmış izin var, gördük ve iz süreceğiz.

Renklerin en güzeli teninin esmer kokusuyla toprağa dönmeye sevdalandık biz. Bunu sen öğrettin bize. Sevdiklerine başı göklerde acıyı haykırmayı ve koşmayı öğrettin topal kalsak bile. Kokun koynumuzda kaldı, babacığım. Onu alamadılar bizden. Bir de topal atın gökteki izi. Bir de babacığım bize kucak açmış kanlı Arap çiçeklerini. Bizlere neden bırakmadın ki? Bakınca sevdalara düşüren gözlerinin bizi izlediğini biliyorum. Kızınca biraz "ayıptır yahu" diyen babacan sesini.

İşte tepende bir yoldaş gibi dikiliyoruz. Tüm kararsızlıklar, yakarışlar uçup gitti. Babacığım görüyormusun? Hiç olmadığımız kadar çoğuz. Sen de hiç olmadığın kadar mutlu. Yataklarda ölmek sana göre değil bilirim. "İnsanları tavuk gibi vuruyorlar, nasıl yataklarda yatılır ki?" derdin.

Sevdalın gül getirdi. Biz de türkülerimizi, yeminlerimizi. Güle dokun babacığım, kokla onu. Annemin kokusu var. Anla ki çocukların yolundadır şimdi. EHLEN VE SEHLEN Babacığım.

Babasının biricik taneciği
Elif Chee - Su

'Gözlerimi şiirle açtım.. kalktım bir çay koydum'

SOKAK SÖYLEŞİLERİ

Cezmi ERSÖZ

Portre: Oktay Kırbaş

33 yaşında. Annesiyle birlikte yaşıyor. Girdiği her işten "şiir yüzünden" ayrılmış ya da atılmış. Şiiri saymazsak "işsiz". Ona, koltuğunun altındaki şiirleriyle Beyoğlu sokaklarında sık sık rastlayabilirsiniz. Şiirlerini yayınlayacak bir yayınevi aramaktan henüz bıkmamış. Herşeyini, belki de bütün hayatını şiire adamış bu "tutunamayan şair" ile Cezmi Ersöz Beyoğlu'nun kaybolmuş bir kahvesinde söyleşti.

Hayatında sadece şiir var. Bir de aynı evi paylaştığın yaşlı annen. 33 yaşındasın ve Beyoğlu sokaklarında koltuğunun altında şiirlerinle, onları yayınlayacak bir dergi ve bir yayınevi arıyorsun. Girdiğin her işten şiir yüzünden ayrıldın ya da atıldın. Söylesene, nasıl ayakta kalıyorsun bu dünyada, bu ülkede?..

Bugün 31.3.1995 gözlerimi şiirle açtım.

Sonra kalktım çay koydum.

Çayım demlendi.

Çayımı alıp daktilonun başına geçtim.

Şu anda saat 12.00 - Hala kahvaltı etmiş değilim.

Gerçeği söylemek gerekirse evde ne kahvaltılık var,ne de yemeklik. Dolapta yalnız kuru ekmek var.

Sabahleyin kalktığımda bir dilim kuru ekmeği ağzıma attım onunla idare ediyorum. Benim için yemeğin özeli yok.

Sabahları salçayla karnını doyuran adam için yemeğin özeli nasıl olur ki? Koşullar nasıl dayattıysa öyle yaşıyorum. Bir yaşlı annem var. Onunla evim dönüyor, bir şeye benziyor.

Tek gözlü odama nefes geliyor, yüreği güzelleşiyor.

Herşeye rağmen annem yanımda. İşsizliğime, açlığıma rağmen.

Bir işe girip; Anne iş buldum deyip, iki gün sonra işten

atılıp; anne işten atıldım demek bu hayat şartlarında bir

yaşlı kadın için nasıldır acaba?

Bunların hepsine rağmen

O yaşlı kadın, o yaşlı annem benim yanımda.

Dünyaya bir daha gelsem aynı Oktay olarak gelmek isterdim.

Hayatımdan memnunum, derdim yok benim.

Dertler çevremdekilerin

Daktilonun başına geçtiğimde aklım ermiyor

rüyalarda uçuyorum bir kuş, gibi

Sonum gelmiş gelmemiş ne farkeder ki?..

Ha bir gün evvel, ha bir gün sonra

Ben rüyalarda yüzmeliyim...

Bütün rollerden, yaptırımlardan, koşullanmalardan arındığını söyleyebilir misin? Peki, senin insanların çoğunluğu gibi para kazanmak, aile kurmak, eşya almak gibi dertlerin yok mu? Korkuların nedir? Kendini nasıl özgür hissediyorsun? Ya da özgür sayıyor musun?

Para kazanmak, aile kurmak, eşya almak gibi dertlerim var benim. Şu anda öyle bir sürecin geldiğine inanmıyorum. O süreç yine şiirle beraber gelecektir. Az çok para da kazanacağım, aile de kuracağım, elime geçen parayla eşya da almaya çalışacağım. Bunların hepsi dört dörtlük olması gerekmiyor. Ben aile kuracağım diye marketlerin istediği bir insan olamam. Hayatımı marketlere göre düzenleyemem. İnsanın doğal gereksinimleri vardır; insana ait herşey insanın doğal gereksinimidir, insanın kendisine yabancılaştırıldığı herşey doğal gereksinim dışıdır. Benim doğal gereksinimlerimden uzaklaşmam demek, kendi ellerimle yaşamdan uzaklaşmam ve sonumu hazırlıyor olmam demektir. Benim doğal gereksinimlerim nefes almak kadar önemlidir. Benim bir yaşam biçimim var ve bu yaşam biçimim benim şimdiki zamandaki doğal gereksinimlerimi hazırlıyor. Doğal gereksinimlerim için maddi hayatımdan çok ödün verdim, bugün bu kadar iyi düşünebiliyorsam bunu verdiğim ödünlere borçluyum. Bu ödünler bana doğal gereksinimim olan şiiri verdi. Şiirin içine herşey girmez mi? Şiirin içine bütün güzellikler girmez mi? Maddi ödünlerin karşılığı bütün güzelliklere sahip olmak. Güzelliğin matematiği yoktur, güzellik sonsuz olan ve tek vücuttur. Önemli olan ben güzelliği biliyorum demek. Bu sözü söyleyebilmenin bedeli ise çok ağır.

Yüreğinde eksiklik duymadan bu sözü söyleyebilecek insan dünyada kaç kişidir?

Ben bütün rollerin ve yaptırımların dışında bir insan olduğumu biliyorum. Bu tür yapay yapılanmalar zaten doğamda yok. Bu nedenle böyle şeylerin sıkıntısını hiçbir zaman çekmedim. Ne olduklarını bilmiyorum. Kendimi sonsuz özgür hisseden biriyim. Hiç korkularım yok benim. "Korku ne demekse?" Bu duyguyu hiç yaşamadım. Neden korkacak mışım? Kimden? Niçin? Yeryüzü benim evim.

Neden korkayım öyleyse?

Bir dam bulamam diye mi?

Aç kalırım, sefillikten ölürüm, kargalar üşüşür diye mi etime?

Hiç tanımayan birine Türkiye'yi, İstanbul'u nasıl anlatırdın?

Hiç tanımayan birine Türkiye'yi şöyle anlatırdım:

Bir yanı cehennem, bir yanı cennet

Cennettekiler herşeyi bir kalemde siliyorlar

dert mert yok diyorlar

Cehennemdeki anne

yavrusuna memesini emzirirken

kan ter içinde, saçının telinden

ayak uçlarına kadar olan her yeri...

İşte böyle Türkiye Bir tarafı cennet

Bir tarafı cehennemdir.

Kendimi şiirden başka birşeyle anlatamayacağım için

Türkiye hakkında tümevarıma girmezdim. Çünkü kendimi

şiirden başka hiçbirşeyle ifade edemem.

İstanbul'a gelince: İstanbul bir rüya şehri derdim

Ne ararsan var İstanbul'da

Hangi biçime girmek istersen orası çeker seni

yeter ki paran olsun cebinde

İstanbul'un geceleri

upuzun bir nehir gibi

Sarhoş aşıklar bu şehrin dilencileri

İstanbul

Krallara taç olmuş

Şimdi sarhoş aşıkların yüreği

İstanbul bin yılların masal gecesi...

Son aylarda seni derinden sarsan ne yaşadın?

Son aylarda beni derinden sarsan birşey oldu:

Şu anda ayrı olduğum hanımımın çalıştığı yere (konfeksiyon atelyesinde çalışıyor) telefon ettim. Sekreter bana sordu: Kimsiniz?

Nejla Hanım'ın ayrılmadan evvelki eşiyim, dedim. Sekreter bana bir dakika bekleyin, dedi.

Ben telefonu kapattım, biraz sonra açtım.

Karşımda bir ses, tabii ki bu ayrıldığım kadının sesi,

benim ismim yerine bir başkasının ismini söylüyor. Başımdan aşağı kaynar sular döküldüğünü zannettim. Vurulmuşa döndüm. Ayrı olduğum kadın beni tanımamış gibi yaptı telefonu yüzüme kapattı. Yüreğimden bir çığlık koptu.

Telefona yine sarıldım, sekretere bu ne demek oluyor, dedim.

Sekreter: Ben bilmem, dedi.

Ah o sekreteri bir görseydim! Ayrıldığım kadın saralı, ilaç kullanıyor, beyni her geçen gün aktivitesini yitiriyor. Onu sara nöbetlerinde kollarımın arasında ben taşıdım. Yatağa ben yatırdım. Onun için; ona aşığım, ölüme de aşık olabilirim dizesini ben yazdım. Ah o sekreter... Ah!

'Dünya bana önem vermiyor. Çünkü maskesiz yaşıyorum' sözü sana ne hissettiriyor? Ne anlatıyor?

Ben maskeli olamam. Maske benim doğamda yok? Dünyanın gelmiş olduğu süreçte, ben maskesiz Oktay Kırbaş'a önem vermeyişi, insanlığın ne kadar gelişmiş olduğunu göstermektedir.

İnsanlık tarihinin dünya üzerindeki etkisi bu olmamalıydı. İnsanlık tarihi ve kültür birikimi dünya üzerindeki insanların hümanist olmasına yetmelidir çünkü. İnsanı kendine yabancılaştıran, insanın korkuları. İnsanın kendine yabancılaşması çevresine yabancılaşması demektir. Dünyamızdaki insanların çoğunda korku vardır, bu böyle olunca, benim maskesiz olmam çok insanı şaşırtıyor. Ben kendime yabancılaşmamış insanım. Benim maskesizliğim, insani duyarlılığım insandan uzaklaşmış insanların arasına girmeme engel oluyor.

Kendimi şiirimden çok sevmiyorum.

Beni vareden şiirim değil mi?

Yaşatacak olan, sonsuza taşıyan

Şiir "saf güzellik" değil mi?

Yaşamımdan hiçbir şikayetim yok.

Eğer dünyaya aynı koşullarda bir daha gelsem ne farkeder ki?

En fazla inleyerek ölürüm

Güzelliği biliyorum

İnlemek eziyet miymiş?

Dünyanın bana önem vermeyişi, dünyanın kendine ne kadar yabancılaştığının göstergesidir...

Hıçkırıklar boğuyor gecenin kadife yüzünü

Hıçkırıklar boğuyor gecenin
kadife yüzünü.
Etini yiyor ruh yalnızca
Ne kadar dolgun olsa güneş ve
ay
Dolmuyor can tasım altın
suyuyla.

Hiçbir gök ve yıldız parçası
arıtmaya yetmez ki beni.
Çünkü, bilgeliğimin ipek halısı
Örülmüştür yüreğimin veremli
akşamlarında.
Ki, salyalar salardım yollara
Uzanırdı gölgem boylu boyunca.

Tüm çiçekler salar, ay çekerdi
kanını
Böyle akşamlarda ben
Aranızda dolaşır
Çektiğiniz acıları
Etime aşılardım.

Oktay Kırbaş - 1989

Şafak kızı

Hadi ver elini şafak kızı.
Arılmış kadın, saf çocuk seni.
Bugün seninleyim, işte bak! Kızıl
bir gün ortasında
Dans ediyoruz, dönüyoruz
dünyamızın çevresinde
Gülüyoruz, öpüyoruz bir çiy gibi
dökülen saf tenimizi
Yürüyoruz yolumuzda, tutabilmek
için insanın gözlerindeki
O, altından neşeyi.
Şafak kızı, gül tacı, gök çiçeği hey
Dostum, yüreğimin incisi, şiirimin
tanrısal sesi hey
Ay parçası sabahta boy veren su
çiçeği hey

Sabah yıldızı, çocuk seni, şen
kadın!
Geleceğin onur tacı anası.
Bugün sanadır insanlığımın
damıtılmış sevgi dolu türküsü.
Arılmış ruhum, bu çocuksu ruhum
senindir bugün.

Biz, kardeşlikler adına döküyoruz
gözlerimizin incisini
Bizi büyüleyen dansa
kavuşabilmek için.
Şafak kızı, kızıl gül, ateş çiçeği
seni!
Sevmek, ölmeğe eşdeğermiş
anlayacaksın bir gün.
Dans ettiğinde bütün çiçekler,
ninni söylediğinde zaman sana
Haykıracaksın gözlerindeki sevinç
gözyaşlarıyla:
Seviyorum seni gece, yıldızlar,
Seviyorum sizi insanlar,
Seviyorum seni süt tenim.
Ve haykıracaksın, haykıracaksın,
Ve daha hızlı haykıracaksın:
Seni seviyorum yüreğim,
Seni seviyorum yaşam,
Seni seviyorum dünya deyip,
Işık olup karışacaksın zamana.

Oktay Kırbaş - 1990

Kızılay aş mı dağıtır yoksa...

ABD başkanı gibi korundu

Kocatepe Camii'nde kılınan cenaze namazına MİT Müsteşarı Sönmez Köksal (yanda okla işaretli) ile çok sayıda MİT'çi de katıldı. Cenaze töreninde Köksal, Amerikan tıraşlı, gözlüklü 8 MİT görevlisi tarafından ABD Başkanı gibi korundu. Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) Lideri Mesut Barzani'nin Ankara'daki temsilcisi Safin Dizayee (üstte solda) de cenaze törenindeydi.

Kızılaycıların cenazesini MİT'çiler kaldırdı

KUZEY Irak'ta öldürülen Orhan Bulut, Yaşar Mutlu ve Mithat Okan için düzenlenen cenaze töreninde "gariplikler" yaşandı. Cenaze törenine Kızılay görevlilerinden çok, başta MİT Müsteşarı Sönmez Köksal olmak

Üzerleri Türk bayrağıyla örtülen şehitler için askeri tören düzenlendi. Törene, Devlet Bakanı Bekir Sami Daçe, MİT Müsteşarı Sönmez Köksal, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Özdem Sanberk, Kızılay Genel Müdürü Ünal Somuncu,

Hacki Seyler'in yukarıdaki fotoğrafı çektiği Süleymaniye'deki mülteci kampında kalan Kürtler, Kızılay'ın binasını göstererek, "Türk gizli servisi orada" demişlerdi. Kuzey Irak'ta gösteri yapan Kürtler tarafından öldürülen üç "Kızılay görevlisi"nin cenaze törenine Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) Müsteşarı Sönmez Köksal başta olmak üzere teşkilat mensuplarının gösterdiği ilgi bu gerçeği su yüzüne çıkardı.

SÖZ'e bilgi veren bir kaynak öldürülen Osman Bulut, Yaşar Mutlu ve Mehmet Mithat Okan'ın MİT görevlisi olduğunu belirtirken, bu kişilerin isimlerinin de sahte olduğunu söyledi. Bosna, Azerbaycan, Nahcivan ve Kuzey Irak'a gönderilen Kızılay görevlilerinin arasına MİT'çilerin yerleştirildiği de aynı kaynak tarafından belirtildi. 1995 Atatürk Uluslararası Barış Ödülü'ne Bosna Hersek, Somali, Kuzey Irak, Azerbaycan ve Ermenistan'daki faaliyetlerinden dolayı Kızılay layık görülmüş. Ne demeli? Hak etmiştir, herhalde.

'Zaho'da Kızılay var!'

Hacki SEYLER

Geçen yıl 30 Mart'ta bir Alman gözlem heyetinin üyesi olarak Zaho'da bulunuyorduk. Türkiye ile Irak arasındaki dağlarda Türkiye'den çok sayıda göçmen olduğunu duyduk. Zaho Belediyesi ve Valilik'ten sınır bölgesine gitme izni alarak gazeteci arkadaşımız Lissy Smith'le birlikte bir taksiyle yola çıktık.

Sindi Kürtleri'nin bölgesinde yolun kenarında iki çadır gördük. Çadırlardan bir tanesinin Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne (UNHCR) ait olduğunu görünce, durumun göçmenlerle ilgili olduğunu farkederek durduk. Oradaki aile bize güvensizlik göstermedi. Çok iyi Kürtçe konuşabilen Lissy orada ne aradıklarını sordu. "Birkaç aydır burada yaşıyoruz" dediler. Önce daha fazla bir şey söylemek istemedilerse de biraz daha irdeleyince, Uludere yakınlarında bir köyde yaşadıklarını, köylerini çeviren askerlerin Uludere'ye alışverişe inmelerine bile izin vermedikleri için perişan durumda olduklarını söylediler. Bütün köy Kuzey Irak'a gitme kararı almış. Askerlere sorduklarında, "Gidebilirsiniz; size ihtiyacımız yok" demişler. Sindiler'in kendilerine burada oturma ve ekim yapma izni verdiğini söylediler. "Körfez savaşında da onlar bizim tarafa geçmişlerdi, biz yardım etmiştik."

"Zaho'da yardım örgütleri var oraya giderseniz size çok iyi yardım ederler" dedik.

"Ama Zaho'da Kızılay var" şeklinde yanıtladılar.

Kızılay'dan neden korktuklarını sorduğumuzda ise, Kızılay'ın adamlarının sık sık dağlara gelip, Türkiye'den nerelere göçmen geldiğine baktıklarını anlattılar. "Yardım etmiyor sadece kimin nerede olduğuna bakıyorlar".

Sonra yolumuza devam ettik. Irak ordusundan kalma eski bir sınır karakoluna vardık. Çatışma izleri olan birden çok binada 300 kadar kişi yaşıyordu. Nereden geldiklerini sorduğumuzda "Biz zaten buralıyız" dediler. Lissy şivelerinden onların Uludere veya Şırnak civarından gelmiş olduğunu anladı. O sırada sınırda görevli iki PUK (Kürdistan Yurtseverler Birliği) peşmergesi geldi. Taksi şoförümüz ve peşmergelerle konuşan göçmenler, bize güvenebileceklerine ikna olarak, Uludere civarından geldiklerini kabul ettiler. Sadece birkaç haftadır buradalarmış. Yerel seçimler yüzünden Türkiye'yi terketmişler.

Neden buralı olduklarını söylediklerini sorduğumuzda, "Eğer Zaho'daki Kızılay burada bulunduğumuzu öğrenirse, başımız belaya girer" dediler. "'PKK kampı' diye bombalanmaktan korkuyoruz. Kızılay'ın adamları gelip durumumuzu öğrenmeye çalışıyor. PUK peşmergeleri güvence verdi diye bunları size anlatıyoruz. Eğer KDP (Kürdistan Demokrat Partisi) peşmergeleri olsaydı güvenmezdik. Onlar da Kızılay'la birlikte çalışıyorlar."

2 Nisan'da Süleymaniye'deydik. Süleymaniye'de Türkiye'den kaçan yoktu ama Kerkük bölgesinden gelen Kürtler vardı. Eski Irak gizli servisinin bürosu şimdi birkaç yüz kişinin kaldığı büyük bir göçmen kampı olarak kullanılıyordu. Yanındaki büyük bina da Kızılay'a ait. Sohbet ederken kamptakilerden biri, "Oraya bakın, Türk gizli servisi orada" dedi.

"Ne yapıyorlar orada?" diye sorduk.

"Her şeyle ilgileniyorlar. Siyasi partilerle, göçmenler nasıl örgütleniyor, işsizler nasıl örgütleniyorlar, her şeyle ilgileniyorlar. 'Durumu öğrenip ona göre yardım edeceğiz' diyorlar ama şimdiye kadar göçmenler için birşey yaptıklarını gören olmadı."

3 Nisan'da Lissy öldürüldü...

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Sahibi: Olgu Ltd.Şti. Genel Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER

Yayın Yönetmeni: Merdan YANARDAĞ

Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL

Yazı İşleri
Dış Haberler: Osman KÖKER
Ekonomi: Sermet ÖZDOĞAN
Kültür Sanat: Sezai SARIOĞLU
Makaleler: Veysi SARISÖZEN

Haber Merkezi: Ahmed BERTUĞ, Ayla ÖNDER

İşletme Müdürü: Ali KÜÇÜK
Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
Reklam Müdürü: Emine SAPMAZ

Yayın Kurulu: Osman Köker, Seyfi Öngider, Sezai Sarıoğlu, Veysi Sarısözen, Merdan Yanardağ

Ankara Büro: Mustafa ERDOĞAN (Haber Müdürü), Figen SOLMAZ, Hatice Can KÜRTÜNCÜ
İzmir: Rıza ZINGAL

Ankara Tel:(0312) 418 41 98 Fax:(0312) 418 22 63
İzmir Tel: (0232) 464 21 30

Avrupa Temsilciliği: Engin ERKİNER, Kasseler Str. 1a, 60486 Frankfurt, Tel: 49.69.7075714, Fax: 49.69.625645

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD